lemn încheiate cu piroane tot de lemn şi având o cantitate de metal atât de neglijabilă încât ar fi putut fi ignorată cu desăvârşire. In larg însă, aceşti oameni fără foc ar fi foarte stânjeniţi de lipsa sticlei.

N'ar exista nici binocluri şi nici ochiane, afară numai de cazul când s'ar confecţiona lentilele necesare din cristal transparent de rocă. Fără metale, ne îndoim că ar ajunge să aibe ceva în genul cronometrului, care să-i vestească sosirea amiezei. Ar avea însă un aparat care să-i aducă serviciul compasului, — făcut din fier magnetic sau dintr'o bucată de fier magnetizat din vreun meteorit.

Un român, oriunde s'ar găsi, are să gândească în limba maternă, tot astfel omul modern când vrea să făurească ceva nou, are nevoie de metale, sticlă şi alte produse ale focului pentrucă e un specialist al acestui element.

S'ar pripi însă acela care ar spune că dacă n'ar fi cunoscut focul, omul n'ar fi imaginat metode de navigaţie întrebuinţând aparate la care noi nici n'am visat măcar vreodată.

Ar fi chiar posibil să se construiască ochelari telescopici întrebuinţându-se tuburi făcute din trestii şi înlocuindu-se lentilele de cristal prin lentile de cuarţ tăiat sau lustruit prin frecare.

Aceste lentile ar fi foarte transparente dar în genere, de dimensiuni prea mici spre a se permite explorări cereşti mai întinse. Amintim însă că, cu ajutorul matematicilor şi al imaginaţiei Galileu, Newton şi alţii, au făcut imense descoperiri astronomice deşi posedau unelte care astăzi ar părea ridicule de primitive.

In vechea Atenă, câţiva oameni, fără laboratoare şi instrumente de precizie, doar prin puterea observaţiei şi a raţionamentului au pus o mare parte din bazele ştiinţei moderne. Şi ceeace e mai interesant, toate acestea au fost făcute în clipe de răgaz, în scop de amuzament, deoarece preocuparea primordială a grecilor era răsboiul, politica şi comerţul.

Fără metale, e greu de imaginat un sistem de comunicaţie care să echivaleze cu telefonul, telegraful şi radiofonia, dar asta nu înseamnă că oamenii cari n'ar fi cunoscut focul, n'ar fi fost în stare să invente ceva superior.

Absenţa vaporilor, a benzinei şi a electricităţei nu înseamnă numaidecât absenţa unui mijloc mecanic de rapidă locomoţie.

Locomotiva cu aburi a pus capăt unor promiţătoare experienţe cu vagoane cu pânze pe şine. S'a socotit că un tren cu pânze sub acţiunea unui vânt puternic ar putea face 50 de mile pe oră, o viteză cu mult mai mare decât aceea cu care au călătorit vreodată Napoleon, Regina Victoria sau Abraham Lincoln.

Dar ceeace-i mai curios, aurul, singurul metal pe care-l caută şi-l doreşte astăzi toată lumea, ar sta din abundenţă la dispoziţia omului fără foc. Cantităţi colosale de aur au fost desprinse în bolovani mari din munţi şi din albiile râurilor, mai înainte ca maşinile moderne să înceapă a-l extrage din minereuri. Omul fără foc ar trăi pe o bază de aur.

Rasele superioare ar fi foarte departe de stadiul celor câteva triburi cari nu cunosc întrebuinţarea focului sau nu l'au cunoscut până mai acum câtăva vreme. Pe aceştia, nu necunoaşterea focului i-a ţinut pe loc ci pur şi simplu lipsa de inteligenţă.

Focul şi întrebuinţarea sa nu înseamnă numaidecât civilizaţie, dovadă popoarele primitive pe care le mai găsim încă în desişurile pădurilor virgine din Congo. In aceste triburi se află meşteşugari ai fierului de o dibăcie care rivalizează cu a celor mai buni dintre lucrătorii noştri. Şi totuş, aceste triburi sunt cu mult mai înapoiate decât locuitorii Nouei Zeelande şi decât vechii Incaşi din Peru, cărora întrebuinţarea metalelor le era cu totul necunoscută.

De ambele părţi ale Atlanticului, s'au ridicat în trecut mareţe şi masive construcţii de piatră, fără a se fi întrebuinţat foc sau unelte de metal. Civilizaţia modernă are pasiunea sgârie-nourilor cu scheletul de metal şi îmbrăcămintea din piatră sau cărămidă. Aceste clădiri sunt foarte impozante, dar imediat ce una a fost terminată începe să se demodeze şi curând e dărâmată. Oraşele unei civilizaţii fără foc ar fi numai din piatră, clădite solid pentru sute de ani. Inconvenientele mai serioase ale nouei civilizaţii fără foc s'ar simţi în împrejurări mai mărunte. Astfel, dentistul ar avea aur pentru a umple o cavitate dar i-ar lipsi aparatul de oţel cu care să-l prepare şi în afară de aceasta, cu ce instrument nemetalic ar extrage el un dinte? Comerciantul ar mai duce-o şi fără telefon, cu condiţia ca rivalul său să nu aibe nici el aşa ceva dar lipsa ochelarilor s'ar simţi într'un mod penibil. Poate însă că această lipsă ar împinge inventivitatea medicală la imaginarea unor mijloace pentru prevenirea miopiei şi altor boale ale ochiului, prin eugenie şi alte metode nedescoperite încă.

Lipsa focului şi a lesnicioaselor sale răspunsuri la diferitele probleme ale vieţei, ar întreţine în om o intensă activitate intelectuală sub a cărei influenţă creerul său ar continua să se desvoite iar nu să se restrângă, cum s'a întâmplat cu noi cei moderni. Şi în cazul acesta, ar veni o vreme când ar fi atât de inteligent încât ar putea călca tabu-ul împotriva focului şi să se folosească de toate avantagiile acestui puternic agent evitând totuş inconvenientele prezente şi viitoare pe care le vom studia în capitolul următor.

(Urmează)

Serbările dela Sarmisegetuza

CAROLO II

AVGVSTO REGI DACO-ROMANORVM.

RESTITVTORI COLONIAE VLPIAE TRAIANAE AVGVSTAE DACICAE SARMIZEGETVSAE, CVIVS EX IVSSV ET OPERA AMPHITEATRVM BARBARORVM FVRORE ET VETVSTATE MVLTORVM SAECVLORVM CONLAPSVM A FVNDAMENTIS RENOVARI COEPTVM EST, VNIVERSVS POPVLVS DACO-ROMANVS IVVENTVSQVE STVDIOSA REDINTEGRATAE PATRIAE DEVOTISSIMI MAIESTATI EIVS, PER CLARISSIMVM VIRVM GEORGIVM TATARESCV, RECTOREM REGNI ROMANIAE, CVRANTE EGREGIO VIRO ROMVLO MOCV PRAEFECTO REGIONIS, PONENDVM CVRAVERVNT.

A.D.V IDVS SEPTEMBRES ANNI P. CHR. N. MCMXXXIV GLORIOSE REGNANDI V.

Serbările de la Sarmisegetuza s'au desfăşurat într'o atmosferă impresionantă. Fotografiile din această pagină reprezintă: Sosirea Regelui.—Programul care s'a tipărit cu prilejul începerii săpăturilor. — Regele primind explicaţii dela d. prof. Daicovici. — Un grupă de ţărănci din Hunedoara.

Fotografiile din această pagină reprezintă: discursul d-lui prim ministru Gh. Tătărăscu. — Discursul d-lui prof. Daicovici conducătorul lucrărilor. — Discursul d-lui E. Crişan care a vorbit în numele studenţilor care iau parte la lucrări. — Mulţimea sătenilor care a ţinut să salute pe Suveran la Sarmisegetusa. — Grupul studenţilor care lucrează la săpături.

Imprimarea vocii!

Până acum doi-trei ani numai marile vedete ale ecranului sonor și artiștii imortalizați pe plăci de gramofon au avut norocul să-și asculte singuri vocea.

Intr'adevăr este un farmec deosebit, să te asculți singur, fie că vorbești sau cânți, fie executând o piesă muzicală la un instrument pe care l-ai învățat. Având în vedere aceasta, industria străină și-a dat toată osteneala ca să găsească un procedeu de imprimat plăci, pentru marele public. Metoda de imprimare a plăcilor de gramofon, pe care le cunoaștem din comerț, e foarte complicată și destul de costisitoare de oarece o matriță costă câteva zeci de mii de lei și deci nu poate fi folosită de oricine. S'a căutat atunci un material, pe care să se poată imprima direct vibrațiunile sonore și care apoi să poată reda imprimările făcute. Placa de ceară întrebuințată pentru imprimări în marile studiouri ale fabricilor de plăci de gramofoane, din care printr'un procedeu galvanoplastic complicat se face matrițele sau stanțele, nu poate fi întrebuințată pentru redare decât odată sau de două ori, căci imprimările sonore sunt distruse imediat de acul gramofonic. De altfel ceara se topește foarte ușor și deci trebue ținută la o anumită temperatură.

Din cauza aceasta s'au căutat alte materiale cum ar fi plăcile de metal. Dar bucureștenii au avut ocazia să se convingă în ultimii ani, că aceste plăci au mai multe defecte decât calități. Sgomotul acului de gramofon este insuportabil. Dar și plăcile de gelatină sau cele similare au alte neajunsuri: trebuesc îngrijite special deoarece extrag și atrag umezeala și se umflă. Sunt supuse unei rapide deteriorări, deși pentru redare se întrebuințează ace speciale.

In cele din urmă s'a găsit o massă care la tăiere (imprimare) e moale „ca ceara" și opune deci rezistență minimă condeiului de imprimat, iar după aceea poate fi întărită. Această massă este întinsă pe o placă de carton sau de metal subțire, și după imprimare, tratată cu chimicale și supusă la o căldură mare (180°) într'o sobă specială. Prin acest procedeu placa devine tare și de o durabilitate nelimitată. Chiar dacă e redată de sute de ori, își păstrează claritatea sunetului sau vorbei imprimată. Incasabile și ușoare aceste discuri pot fi expediate chiar în străinătate, cu scrisori și felicitări vorbite. In urma invenției acestor plăci, „Ton-studiourile" instalate în străinătate au avut un foarte mare succes.

Vocea și graiul oricărui cetățean vor rămâne nemuritoare, imprimate în șanțurile acestor discuri. O placă pe care se imprimă acum vocea copilului va rămâne o impresionantă amintire.

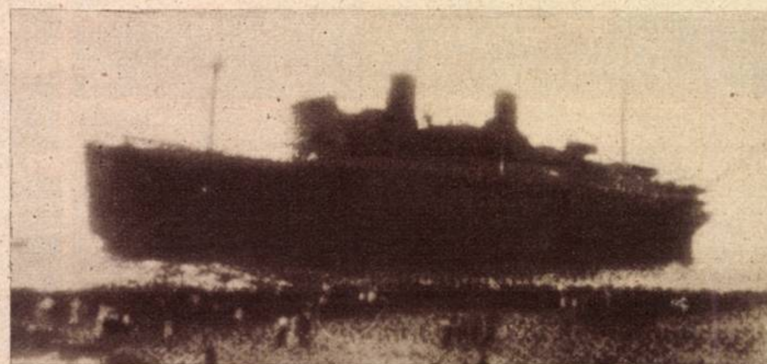
Aceste discuri prezintă un interes deosebit nu numai pentru elevii și elevele școalei de canto, muzică și artă dramatică, prin posibilitatea de o au să se controleze ei singuri, ci și pentru acei care au învățat vreun instrument muzical sau au talent la canto sau declamație și vor avea bucuria să se asculte.

Sketchurile frumoase vorbite de una sau mai multe persoane vor constitui de asemenea o distracție în sânul familiei și al prietenilor. La Paris, Londra și Berlin s'a introdus întrebuințarea acestor discuri pentru scrisori vorbite adresate prietenilor și mai ales membrilor familiei, transmițându-se astfel și expresia adâncă și de multe ori impresionantă a cuvântului vorbit.

Textul sau piesa muzicală trebue studiată mai dinainte după ceas astfel: 3 minute pentru plăcile de 25 cm. diametru și 2 minute pentru cele de 20 de cm. diametru. Pentru piesele muzicale luăm cu noi și pe cel ce ne acompaniază la pian. Fiecare placă poate fi imprimată pe amândouă părțile, așa că ne pregătim pentru 2 ori 2 minute sau trei minute de fiecare placă ce voim s'o imprimăm.

Surorile Nemțeanu, fiicele poetului Barbu Nemțeanu, care au fost angajate la Teatrul Alhambra.

CATASTROFA DIN OCEANUL ATLANTIC

Fotografia de mai sus ne-a fost transmisă prin radio-televiziune și reprezintă vaporul „Morocastle" incendiat de trăznet în Oceanul Atlantic.

REALITATEA ILUSTRATĂ

Director: NIC. CONSTANTIN

Apare săptămânal în 32 pagini mari, cu un supliment gratuit de 48 pagini. Un exemplar 10 Lei

PREȚUL ABONAMENTULUI:

PE UN AN . . . . . 400 LEI
PE ȘASE LUNI . . . . 200 „
PE TREI LUNI . . . . 100 „

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
București Str. CONST. MILLE 5-7-9
TELEFON 3-84-30

Imprimată la foto-rotogravură în atelierele „Adeverul" S. A

Din toată lumea

Regina Astrid a Belgiei, s'a întors de curând împreună cu copiii ei, din vilegiatura petrecută în Suedia.

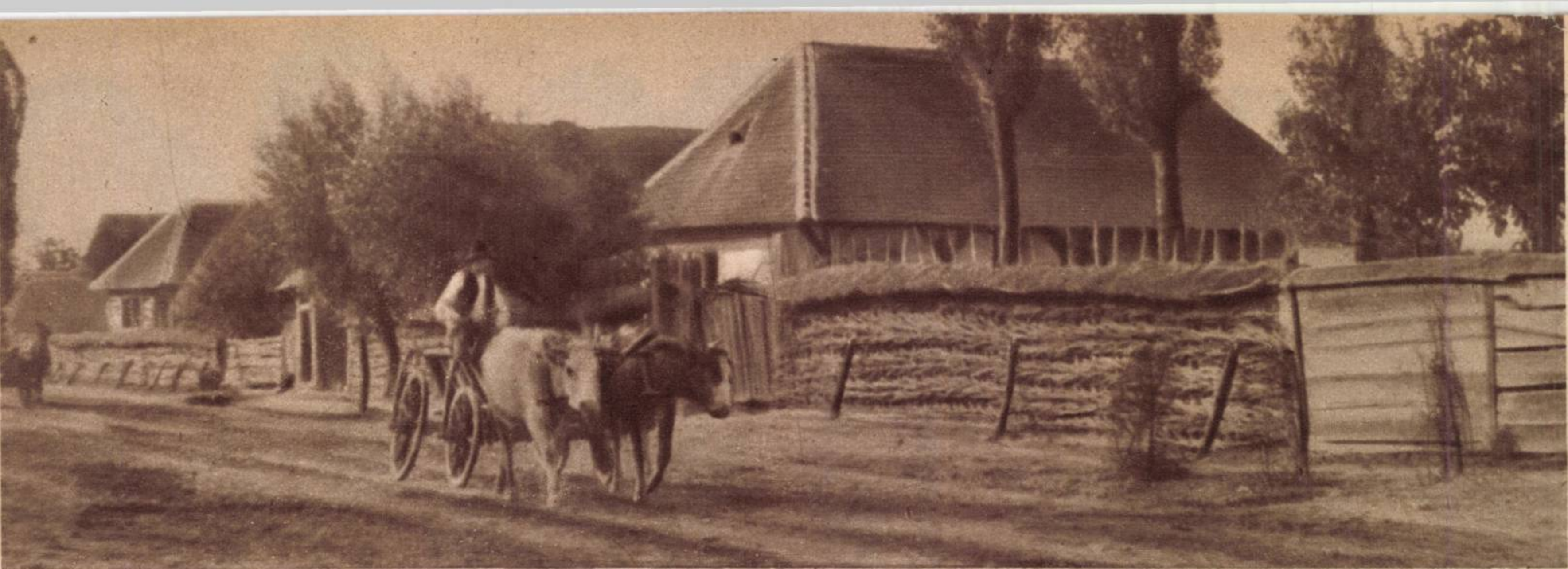
La un concurs de modele care a avut loc recent în Japonia, premiul I a fost obținut de acest grup de drăgălașe japoneze.

William Randolph Hearst regele presei americane și-a petrecut vilegiatura la Nanheim împreună cu familia sa și cu artista de cinema Marion Davies.

Această pereche de pitici chinezi a debarcat de curând la Brisabane în Australia pentru a apărea acolo pe scena unui „Variété". Piticul din dreapta este în vârstă de 56 de ani.

TRAGEDIA MUNTENILOR

O casă locuită de un sătean mai înstărit din satul robilor. — Brazii destinaţi tăerii.

Un sat de robi.—Mizeria unor oameni pentru care viaţa este numai chin şi suferinţă.

CÂT cuprinzi cu ochii munţi împăduriţi, cu armate nesfârşite de stejari şi brazi.

Pământ pentru cultură din cale afară de puţin, fierul răscolind cu trudă grea brazda.

Totuş aşezări omeneşti s'au închegat statornic pe meleagurile acestea fără vlaga rodului.

In lumina ca de sticlă a deşteptării de zi le vezi apărând în semicerc în jurul bisericii cu turla escuţită. Pe la ferestre ici, colo câte o zare slabă ca de opaiţ.

— *Ehei!...* îmi atrage atenţia vizitiul — *oamenii toţi sunt sculaţi. Parte din ei au şi luat drumul spre pădure, la muncă. Un sat de oropsiţi* — oftă omul. *Te miri din ce trăesc.*

Aşteptaţi să se facă bine de ziuă, ca să priviţi la chipurile femeilor şi copiilor. Socoteşti c'au eşit cu toţii din coştiuge.

— Parcă d-ta ai spus că muncesc la pădure.

— *Şi... Munţii se desgolesc pe nimic, cu braţele lor. S'a încuibat pe aici nedreptatea mai rău ca ciuma cea cumplită. Numai că cea dintâi nu-ţi dă voe nici să mori. Dar ce să vă spun eu, când oamenii de aici vă pot lămuri mai bine.*

Poposirăm în faţa unei case cu ogradă mare. Tovarăşul meu a împins poarta intrând înăuntru, fără ca vre-un câine să-i stăvilească drumul.

— *Neculai* — strigă el. Un om îmbrăcat eşi peste câteva clipe afară.

Cei doi închegară o frântură de vorbire.

— *Noroc frăţână-meu. Tocmai mă găteam s'o iau spre munte.*

— Ii adăsta acum o ţără c'o vinit o cucoană să vadă cum merg treburile prin părţile acestea.

— *Ii jălanie mare* — dădu el răspunsul. *Mai sus o murit o copchilă şi n'am cu ce s'o duc la ţintirim. Dacă morţii nu-i putem urni din casă, cât de grea e soarta celor vii.*

UN SAT DE ROBI

Cu paşi domoli omul se apropie de mine plecând capul. Privirile parcă îi erau stinse. Haina groasă cafenie avea petec lângă petec.

— Ce-i cu noi e poveste lungă, cuconiţă dragă — începu el — că ne-a ursit D-zeu să n'avem parte de pământ bun. Şi-atunci muncim cu braţele, în afară de satul nostru. Priviţi munţii — Lăpuşna, Şiriotul, Talianul — toţi copacii de pe ei trebue să cadă la pământ

— *Sunt proprietatea statului?*

— Da, dar ştiu cei de sus cum merg lucrurile şi până unde ajunge lăcomia omenească?

Dela ocolul silvic din Hărbuz, bucăţi mari de pădure se dau în antrepriză. Metrul cub e plătit cu şaizeci de lei, lucrat gata şi transportat la vagon. Vorbesc de învoiala cu antreprenorul care plăteşte muncitorului un sfert din ce primeşte, restul vărându-l în pungă.

Dar să zicem că nici asta n'ar fi rău, dar plata se face în bonuri, căci toţi au prăvălii prin sate şi te obligă vrei nu vrei să cumperi alimente, care sunt şi proaste şi scumpe. Se întoarce omul Sâmbătă seara, după şase zile de muncă, de cum se crapă de ziuă până pe înoptat, doar cu câteva pâini, ceva slănină şi-un pac două de tutun. La 3—4 luni dacă se întâmplă minunea să primeşti şi ceva parale.

In acest timp o mână bună de oameni se strânseseră în jurul nostru. Palizi, desculţi, cu hainele zdrenţuite, turma mizeră când văzu despre ce este vorba socoti că am venit să le împart dreptate.

— *Suntem îngropaţi ca de vii* — prinseră ei să se vaete. *Ne hrănim femeile şi copiii cu mămăligă şi fragi, sau ce se mai găseşte prin pădure. Am ajuns lucru de nemaiauzit să amestecăm coaja copacilor cu mălai, ca să ne facem turte. Nu putem ţine o pasăre în bătătură, că n'avem cu ce-o hrăni. Munca noastră se duce de haram, ne-o calcă în picioare răii.*

Un aspect de munte — minunat ca peisagiu — dar groaznic pentru bieţii oameni care-şi poartă suferinţa pe stâncile lui. — Trenul care străbate regiunea.

Un bătrân a isbucnit în plâns.

— Trei sute de oameni de aici din sat muncim pe munte.

Faceţi bine şi intraţi în căşile noastre, ca să vedeţi cu ce ne alegem. Ţoalele ni s'au rupt, lăvicerele care ne-au mai rămas din vremuri bune, ni le-au luat pe rând pentru plata dărilor. De atâta prăpăd, mulţi oameni au şi plecat din sat, unde au văzut cu ochii.

— *Bine, dar aici nu aveţi conducători ? — preot, primar...*

— Dacă avem şi nu ni's de nici un folos. Şi primarele şi preotul îs bine numai cu cei cari au curţi din piatră, nu cu calicimea.

In lumina albă a zilei am intrat la întâmplare în prima casă. Intr'o încăpere pe un pat de scânduri o femee tânără alăpta un copil. Ţinea rezemat în cot chipul ca de ceară, cu ochii intraţi adânc în orbite. Deasupra ei în perete era prinsă o icoană şi obrazul fără strop de sânge al Fecioarei cu Pruncul la sân aducea aidoma cu al sărmanei făpturi istovită de mâhniri şi lipsuri.

Am privit în jur. Totul era părăduit, pustiu. Stâlpul casei — bărbatul îşi cheltuia zadarnic puterea până la secătuire, sus în munte la tăiatul şi cojitul copacilor.

Şi abătându-mă cu căruţa pe lângă un clin de munte păduros în tăere, m'am oprit privind

vreme îndelungată la turma de oameni harnici, fără drept la o viață mai omenească. Brațele se încovoiau, piepturile gâfâiau, privirile împrumutau culoarea stinsă a oboselii ajunsă la capăt.
— *Pentru ce toată această trudă?* am îngânat eu.
— Ce să facă bieții oameni întind ața răbdării cât pot. Dar vai de ziua când și-or eși din fire — mi-a răspuns vizitiul .
Am avut o clipă de spaimă. In ochii omului simplu lucise amenințător scânteia revoltei, care odată deslănțuită, cu greu reușești să-i mai pui frâu.

MARGARETA NICOLAU

INAINTE DE PRABUȘIRE

Fotografia de mai sus îl reprezintă pe eroul aviator căpitan Hubert (dreapta) împreună cu căpitanul Tănăsesc (stânga) înainte de a porni în sborul dela Brașov care i-a fost fatal.

REGINA MARIA IN FĂGĂRAȘ

Fotografia de mai sus reprezintă pe Regina Maria cu Arhiducesa Ileana și Arhiducele Anton în vizită la herghelia din Sâmbăta de Jos, jud. Făgăraș.

(Foto Sabo, Făgăraș)

D-RA LERIA NIKY CUCU

Apreciata balerină a absolvit clasa de canto la Academia Regală de muzică și artă dramatică, cu premiul I.

Oferim cititorilor noştri 20.000 lei pentru o idee

La începutul toamnei, revista „Realitatea Ilustrată” va îmbrăca o haină nouă; va apărea într'un format mărit, aşa încât aspectul exterior să fie mai plăcut şi fotografiile să se poată aranja mai estetic.

Dar odată cu schimbarea formei dorim să aducem şi îmbunătăţiri de fond, îmbunătăţiri care să satisfacă gustul unui număr cât mai mare de cititori.

Deviza „Realităţii Ilustrate” este că ea aparţine publicului şi că ea trebuie deci să se conformeze dorinţelor lui.

Apelăm deci la cititorii revistei să ne spună care lipsuri ar trebui împlinite în „Realitatea Ilustrată”, ce fel de articole ar dori să citească, ce fel de concursuri să instituim, ce fel de fotografii să publicăm, în afară sau în locul celor de azi.

Vom supune părerile, ce se vor putea lua în consideraţie, aprecierii ciitorilor noştri şi vom premia ideile pe care le vom adopta, ideile pe care le vom considera susceptibil să mulţumească pe cititori.

Acordăm cinci premii în valoare totală de 20.000 lei.

Premiul I, 8000 lei
Premiul II, 5000 lei
Premiul III, 3000 lei
Premiul IV, 2000 lei
Premiul V, 2000 lei

Nu se vor lua în consideraţie ideile neserioase şi nici acelea care nu au un caracter de inovaţie pentru revista noastră (n'au mai fost folosite de revistă până aci).

Orice idee nouă pe care o vom publica va fi premiată, iar în cazul că în afară de cele cinci am mai primi şi altele, ne obligăm să recompensăm pe autor cu o sumă echitabilă.

Vom primi părerile cititorilor noştri până la sfârşitul lunei Septembrie, iar decernarea premiilor se va face la 10 Octombrie.

Fiecare scrisoare care ni se va trimite pentru acest concurs va trebui să poarte în colţul de jos, din stânga, citeţ scris, indicaţia: „O idee”, iar pe verso numele şi adresa expeditorului.

Noi vom înregistra scrisorile în ordinea primirei lor şi le vom deschide deabia la sfârşitul lunii Sepembrie. In modul acesta, dacă întâmplător doi inşi ne comunică aceeaş idee pe care noi am aplica-o, vom premia pe a aceluia care a fost cel dintâi.

CU „Golden-Boy" PRIN EUROPA

Insemnări din raidul călare, întreprins prin statele Micei Antante, Polonia şi Austria, de Kuby Klein.

VREAU mai întâi să răspund sutelor de întrebări ce mi-au fost puse, şi anume cum am ajuns la ideea de a întreprinde acest raid călare.

Am fost întotdeauna obsedat de dorul de ducă, de aventuri şi în general de tot ce e nou.

Caii au fost întotdeauna animalele mele preferate. De când mă ştiu, călăresc. Niciodată nu m'am putut sătura de ritmul încântător al galopului sau al trapului.

Deci am luat decizia supremă: trebue să vizitez cel puţin o parte a Europei şi s'o privesc din şeaua calului meu.

Pentru realizarea acestei dorinţi mi-a ajutat

CALUL MEU „GOLDEN-BOY"

E născut la herghelia d-lui Şerban Flondor, un bun călăreţ şi un mare iubitor de cai. Tatăl lui Golden Boy este celebrul armăsar Gidran; mama lui este şi ea un animal de rasă pură anglo-arabă şi se numeşte O'Bejan. Ea face parte dintr'o familie mai veche decât multe familii de nobili. Boy — cum îmi place să-i spun calului — a moştenit în totul calităţile părinţilor săi, a căpătat o frumuseţe atrăgătoare, este puternic şi rezistent. Abia când a împlinit patru ani, în Mai 1932, l-am înşăuat pentru prima dată. Eu am fost primul om care l-a încălecat şi mi-au trebuit trei săptămâni de muncă şi tratament special, până să ne împrietenim. Am căutat să-i impun voinţa mea, şi l-am obicinuit să-mi asculte ordinele. In două luni de zile am reuşit să-mi stăpânesc într'atât calul, încât numai la auzul vocei mele se supunea. Mi-a reuşit chiar o experienţă foarte riscată. O tânără doamnă, pe atunci începătoare în acest sport nobil, l-a încălecat. Străbăteam distanţe lungi, iar eu călăream alături, pe un alt cal. Şi am reuşit să-l stăpânesc pe Boy, numai vorbindu-i, fără să întrebuinţez cravaşa niciodată. Nu vreau să spun cu asta că Boy s'a domesticit cu totul. Dimpotrivă. A rămas totuş armăsar. Dar pe mine mă ascultă şi niciodată, de atunci, n'am ajuns la conflicte prea serioase cu el.

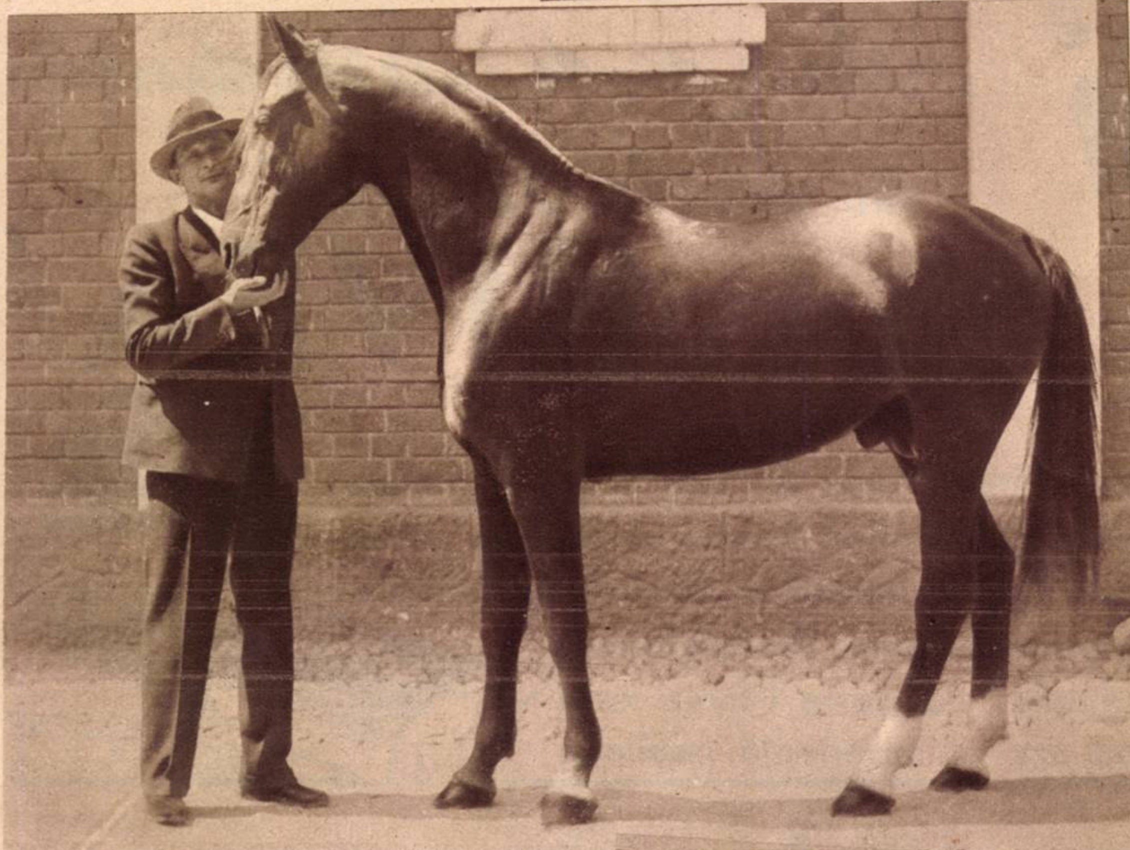
Cu cât călăream mai des pe Boy, cu atât ideea mea despre raidul călare, se înteţia.

Când veni primăvara anului 1934, eram hotărît: pornesc !

Formalităţile le-am îndeplinit în scurtă vreme şi totodată ţin să aduc şi pe această cale viile mele mulţumiri domnului preşedinte al Federaţiei naţionale equestre, domnului inspector al cavaleriei, general Moruzi şi domnului Şerban I. Flondor din Storojineţ, pentru ajutorul ce mi-au dat cu această ocazie. Fără bunăvoinţa acestor domni poate că nu mi-aş fi putut împlini această vie dorinţă.

După ce-am crezut că Boy este destul de antrenat, am fixat data startului, comunicând-o şi Federaţiei naţionale equestre din Bucureşti.

Sus: *Castelul Burcstyn.* Mijloc: *Câştigătorul premiului I la concursul de la Lemberg.* Jos: *D. Kuby Klein cu „Golden-Boy".*

PORNIREA

Am pornit oficial la *21 Aprilie 1934*, din Piaţa Unirei, Cernăuţi. Locul cel mare din jurul Pieţii era tixit de prieteni şi cunoscuţi, veniţi să-mi ureze drum bun. D-l prefect Vântu mi-a însemnat în carnet: *„Plecat din Cernăuţi la 21 Aprilie 1934, ora 9,5 dimineaţa"*. Boy devenise foarte nervos din pricina gălăgiei celor din jur, astfel că nu l-am putut decide să pornească. Am trebuit deci să pornesc prin uliţe lăturalnice până la podul de peste Prut, unde mă aştepta domnul Şerban Flondor, care mi-a mai strâns odată prietenos mâna, a bătut calul pe grumaz şi apoi în câteva minute mă aflam pe şoseaua ce duce către Grigore Ghica-Vodă. Foarte emoţionat călăream spre graniţa poloneză. In stânga mea se mai conturau clădirile oraşului meu natal, reşedinţa episcopală, primăria, cupolele bisericilor. Cum mă voiu înapoia oare? Voiu reuşi? Boy va rezista? Abia acum îmi dă-

deam seama de toată seriozitatea celor întreprinse. Mergeam la pas, şi o întâlnire pe şosea mă va face să zâmbesc de câte ori îmi voiu aminti de ea. Doi negustori treceau în automobil dela Grigore-Ghica Vodă la Cernăuţi. Automobilul se opri şi unul dintre ei mă întrebă:

— Dacă mergi atât de încet cum vrei să ajungi la Belgrad? Trebue să călăreşti mai repede!”

Iar eu i-am răspuns:

— Numai dac'am să călăresc atât de încet voiu putea ajunge la Belgrad!

POLONIA

Şi mi-am păstrat acest principiu, o distanţă de vreo câteva sute de kilometri. Domnia o căldură prea puţin obicinuită în acest anotimp, şi nu voiam ca Boy să se extenueze din primele etape. Şoseaua până la Lemberg era plină cu pietre şi cu gropi. Câmpiile erau proaspăt arate, iar şanţurile, aproape toate pline cu apă, astfel încât foarte rar întâlniam o fâşie moale de pământ. Totodată am constatat că potcoavele noastre româneşti, erau prea uşoare pentru aceste şosele prost pavate.

La Stanislau, calul meu a fost oaspele regimentului local de cavalerie, şi a căpătat potcoave noi solide şi manşete de cuciuc la toate patru picioare. Cu şeaua am avut multe supărări. Până la Lemberg am fost nevoit să-mi transport bagajul cu trenul, numai fiindcă m'am încrezut în făgăduielile şelarului meu, care-mi spusese c'a aranjat totul. La Stanislau încă, pielea lui Boy avea iritaţii, manifestate prin tăeturi şi băşici cu apă, ceeace nu i se întâmplase calului meu nici la drumuri de câte o sută de kilometri. Am trebuit deci să-i îngrijesc cât mai repede o altă şea.

Au trecut câteva luni de atunci, prin care am trăit întâmplări plăcute şi neplăcute, dar parcă tot mă mai aud blestemând la vederea rănilor depe spinarea lui Boy. Desigur c'am făcut tot ce mi-a stat în putinţă, şi-am mers mai mult pe jos decât călare.

Comandantul regimentului de cavalerie din Stanislau mi-a dat o recomandaţie către baron Heldey, proprietarul cunoscutului castel Burstyn. Am stat la castel o zi jumătate, în care timp am cunoscut oameni admirabili şi unde mi s'a făcut, atât mie cât şi calului, o primire mai mult decât frumoasă. Dela Burstyn am fost recomandat la Ottiemewicze, o moşie a contelui Woromecky, la trei kilometri de Chodorow, unde se află una din cele mai mari fabrici de zahăr din Europa. Şi la contele Woromecky mi s'a făcut o primire foarte frumoasă. Nu bănuiam însă, în timp ce călăriam dela Ottiemewicze spre Lemberg, că voiu trăi una din cele mai grele zile ale raidului.

Distanţa a fost bine calculată: 74 de kilometri. Voiam să ajung la prânz la moşia Starco-Selo, proprietatea familiei Potocky, la o depărtare de cincizeci de kilometri de Ottiemewicze. Pela orele 10 era o căldură insuportabilă, totuş la orele unsprezece mă aflam în grajdurile dela Starco Selo; Boy a fost adăpat, iar eu am fost invitat la prânz de către administratorul moşiei. După hartă, trebuiam să urmez drumul din dreapta moşiei peste linia ferată, de acolo drept peste o câmpie, care să mă ducă direct pe şoseaua ce duce la Lemberg.

Lângă linia ferată stătea un jandarm, care era informat despre raidul meu, şi care-mi spuse că ar fi mai indicat să urmez vreo şapte sau opt kilometri drumul dealungul liniei ferate şi astfel voiu ajunge pe drum mai drept la şoseaua Lembergului. I-am urmat sfatul însă am făcut foarte rău. Căci mergeam şi mergeam şi şoseaua nu se mai arăta. Am intrat într'o pădure, pe care am parcurs-o pe un pământ foarte moale şi plăcut, dar drumul tot nu se arăta. Şi ce era mai rău era că nu întâlneam nici un om, nici o casă. Insfârşit, după ce trecuseră vreo trei ore, timp în care, după socoteala mea, trebuia să fiu de mult la Lemberg, am ajuns la o căsuţă în a cărei grădină lucra o ţărancă bătrână.

— „Unde e drumul spre Lemberg?” am întrebat-o într'o slavă bolborosită. Mi-a răspuns că nu ştie, că n'a fost niciodată la Lemberg, că niciunul dintre ai ei n'a fost vreodată la Lemberg, dar că ştie numai că de acolo mai erau 4—5 kilometri (adică o oră de drum) până la Bobrka. Rămăsesem înmărmurit. La Bobrka fusesem doar dimineaţa la ora opt. Femeea observă mirarea mea.

— „Aşteptaţi — îmi spuse — trebue să vină fiul meu dela câmp, el vă va arăta drumul, că-l cunoaşte decând a făcut armata.

Fiul veni în adevăr, după vreo jumătate de oră; era un băiat foarte inteligent care, în două minute înţelese ce mi se'ntâmplase.

— „Nu vă rămâne altceva de făcut decât să parcurgeţi tot drumul înapoi şi dela linia ferată s'o luaţi la dreapta. Drumul pe care aţi vrut să-l luaţi azi dimineaţa era cel mai drept”.

Deci, dupăce parcursesem 80 de kilometri de pomană, mai aveam de mers 43 de kilometri, până la Lemberg.

La început mă gândiam să rămân noaptea la căsuţă, dar fiindcă nu avea grajd m'am hotărît totuş să ajung încă în aceeaş seară la Lemberg. Boy, care se odihnise bine, înfruptându-se din bunătăţile găsite pe câmpia de lângă căsuţă, era foarte vioi. Am cumpărat dela ţărancă o pâine şi zahăr. Am mâncat puţin din ea, restul l-am dat lui Boy împreună cu zahărul şi după ce i-am mai servit vreo două găleţi cu apă rece, am pornit. Boy simţia cât eram de enervat şi o porni în galop, ca după o odihnă de trei săptămâni în grajd. Aerul rece şi vioiciunea lui Boy mă făcuseră să-mi revin astfel că la unsprezece jumătate noaptea eram în faţa porţii cazărmii de cavalerie din Lemberg. Boy fu bine îngrijit, iar eu am căpătat mâncare şi o cameră confortabilă. Când a doua zi de dimineaţă am povestit ofiţerilor regimentului 14 de ulani păţania mea şi când mi-au văzut calul, mi-au dat toate speranţele că voiu duce la bun sfârşit raidul întreprins.

LA LEMBERG

Am trăit zile frumoase la Lemberg. Am asistat la parada dela 3 Mai, cu ocazia serbării naţionale poloneze.

Timp de trei zile am asistat şi la concursul hipic din Lemberg, admirând arta şi talentul cavaleriei poloneze. Destoinicia ofiţerilor polonezi o întrece pe a tuturor călăreţilor pe cari i-am văzut până atunci.

In planul meu erau fixată ziua de 5 Mai pentru plecarea din Lemberg, dar fatalitatea a vrut ca Boy să se împiedece, în ziua de 4-5 Mai şi să-şi facă la picior o rană de 6 centimetri adâncime. O rană în acel loc dă de sânge. Veterinarul spunea că trebue să dureze cel puţin opt zile până la vindecare. Eram disperat, un astfel de ghinion după abia câteva sute de kilometri! Totuş, după şase zile am pornit, fără să ascult sfaturile medicilor veterinari. Noaptea mi-am petrecut-o la Jaworow, oraş situat la o depărtare de 60 kilometri de Lemberg. Am fost oaspele poliţiştilor din Jaworow. Boy a fost dus în grajd iar eu am dormit la cazarmă, adică aş fi putut să dorm însă n'am putut, din pricina că toată noaptea am stat lângă cal, îngrijindu-i rana, care abia începuse să se'nchidă, şi care din pricina drumului s'a deschis iar şi-a început să supureze. Mai rău era că n'aveam nici un medic veterinar în apropiere, care să-mi dea vreun sfat. Poliţiştii mi-au dat toţi ajutorul lor, însă ce puteam pretinde unor oameni cari habar n'au ce este un cal. La trei dimineaţa, am pornit mai departe, foarte încet şi prevăzător, căci mă temeam de complicaţiuni sau de o infecţie ce s'ar fi putut produce, din pricina prafului care ar fi intrat în rană.

La vreo 18 kilometri de Jaroslaw i-am schimbat pansamentul; rana se prezenta foarte prost, iar Boy avea dureri mari. Am fost fericit când m'am oprit în faţa cazărmii din Jaroslaw, era un depozit de remontă. Colonelul Rodomyski şi doctorul veterinar căpitan Jonezy îmi săriră imediat în ajutor. Nu mai putea fi vorba de o continuare a drumului, a doua zi. Piciorul lui Boy era umflat şi chiar dacă nu şchiopăta încă, după zece kilometri de mers va şchiopăta sigur. Şase zile am trebuit să rămân la Jaroslaw. Nu le-am pierdut însă în zadar, căci am făcut cunoştinţa unor oameni tare de treabă, dintre cari citez pe colonelul Radomyski, un ofiţer merituos, un gentleman, un cavalerist de rasă, mărinimos şi bine crescut. M'am bucurat de ospitalitatea sa, care mă făcea de multe ori să mă simt prost, atât era de excesivă.

Dela Jaroslav am pornit spre Lancut. La marginea oraşului am fost întâmpinat de ofiţerii regimentului de vânători din acel oraş. Am cunoscut călăreţi desăvârşiţi şi am văzut unul din castelele, care formează mândria polonezilor, castelul „Lancut” al contelui Alfred Potocky, pe care am avut deosebita onoare să-l cunosc personal. Am fost oaspele contelui, şi am fost primit în castelul din Lancut. Am admirat decoraţiunile de artă, sălile, tablourile şi covoarele de preţ care împodobesc castelul, şi care reprezintă o avere de milioane. M'am plimbat prin parcurile minunate, prin orangerii, prin grajdurile care sunt adevărate temple de marmură şi fier în care cai de cea mai pură rasă se odihnesc în boxe de marmură şi mănâncă din iesle din acelaş material. Am vizitat şoproanele şi trăsurile de gală, de sport „mailcoach-urile” şi trăsurile la care se înhămau unul până la şase cai şi trebue să spun că a ţine în ordine această complicată gospodărie, este o dovadă de pricepere şi inteligenţă, nemai vorbind de dragostea de animale de care trebue să fii stăpânit. Am vizitat şi hergheliile în care s'au născut şi au crescut armăsarii de sânge pur arab şi englez, am văzut cel mai celebru armăsar de pur sânge arab al Europei, bălanul Kafifan, un dar al regelui Egiptului oferit contelui Potocky, am văzut şi armăsarul „Rheinwein”, câştigătorul a numeroase alergări, un cal care a costat 300.000 mărci.

Următoarele etape, Dembicza, Tarnow, Bochnea, le-am parcurs uşor şi fără incidente. In toate părţile am fost bine primit şi găzduit. La Bochnea am fost întâmpinat de o cavalcadă impunătoare, douăzeci şi patru de ofiţeri, pe cai minunaţi, conduşi de un căpitan, care după cum mi-a spus mai târziu, e şi el bucovinean, deci concetăţean al meu. Am parcurs cei doisprezece kilometri la pas. Intrarea în acel oraşel de provincie a fost un adevărat triumf. Tot oraşul era în picioare, iar eu eram obiectul curiozităţilor şi întrebărilor tuturor. Banchetul care mi s'a oferit la casinoul ofiţerilor a însemnat pentru mine o adevărată bătălie. Gândiţi-vă c'am fost nevoit să beau câte un pahar de votcă cu fiecare dintre cei patruzeci de ofiţeri, cari au luat parte la banchet!

La şaptezeci de kilometri de Bochnea e Krakovia, oraş care trebuia să însemne următoarea mea etapă. Piciorul lui Boy mergea spre însănătoşire, rana se uscase şi umflătura abia se mai percepea. La ora unsprezece dimineaţa treceam călare prin faţa palatului „Kurjer Illustrovanne Codzienne”. Redactorii acestui ziar mă şi aşteptau; am fost fotografiat, interviewat şi invitat să vin după amiază la redacţie. In Krakowia am fost oaspele regimentului numărul 8 de ulani, unul din cele mai bogate şi merituoase regimente ale armatei poloneze. Atât Boy cât şi eu am avut o primire cordială. Cu ajutorul colegilor mei, am făcut cunoştinţa conducătorilor intelectuali ai acestui minunat oraş istoric şi mi-am petrecut una dintre cele mai plăcute seri ale vieţii mele la clubul krakovian „Spolenski”, locul de întâlnire al tuturor intelectualilor.

La 29 Mai am plecat din Krakovia spre Vadovicze; de acolo la 30 Mai spre Bilitz, unde am rămas numai o noapte. De acolo spre Teschen. La 1 Iunie am intrat pe teritoriul cehoslovac.

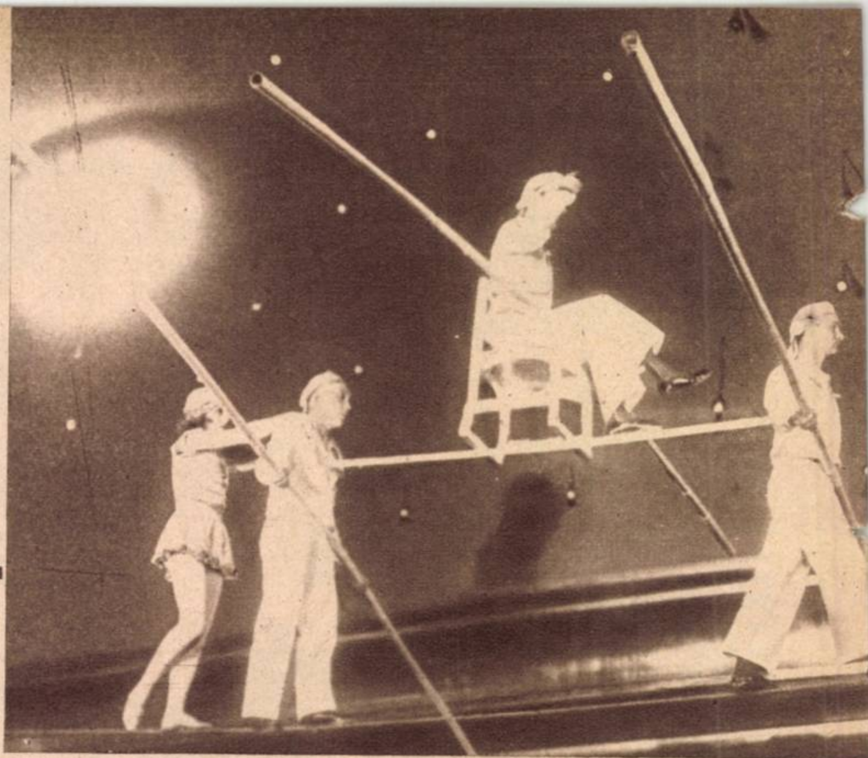
(Va urma)

REPREZENTAȚIA începe!

Program schimbat.

Numere noi!

In aceste două pagini vedem câteva aspecte din viața de circ: în timpul spectacolului, în cabină și la repetiție. Acrobații cei mai destoinici, clownii, „femeile cauciuc" toți sunt admirabil reprezentați în paginile noastre.

Adevăruri vesele și triste din viața agitată a circului.

DRAMA petrecută zilele acestea la „Mercedes Palast" din Berlin, când un acrobat de circ a atentat la viața unui coleg al lui (se zice că motivul adevărat n'ar fi fost gelozia profesională) aduce iarăși pe tapet mult discutata chestiune a criminalității printre artiștii de circ și de music-hall, deprinși în genere să ducă o viață desordonată și vagabondă, fie chiar superioară decât în mediul de jos.

Să începem prin a spune că nimic nu înșeală mai mult ca aparența mai totdeauna falsă a anumitor mediuri teatrale. Acele care ni se par pe scenă femei ușuratece și bărbații stăpâniți de violență ori cinism, în realitate, adică în viața lor de toate zilele, se dovedesc a fi niște vrednice și iubitoare gospodine, sau respectabili părinți de familie. Atmosfera voluptoasă, febrilă a circurilor și music-hallurilor se preschimbă în cabinele acelorași artiști în sudoare și oboseală...

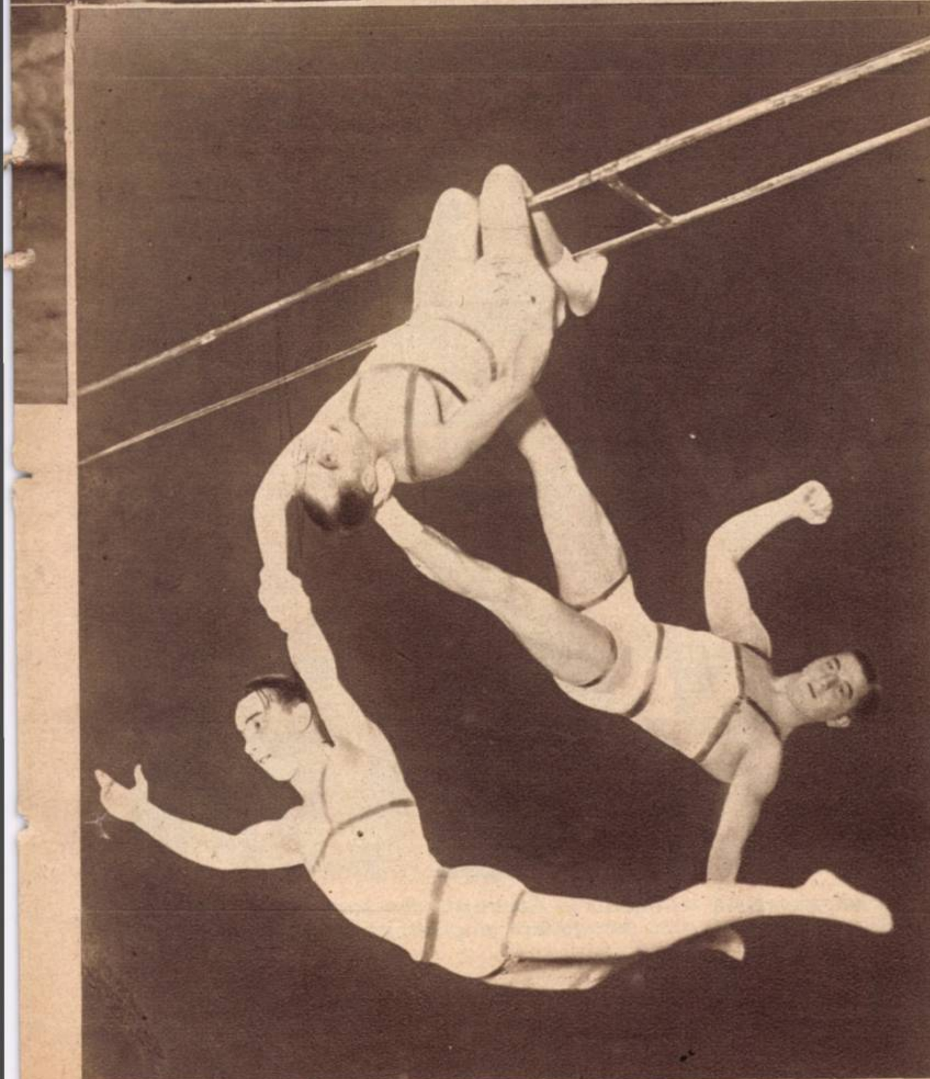

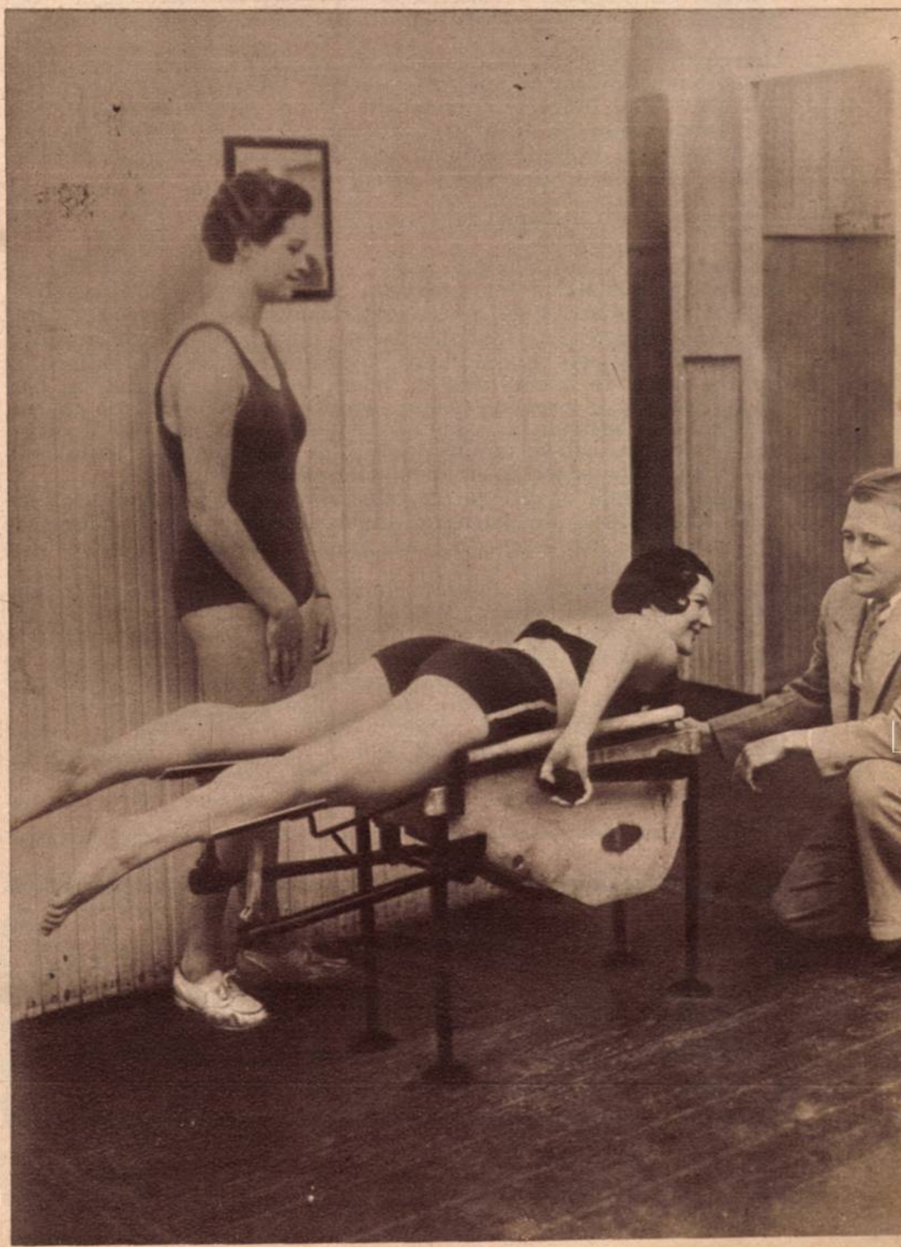

VINA MEDIULUI.

Contribue mult să întărească părerile preconcepute în privința criminalității printre artiști numeroasele romane și filme care ilustrează episoade imaginare de pasiuni sângeroase și răzbunări cumplite. Ceeace face mai ales interesantă crima în arena circului este punerea în scenă, mai totdeauna romantică. De aceea și vina cade de obicei asupra mediului, când astfel de cazuri capătă în presa cotidiană un loc destul de larg și se bucură de un lux rar al amănuntelor. In fiecare zi, intr'un oraș mare, se petrec atentate criminale provocate de gelozie, dar presa abia dacă se ocupă de ele când nu le trece de-a dreptul sub tăcere, pe când un atentat de acelaș calibru, al cărui autor a fost un artist de circ, reprezintă știrea senzațională pentru cronica mondială. Unei astfel de voită exagerare a adevărului se datorește și prejudecata curentă că în circuri, dramele se petrec cu o repețire mai mult decât îngrijorătoare.

Un exemplu tipic despre ceea ce am spus aci, ni-l oferă știrea următoare scoasă din „Pester Lloyd" de săptămâna aceasta. E vorba de răzbunarea unui clown, petrecută intr'un circ din Barcelona, în timpul unei reprezentații de zi. De când Leoncavallo a adus pe scenă cu „Pagliacci" al lui, figura unui clown gelos până la crimă, autorii de romane și scriitorii de „subiecte" cinematografice vădesc o predilecție specială pentru un asemenea argument. (Vă amintiți, de exemplu, printre filme, de „Râzi

Paiață!" cu marele Lon Chaney și „Cei patru draci" cu Janet Gaynor și Charles Farrell?) In cele câteva rânduri de mai jos, se observă „dramatizarea" voită a cronicarului.

„Printre actorii unui circ — scrie ziaristul — care se află de câteva săptămâni în Barcelona, s'a petrecut o tragedie cum numai (!) în rândurile unor asemenea artiști vagabonzi se poate întâmpla. Firește (!), cauza crimei trebue căutată într'o femee: fiica proprietarului circului, o amazoană destoinică și îmblânzitoare de fiare care era logodită cu „mâncătorul de foc". Dar logodna se desfăcuse chiar din ziua când în trupa circului au fost angajați cei doi frați Romanones, unul „înghițitor de săbii", iar altul „aruncător de cuțite". „Mâncătorul de foc" înăbușindu-și durerea și dorința arzătoare de răzbunare, fu nevoit să simuleze prietenie față de „Inghițitorul de săbii" care-i urmase în favorurile încântătoarei dive. Acum, programul circului prevedea că pe când „înghițitorul de săbii" își executa „numărul", „mâncătorul de foc" sub zdrențele unui clown, să se afle în arenă spre a înveseli publicul. In acelaș timp, fiica directorului executa exercițiile ei anevoioase de călărie în șeaua unui prea frumos cal alb. Acestea se repetau de mai multe seri în șir, în răstimpul cărora îndrăgostitul respins își rumega din greu răzbunarea. Trebue să arătăm că „mâncătorul de foc", travestit în clown, obișnuia la un anumit punct al „numărului" să bată cu mâna (glumeț, dar cu multă precauțiune, se 'nțelege) pe umărul rivalului său ocupat atunci să înghiță un arsenal de săbii și cuțite.

SEARA FATALĂ

In seara fatală, criminalul, după ce distrase publicul cu caraghioslâcuri și salturi, bătu cu mâna, nu numai pe umărul colegului său, dar și în mânerul pumnalului pe care nenorocitul abia îl vârâse în gură. Victima se prăbuși numai decât pe când clownul, fără să arate nici cea mai mică surpriză, îi imita svârcolirile tragice, ridiculizându-le.

Această scenă păru spectatorilor drept un „număr nou" al celor doi artiști. Totuș, în mijlocul hazului general, se văzu deodată sburând prin aer un pumnal cu vârful ascuțit și venind să-l izbească drept în față pe clownul care, scoțând un țipăt grozav de durere, se prăbuși la pământ, într'un lac de sânge. Toate acestea n'au durat decât câteva minute. Repezindu-se în arenă „aruncătorul de cuțite" ridică pe fratele leșinat și-i scoase cuțitul din gâtlej. Arestat, „aruncătorul de cuțite" a declarat că bănuind de câteva zile intențiile criminale ale clownului, atrăsese zadarnic atenția fratelui lui până când, pândind după un stâlp la intrarea arenei, asistase îngrozit la săvârșirea crimei. Un imbold irezistibil îl îndemnase să-și răzbune fratele aruncând asupra clownului, cu îndemânarea lui sigură, pumnalul ascuțit..."

Cine n'a mai auzit istorisindu-se această întâmplare grozav de dramatică și totodată romantică în toate variațiile ei posibile? Aproape-aproape, înclinăm să credem că nu e adevărată.

Nu mai vorbim apoi de răzbunările imaginare săvârșite între acrobați, cu trapeze retezate într'ascuns cu ferestreul și solidele frânghii de gimnastică, destrămate. Mai ales la cinematograf, nici nu se mai numără acrobații „asasinați" în acest chip de către rivalii lor geloși.

Directorii de circ, ca și căpitanii de vapor în largul mării, au asupra supușilor lor puteri dictatoriale. Călcările regulamentelor interioare sunt judecate și pedepsite de un „Tribunal disciplinar". Mai există apoi, de exemplu la Berlin, Curți de justiție speciale pentru circuri și music-halluri care judecă toate cazurile de neînțelegere ivite între directori și artiști.

OTRĂVIREA LUI „RIEGO"

Un atentat care se întâmplă adesea între culise este acela îndreptat contra animalelor concurenților. Se povestește că faimosul director de circ Sarrazani, pe vremea debuturilor lui avea un câine minunat, „Riego" pe care-l dresase să execute un număr senzațional: „săritura prin nodul morței". „Numărul" acesta obținea în fiecare seară un succes atât de mare, încât concurentul lui Sarrazani, care și el prezinta „câini savanți" se îmbolnăvi de gelozie. Profitând de aflarea lor comună în acelaș oraș, artistul îl otrăvi pe „Riego", cu câteva minute înainte de reprezentație. Bietul animal a murit pe scenă în mijlocul plânsetelor generale.

Se mai întâmplă uneori ca un artist de circ să-și păgubească colegul împrăștiind, de exemplu, sticlă pisată pe șeaua calului cu care acesta își face exercițiile, sau implântând ace în copitele sărmanului animal.

Alteori, printre artiștii de circ, gluma se apropie de crimă. O glumă de care se face mult uz constă de exemplu în a strecura pe sub tricoul unui acrobat puțin praf de scărpinat. E lesne de închipuit chinurile care rezultă pentru artist în timpul numărului lui. Și nu e exclus ca din glumă să iasă o tragedie, când de pildă acrobatul trebue să prindă un coleg din sbor și, distrat de mâncărimea care nu-i dă pace, neglijează să apuce mâinile ce i se întind. Și e lesne de calculat ce urmări poate să aibă o altă glumă de-a împrăștia tabac sau un praf care provoacă strănutul, lângă prăjina sprijinită cu dinții de un echilibrist, în vârful căreia planează partenera neștiutoare...

G. R.

LILIAN HARVEY LA MANASTIRE?

La Hollyowood persistă din ce în ce mai mult svonul că fermecătoarea vedetă a ecranului Lilian Harvey a declarat că se retrage la mănăstire și renunță la cariera artistică.

Iată un grup de vizitatori ai stațiunii balneologice din Vizantea Putna, în popas spre Soveja peste muntele Răchitaș.

O vilegiaturistă întârziată la Carmen-Sylva, care nu s'a speriat nici de furtună, nici de... holeră și continuă să înfrunte largu'

Problema transafricanului

Un proect colosal, pe care războiul, criza și dificultăți de ordin politic, l-au întrerupt când era pe cea mai bună cale de realizare. Cea mai lungă cale ferată din lume. Inchipuiți-vă traversând cu Pullman-ul, pe o distanță de 10.500 km. Africa misterioasă.

CELEBRULUI colonial Cecil Rhodes, îi revine concepția unei căi ferate care să traverseze continentul negru. Incă din 1889, visa el, să sudeze printr'un enorm drum de fier de 10.000 km., mergând de la Capetown în Egipt, posesiunile engleze presărate dela Buna-Speranță până la valurile Mediteranei.

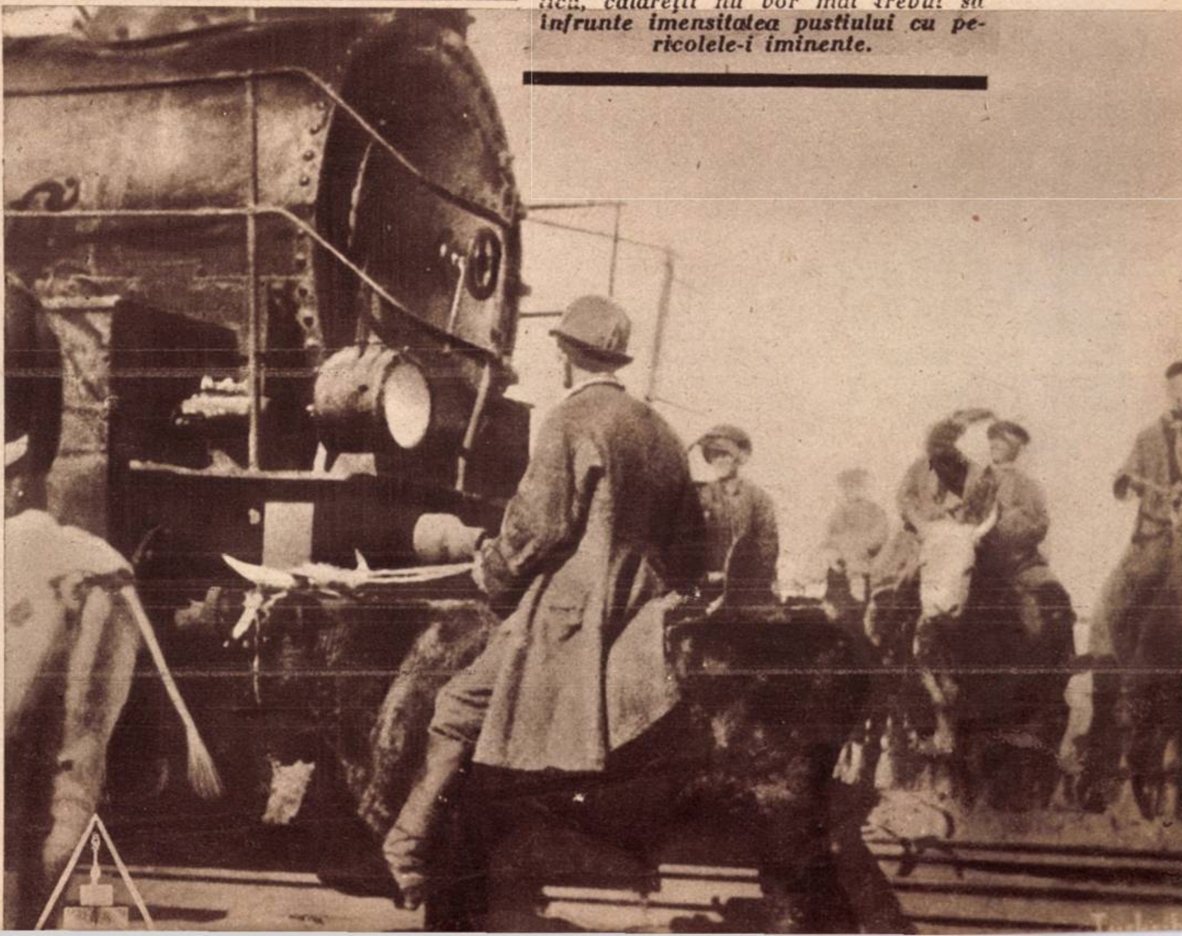
Proiectul a eșuat însă. Africanderii, compatrioții lui Cecil Rhodes, găseau planul „Napoleonului" lor, prea ambițios și prea aventuros. Pe de altă parte, în acea vreme, dificultăți diplomatice erau de prevăzut: Germania mai ales, vedea cu ochi răi centura de oțel ce amenința să-i strângă coloniile africane. Și apoi, un obstacol material se ridică, ireductibil: cum avea să străpungă calea ferată mlaștinile dela Bahr-el-Ghazal, temuta „mare de ierburi" cu care se răsboise misiunea franceză Marchand? Așa că faimoasa linie „Cap-Cairo" se reduse la câteva crâmpee de linii, construite în bazinul Congo și în Egipt.

Dar nu numai englezii stăpânesc un imperiu în continentul african. In Africa occidentală și centrală, exploratorii și soldații francezi au cucerit țării lor, un vast domeniu, care se întinde din Algeria în Congo și dela coastele Senegalului la limitele Sudanului egiptean, bucurându-se de incomparabilul privilegiu de a fi dintr'o bucată. A isprăvi opera atâtor eroi, ce au cimentat cu sângele lor diferitele părți ale acestor posesiuni, unindu-le printr'o rețea de cale ferată: ce idee mai seducătoare pentru spiritele luminate și cu grijă de a asigura autoritatea Franței pe continentul negru! Planul unei rețele transahariene și transudaneze, se imaginase încă din 1878, mai înainte ca perioada cucerirei să fie terminată.
Dar la acea epocă, Tombouctous rămânea încă misterios și Sahara necunoscută. Cum să te gândești fără spaimă, la acest șarpe de fier de 1.500 km., încolăcindu-se din sudul Algeriei până la Niger, pe imensele suprafețe sterile ale deșertului, sub incendiul unui cer torid? și credința nestrămutată lipsi... Visul transaharianului se risipi în pragul pustiului, așa cum un *oued (râu)* e înghițit de nisipurile aride...

ARGUMENTE FAVORABILE PROIECTULUI

Și ar fi așteptat multă vreme trezirea, dacă în 1909, în momentul când opinia publică prevăzând din mersul evenimentelor, probabilitatea unui răsboi, se îngrijora de slaba natalitate, insuficientă pentru asigurarea recrutărilor armatei, locot.-colonelul Mangin, ajuns mai pe urmă general, n'ar fi destăinuit resursele „forței negre". Regimentele, brigadele și diviziile recrutate acolo, pe țărmurile depărtate ale Nigerului, cum să le aduci când va suna mobilizarea, pe câmpul de bătălie, spre a putea interveni în timp util? Pe Ocean, cale lentă și care poate fi interceptată? Nu! Prin mijlocul unei căi ferate, rulând dela un capăt la altul, pe pământ francez și în afară de orice atingere. Astfel transaharianul își găsea justificarea în necesitățile apărării naționale. Mai rămânea o mare obiecție. O astfel de linie era utilă, în adevăr, din punct de vedere strategic; dar câte milioane trebuiau cheltuite! Căci ceeace era de temut, rețetele aveau să fie derizorii, în comparație cu cheltuelile, calea ferată străbătând mai mult deșertul arid și improductiv, populat de câțiva nomazi.
Un francez, André Berthelot, fiul ilustrului savant, a reușit să înlăture această obiecție. Iată soluția pe care o propunea: Proiectul Cap-Cairo a trebuit să fie abandonat, mai ales pentru că se isbea de mlaștinile de la

În ziua în care ideea „pullmanului transafrican" ar fi realizată în practică, călăreții nu vor mai trebui să înfrunte imensitatea pustiului cu pericolele-i iminente.

Bahr-el-Ghazal; fără de care, financiarmente vorbind, era excelent. Ar fi „plătit", cum spun americanii. Acolo, în sudul-african trăeşte în adevăr o populaţie mai mare de un milion şi jumătate Africanderi albi, cari ar fi asigurat o clientelă suficientă. Pe dealtă parte, cu toate dificultăţile netăgăduite, transaharianul va ajunge fără îndoială, să străbată ţinuturile aride. Intre cele două proiecte, se face o trăsătură de unire: calea ferată Cap-Cairo, ocolită, va trece prin transafrican şi din fuziunea lor, se va naşte însfârşit transaharianul dorit şi de dorit.

O LINIE CARE VA RENTA

Intrând în detaliile proiectului şi examinând probabilitatea beneficiilor viitoare, s'a făcut următoarea socoteală. In Africa de sud, trăiesc atâţia Africanderi. Toţi sunt industriaşi, comercianţi, financiari, mari crescători de vite, agricultori, îndrăzneţi şi întreprinzători ca toţi colonialii şi aceştia se îmbogăţesc pe zi ce trece în aşa fel că, Cresuşii lor întrec uneori pe aceia din New-York sau din Chicago, având norocul să înumere printre produsele subsolului lor, nu numai metalele comune, ci şi materiile cele mai preţioase: diamantele şi aurul.

Aceşti oameni de afaceri au mereu nevoe să vină în Europa şi actualmente, pentru a asigura transportul călătorilor sud-africani, sunt necesare o mulţime de companii de navigaţie.

Pe mare, călătoria durează. Ori pentru oamenii de afaceri, cu atât mai mult cei englezi „*times is money*". Au să ezite oare de-a abandona pachebotul spre a călători cu trenul? Desigur nu. In traiectul Capetown-Londra, Transafricanul va face să câştige o săptămână; iar pentru un Transvaalian, plecând din Pretoria şi care trebue să meargă mai întâi la portul de îmbarcare, avantajul ar fi şi mai sensibil: nu-i vor trebui decât nouă zile, în loc de nouăsprezece.

O oază în pustiu care s'ar putea transforma în gară principală. — Cămilele şi-ar pierde enorm din importanţa lor. Aproape, vor fi date uitării.

Numai 5000 de voiajori pe lună şi ar fi deajuns pentru ca linia să trăiască. Apoi mai sunt de prevăzut şi alte reţete. Transportul indigenilor în diferite teritorii traversate de linie, constitue o sursă de venituri ce nu trebue dispreţuită. In Senegal, linia Dakar-Saint-Louis raportă 13% acţionarilor săi, cu toate că, aproape totalitatea călătorilor — 95% — e formată din negrii. Deasemenea, linia Nigeriei, realizează din traficul de „mare viteză" utilizat mai ales de indigeni, cea mai mare parte a veniturilor sale. Să nu se uite apoi nici beneficiile „accesorii": bagaje „în excedent", poştă şi mesagerii. Fără îndoială, transafricanul nu poate fi organizat pentru transportul mărfurilor ordinare, grele şi care ocupă mult loc, acestea necesitând gări imense, antrepozite, linii de garaj, manevre şi manipulări prea dese şi lungi, pe lângă un personal numeros. Totul trebue sacrificat confortului călătorilor şi vitezei; o linie fără încrucişări, fără macazuri, iată transafricanul. Va putea însă transporta mărfuri de lux, vestminte, mode, vinuri fine, produse alimentare alese, etc., cărora li se va aplica tariful ridicat.

TRAVERSAREA SAHAREI

Construcţia este posibilă. Sfinxul saharian poate fi învins. Probă căile ferate algeriene, ce se lungesc tot mai mult spre sud. Deşertul nu mai inspiră astăzi spaima de odinioară şi străbătându-l, nu te mai expui aşa de

mult teribilelor peripeții, dramelor fără martori în mijlocul imensității mute.

De când generalul Laperrine, pe atunci comandant al oazelor sahariene, s'a întâlnit în 16 Aprilie 1904, cu căpitanul Théveniant din infanteria colonială, fiecare în fruntea unui detașament de meharişti, la puțul dela Timiaouine, colindele sahariene s'au multiplicat. Jandarmii deșertului fac patrulări regulate și grație lor tâlharii rătăcitori au fost stârpiți. Soarta tragică a lui Laperrine și părintelui misionar Foucault, nu mai pândește ca pe vremea aceea, când nesiguranța domnea pretutindeni.

Dar una este să călătorești pe spatele cămilei și alta să consolidezi o linie ferată pe un sol mișcător, pe care vântul cel mai ușor, il transformă in nori de nisip. Dunele ce se sbuciumă ca niște enorme valuri în marele Erg, modificându-se și deplasându-se fără incetare sub acțiunea vântului, nu va îngropa oare calea ferată? Adăogați apoi faptul că locomotivele, mastodonți moderni, absorb formidabile cantități de apă și asupra calității acesteia se arată relativ pretențioase. Nisipul și uscăciunea nu sunt oare dușmanii temuți ai realizării proiectului?

Pentru a studia minuțios Sahara și a cerceta în ce condițiuni e posibil să-i bravezi trădările, s'a fondat *„Uniunea franceză pentru realizarea de căi ferate transafricane"*. Această societate a trimis misiunea comandată de căpitanul Nieger din statul major general al armatei și din care făceau parte căpitanul Cartier din infanteria colonială și savantul Chudeau, la 29 Ianuarie 1912. Plecată din Colomb-Béchar (sudul Oranez) și puternic secondată de părintele Foucault, fost ofițer și devenit misionar alb, care din 1905, trăia în ținutul Ahaggar „înconjurat de venerația Tuaregilor, unde avea să-și lase mai târziu viața ucis mișelește într'o noapte, de o bandă de trădători, ca și de șeful Targani Moussa ag Amastane, misiunea a scrutat întreg teritoriul, între postul Adrar și lacul Tchad.

In acelaș timp, o altă misiune sub conducerea inginerului de poduri și șosele Maître-Devallon, străbătea înaltele platouri ale Oraniei, căutând puncte favorabile accesului transafricanului.

LIPSEȘTE APA, LIPSESC ȘI ABURII.

Care sunt concluziile la care au ajuns cele două misiuni ? Mai întâi, dintre cele două obstacole, unul — nisipul — nu contează. Dintr'un capăt la celălalt, între Orania și Tachad, Sahara desfășură la Vestul marelui Erg, o pistă continuă și largă, aproape netedă, pe un teren tare și pietros, departe de regiunea primejdioasă a dunelor.

Rămâne chestiunea apei: aci răspunsul e mai puțin favorabil. Unde se găsește, e destul de abundentă. Dar dela un puț la altul, distanța este în medie de 300 km., uneori chiar 600. Locomotivele sunt condamnate: Pacificurile, monștrii de 2.000 sau 2.500 cai putere, necesare pentru a parcurge o medie de 60 km pe oră, cu un rest de 800 tone, nu pot nici în Europa să asigure un serviciu continuu de mai mult de 200—300 km., după care trebue să intre la infirmerie, adică la depou, pentru a fi cercetate minuțios de mecanici cu experiență, cercetare cu atât mai necesară în Sahara, unde nisipul vatămă repede mecanismul și reaua calitate a apei strică țevilor cazanului de aburi. Ar trebui prinurmare, să se instaleze la fiecare 200 km. adevărate stabilimente: depouri, ateliere de întreținere, depozite de combustibil, rezervoare de apă, utilaj pentru purificarea apei, locuințe pentru personal, pe scurt un întreg oraș. A creia în întregime, în mijlocul deșertului, astfel de aglomerațiuni și în asemenea număr, ar fi pe cât de costisitor, pe atât de greu. Apoi locomotivele ar fi suficiente pentru a epuiza prin ele însiși, resursele de apă ale acestui pământ arid. Oazele, viitoarele gări, ar muri cele dintâiu, lichidul lor vital pierzându-se în norii de aburi, dealungul celor 3.000 km. Hotărît, vaporii sunt inutilizabili.

Nici petrolul, deoarece motoarele pe cari le alimentează sunt și mai delicate încă.

ROLUL ELECTRICITĂȚII

Iată unde intervine electricitatea. Apa pe care o întrebuințează e puțină și nu se risipește zadarnic. Recuperată cu îngrijire, servește mereu aceeaș. Pe deasupra, tractorul electric e mai robust decât locomotiva. Organele sale bine puse la adăpostul norilor de nisip, parcurge nu 200, ci 2—3000 km. fără să intre la depou. Confortabil instalat, conductorul conduce trenul fără oboseală, întorcând din când în când o manivelă; climatul ultra-uscat al deșertului este cel mai bun gardian al curentului de 80.000 volți pe conductă aeriană, curent ușor de produs în uzine plasate la fiecare 600 km. Aceste uzine au dealtfel un scop dublu: cu ajutorul lor se va construi linia. Și lucrul trebue să meargă repede, punând minimum 2 km. de linie fiecare zi, care va să zică extrăgând, transportând și plasând 5.400 tone de balastaj. O astfel de muncă, ar necesita în condițiunile obișnuite 6—7.000 lucrători. Ar trebui în capul liniei un adevărat oraș rulant, cu forța lui de apărare, poliția și... problema apei. Ce încurcătură! Cum s'ar putea evita? Numai grație electricității. Prin mașini de făcut terasamente, de pus linii, de extras și triat balastul, toate acestea acționate prin curent electric, Astfel construcția liniei ferate în ținut saharian, nu va avea nevoe decât de 5—800 lucrători și nu va costa prea mult.

CEA MAI LUNGĂ CALE FERATĂ DIN LUME.

Să ne închipuim că Transafricanul ar fi deja înfăptuit. Lungimea totală a noui linii mondiale ar fi de 10.500 km. depășind cu 1.300 km. pe a Transiberianului, actualmente cel mai lung drum de fier din lume și dublul railwayului dela New-York la San Francisco. Ipoteza nu costă nimic. Ei bine, la apropierea vacanțelor, aceeaș întrebare se află pe toate buzele: „Unde mergem?" Pe masă, un livret-ghid al unui oficiu de voiaj își etalează frumoasele-i imagini colorate. Il foiletezi. Iată, ținuturi noui se înfățișează ochilor: vederi ciudate, nume cu parfum sălbatic și legendar: fluvii secate, cu pietrele arse de soare, cetăți altădată înconjurate de mister, Agadès, Gao, Tombouctou, fluvii uriașe mărind farmecul și majestatea pădurii equatoriale, în oglinda infinită a apelor. „Dacă am merge anul acesta să vânăm în loc de prepelițe, elefanți din Oubanghi? Ce spune orariul ghidului? Oubanghi, Katanga, nu sunt departe. Doar șase zile distanță..." și proiectele se schițează, precizându-se puțin câte puțin, ca după câteva săptămâni să te găsești la Alger, pe scările Transafricanului.

Un oraș de case rulante, Transafricanul, unde se vorbesc toate limbile Europei și ale Africei. O mulțime multicoloră se îmbrâncește pe peronul de plecare. In interiorul trenului, aerisire, răcorire, restaurant bine servit, saloane luxoase, biblioteci, compartimente, ca niște adevărate apartamente: în ce privește confortul, totul e prevăzut. Călătorii noștri se instalează în locurile rezervate. Trenul se urnește. Linia escaladează mai întâi culmile ce închid Tell-ul, traversează mica Sahară mărginită spre Sud de munții pleșuvi ai Ksourilor, pătrunde pe înaltele platouri ale Atlasului, apoi în „marea de Alfa", unde umblă cu turmele păstorii nomazi. La portierele vagoanelor, defilează sate de pământ locuite de beduini, apoi tabere de păstori. Puțin câte puțin, în spatele monstrului, misterul învins al Saharei, Atlasul cu ciucuri de cer albăstrui prin crenelurile culmilor, se șterge la orizont. (Această parte a liniei este deja construită).

Seara se lasă, e răcoare, aproape frig. O trenă de aburi ușori, acoperă ultimele luciri ale zilei. Drept spre Sud, o stea, străină cerului nostru. Paralel cu linia, se desfășoară șiragul verde al oazelor. Apoi trenul aleargă în plină Sahară. Pe hlamida-i posomorîtă, luna își întinde mantia de lumină rece, peste care scânteiază în umbre sclipiri capricioase, pietrele ce dorm acolo de secole. Zorii zilei următoare luminează un pământ roșcat, stâncos, întrerupt de coline sterile. Trenul se strecoară între stânci arse. Ici și colo, într'o vale, se înalță coroana unui palmier. Pe o culme, apar cămilari asemănători acelora din Biblie. Sunt nomazii cari duc la gara cea mai apropiată pieile de animale vândute Europei.

Apoi, în zarea Sudului, se profilează înaltele creste ale Ahaggarului. Curând urmează oprirea dela Tamanr'asset, gara principală, etalând sub soarele darnic albeața orbitoare a construcțiilor: uzine, depouri, caravanseraiuri, unde călătorii negri și albi așteaptă trenul ce urcă spre Nord. Apoi iar deșertul...

A patra seară, ochii obosiți de pustiul saharian, se odihnesc pe un pământ populat. Porumbiști imense, câmpuri semănate cu meiu, își leagănă la lumina lunei, frunzele lor lucitoare. Sate de negri, cu acoperișuri conice de stuf, având în câmpie focurile lor risipite. La Vest de bariera munților Bongo, calea ferată traversează o regiune presărată de coline joase. Pe flancurile lor, verdeața se face tot mai deasă. Arborii gigantici înalță spre cer trunchiuri orgolioase, până la 60—100 m. Vârfurile formează o boltă întunecată, unde domnește tăcerea apăsătoare. Aerul se încarcă de umezeală: pădurile equatorului...

A șasea zi, apare la portierele vagonului, o suprafață de apă imensă și strălucitoare ca un metal topit: fluviul Congo. Pe țărmurile sale, se văd coșuri roșcate de uzine, avantgărzile blocului metalic, care este, la sudul Congo-ului belgian, regiunea minieră Kutanga. Vom ajunge să vedem ziua când turismul transafrican va înceta de a fi numai un vis? Când grație eforturilor civilizației, nisipul pustiului va fi el însuș transformat în aur ?...

EL KEBIR

SALVAŢI TURISMUL!

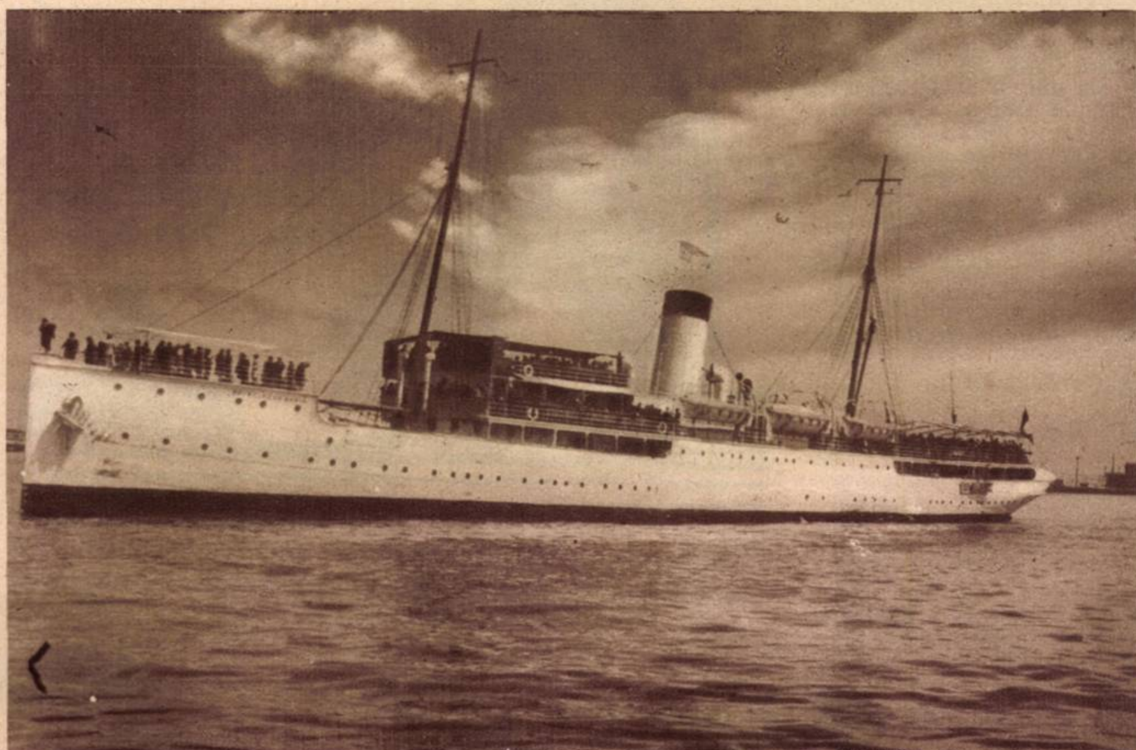

NOŢIUNEA de turism a început să pătrundă în toate păturile de la noi. Nu numai a turismului ca element sportiv, cum este alpinismul (propunem localizarea numelui în *Carpatism)* cu escalade acrobatice; ci prin turism se înţeleg călătoriile cu trenul, vaporul, maşina sau pe jos, în grupuri, cu intenţia de cunoaştere a localităţilor nevizitate încă de milioane de ai noştri, cercetarea muzeelor şi a instituţiilor caracteristice fiecărei regiuni sau fiecărei ţări, vizitarea pitorescului, a staţiunilor balneare, dorul de îmbogăţire a cunoştinţelor noastre cu elemente cât mai variate.

Turismul este o şcoală superioară a vieţii, în care omul învaţă a cunoaşte elemente felurite de existenţă, noţiuni de rasă şi de temperament, adaptări la mediu, recapitulări ale istoriei trăite la faţa locului, ciudăţeniile climei, efectele contrastelor. Turismul este distracţia cea mai plină de surprize, care nu decepţionează şi nu plictisetşe.

In afară de cele câteva înşirate avantagii personale ale turiştilor, această tânără ocupaţiune constitue o avuţie naţională, pentru unele ţări de o importanţă capitală pentru noi în plin progres şi în posibilitate de desvoltare folositoare, dacă s'ar pune stavilă, cât mai este timp, elementelor defăimătoare turismului.

Căci în vremea din urmă au luat fiinţă o sumedenie de societăţi, împrumutând titluri academice sau universitare, cu scopul de a înşela opinia publică, societăţi înfiinţate sau conduse de tineri nespecialişti şi rău intenţionaţi cum a fost cazul studentului Zamfir, dela „Turismul Universitar" care s'a sinucis în momentul când un grup, căruia îi luase câteva sute de mii de lei, urma să se îmbarce spre Mediterana. Conducătorii „Turismului Universitar" nu sunt la prima lor ispravă. Victima nevinovată a unui cec fals, arestat cu prilejul unei excursii în Egipt, unde cu greu a eşit din închisoare, ar şti să povestească mai multe. Cazuri când excursioniştilor li se ia parte din cele făgăduite în prospectul în momentul înscrierei sau când conducătorii nu se poartă respectos sau cinstit, când îşi petrec vremea în chefuri şi joc de cărţi, când sunt lipsiţi de disciplină, bun simţ şi elan sufletesc — cazuri dintr'acestea nu mai constitue o excepţie, la nouile şi numeroasele societăţi de voiaj. Nimeni n'ar şti să citeze un nume de conducător care să aibe greutate şi să poată fi tras la răspundere. Sub emblema societăţilor se ascund studenţi, tineri fără pricepere şi fără studii, alţii porniţi pe înşelătorie şi profit, dezertori în faţa obstacolelor şi a vieţii, lăsând grupul în voia soartei sau neprezentându-se în momentul plecării, după ce încasaseră banii — cum s'a mai întâmplat.

Publicul încrezător, după câteva păţanii dintr'acestea sau din cele aflate din povestirile victimelor, se abţine de la călătorii. Cu cât numărul societăţilor de voiaj sunt în creştere cu atât scade numărul înscrişilor.

Această proporţie inversă ar trebui să dea de gândit.

Autorităţile ar trebui să se sesizeze şi să examineze îndeaproape cine sunt cei ce-şi asumă greaua răspundere a călăuzirii unui grup de oameni prin ţări străine. Ce studii au.

Sus: Colţul ţapului, o piatră de încercare pentru turişti. — Nu este minunată perspectiva vaporului care ne poartă în larg spre ţărmuri necunoscute ?

25.000 de dolari, un mort

— Afacerile sunt afaceri —

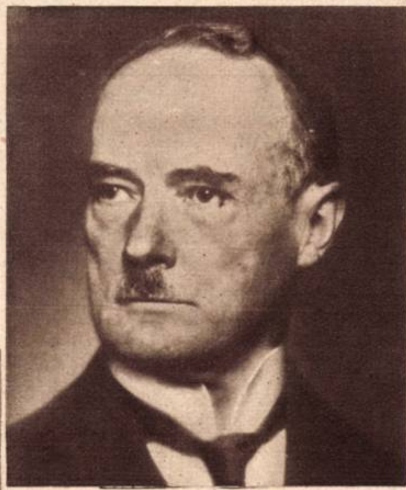
Experiențe cu aparatele „ultra-perfecționate" pentru uciderea oamenilor.

CONFERINȚELE de desarmare, cade de ani de zile se țin, rând pe rând, la Paris, Londra, Roma, sau Tokio, amintesc lumei în ce cantități fantastice se acumulează necontenit armele, care — după afirmările oamenilor de stat — urmează să slujească numai pentru „asigurarea păcii".

In timp ce reprezentanții diplomatici ai diferitelor state au întotdeauna grija să scoată în evidență dorința arzătoare de a limita înarmările, sub rezerva unor „anumite" condițiuni, în uzinele fabricilor de munițiuni, ciocane uriașe făuresc uneltele războiului.

Deși, după încheierea păcii, toți au recunoscut că îngrămădirea cantităților imense de material de război duce în mod fatal la o nouă catastrofă războinică, lumea nu încetează totuș să se înarmeze.

In definitiv, câștigul îndoelnic de a înzestra toate statele pământului cu arme strălucitoare, interesează prea puțin pe marii producători de armamente, pentru care pacea pe pământ însemnează o conjunctură proastă de afaceri.

ASIGURĂRI IMPOTRIVA INCENDIULUI LA... INCENDIATORI

Influența industriei munițiunilor de război asupra destinelor națiunilor a fost caracterizată în cuvinte foarte sugestive de d. R. G. Hawtrey, consilier economic al tezaurului britanic.

Iată ce-a spus acesta, cu prilejul unei conferințe de desarmare: „Bugetul de înarmări în timp de pace este adesea comparat cu o rată de asigurare împotriva incendiului. Această comparație ar fi mai convingătoare, dacă societățile de asigurare, la care se plătesc ratele, n'ar aparține unor incendiatori profesioniști".

La aceeaș concluzie a ajuns în 1921 și Comisia mixtă a Societății Națiunilor, care avea de cercetat neajunsurile producției armamentelor, în cadrul problemei desarmării.

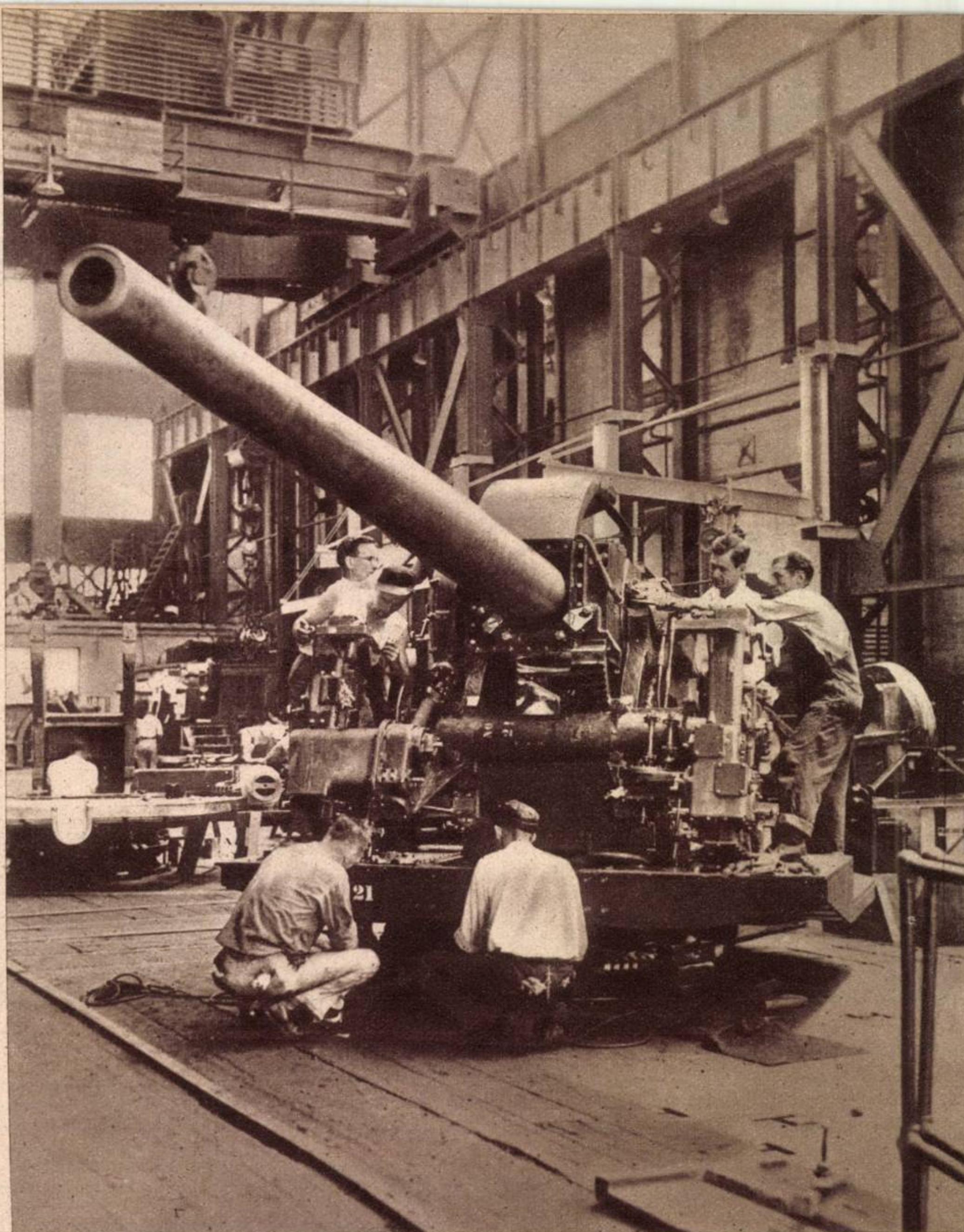
Din raportul acestei comisiuni, extragem următoarea listă de învinuiri, aduse industriei particulară de materiale războinice:

„Intensificarea pe cale artificială a fricțiunilor războinice între națiuni, conruperea funcționarilor influenți pentru satisfacerea intereselor întreprinderii, răspândirea unor știri false în privința

Tunul și... făuritorul lui, Dr. Krupp.

programelor militare, ale diferitelor națiuni, în scopul de a împinge celelalte națiuni la mărirea înarmărilor, constituirea unor cartele internaționale pentru a putea menține astfel tarifele materialelor de războ la prețuri fantastice".
Din nefericire, documentele care ilustrează aceste învinuiri, n'au fost date niciodată la iveală. Totuș, orice observator atent al evenimentelor internaționale poate strânge cu ușurință elemente pentru asemenea acuzațiuni.

AFACERI STRĂLUCITE CU MORȚI

După calcule vrednice de încredere, uciderea unui soldat în timpul războiului mondial, echivala cu o cheltuială da 25.000 de dolari, adică vreo două milioane jumătate de lei.

Deși cauza și efectul par în discordanță, se poate afirma totuș, că oridecâteori o ghiulea sau un proectil oarecare lua drumul în creerul, în inima sau în pântecele unui ostaș, industriile de arme și munițiuni se îmbogățiau cu această cotă de 25.000 de dolari.

Dacă ținem seama de faptul că în timpul războiului mondial au căzut circa 7 milioane de oameni, ajungem repede la cifre astronomice, dacă vrem să evaluăm veniturile totale ale industriilor sus pomenite.

După fluxul de aur, care s'a revărsat în timpul anilor de războiu asupra acestor industrii, n'a urmat câtuș de puțin un reflux al afacerilor, în perioada păcii.

Intr'adevăr, după protocolul Societății Națiunilor, lumea plătește anual — ca primă împotriva riscului de războiu — o sumă de 4 miliarde 126 milioane dolari (aproape 500 miliarde lei), bani care merg deadreptul în casa industriilor de înarmări.

Credem interesant să arătăm, unde se găsesc centrele acestei industrii precum și relațiunile dintre ele.

DUȘMANIA NU ESTE UN OBSTACOL

S'a exprimat de multă vreme bănuiala că toate fabricile de arme și munițiuni din lume sunt reunite într'un cartel secret internațional, în centrul căruia trebue căutat focarul convulsiunilor războinice, permanente, din ultimul deceniu.

O dovadă defintivă a acestei bănuieli fantastice nu s'a putut aduce niciodată. In schimb s'a putut stabili faptul că industria înarmărilor este acum concentrată într'un număr redus de monopoluri, care, deși în aparență au un caracter național, totuș în politica lor comercială prezintă o structură internațională. Bineînțeles că această industrie nu pierde ocazia să facă paradă de patriotism, oridecâteori se adresează națiunilor respective, dela care pompează banii, prin vânzarea materialelor de războiu.

Vom arăta mai jos, la ce urmări tragice pot duce aceste principii de afaceri, uneori lipsite cu desăvârșire de orice scrupule.

Nu există nici o îndoială că între diferitele industrii naționale de războ există întotdeauna o anumită comunitate de interese și relațiuni de afaceri, care nu sunt întrerupte nici chiar atunci când isbucnirea unui războ, face ca acele industrii să se găsească în două tabere vrăjmașe.

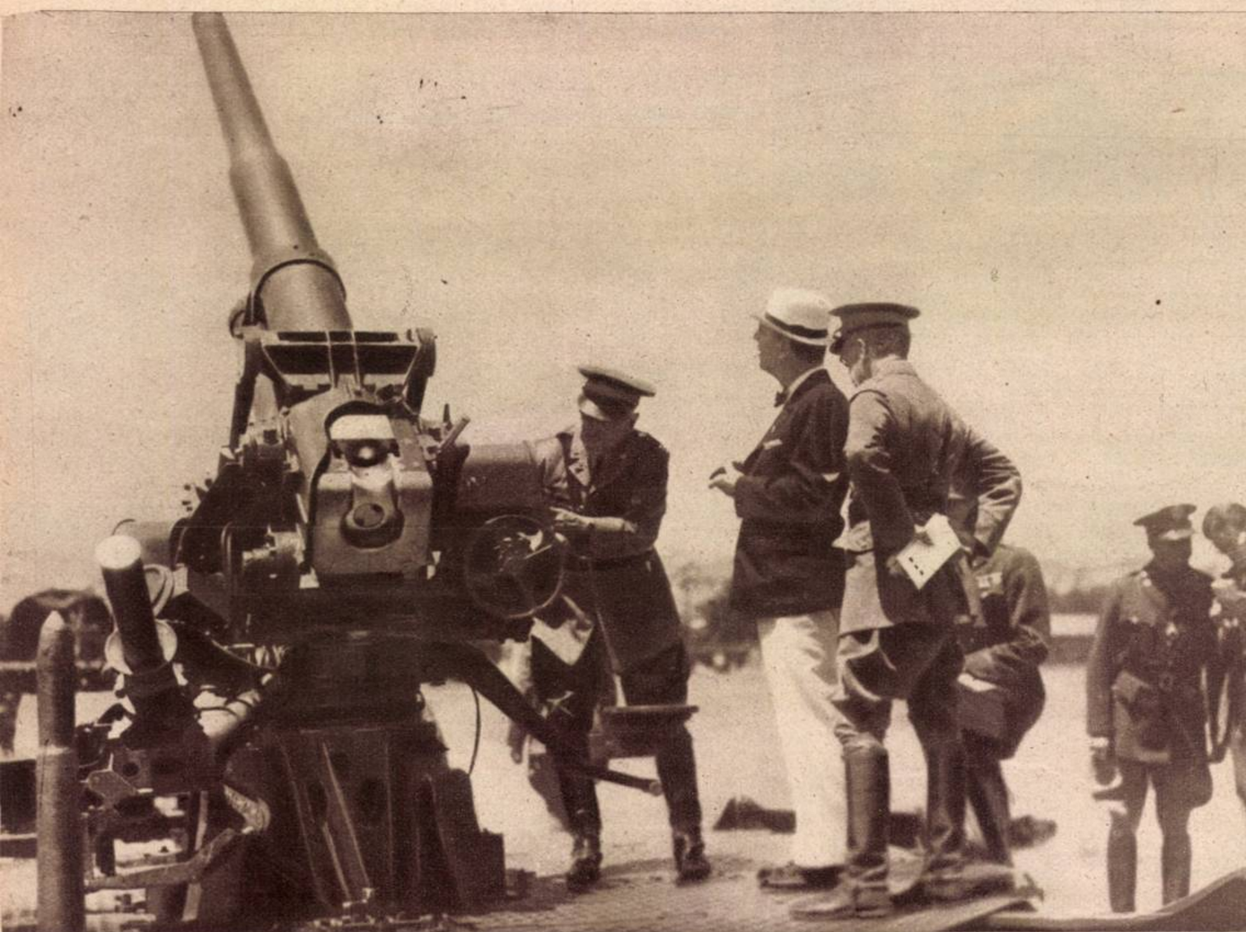
Vom pomeni în treacăt de faptul că în toiul războiului mondial, Franța expedia prin Elveția cantități importante de minereuri de aluminium, destinate fabricelor germane de arme.

Inlănțuirea marilor concerne de arme se realizează deobicei printr'un sistem complicat de directori de schimb, societăți afiliate și grupuri bancare.

Așa, de exemplu, găsim la uzinele Wickers din Anglia, un reprezentant al firmei „U. S. Bethlehem Steel Corp". Schneider Creuzot era pe vremuri în strânse legături cu uzinele rusești Putilow. Astăzi, reprezentanții acestui concern francez dispun de un vot hotăritor în consiliul de administrație al uzinelor Skoda din Cehoslovacia.

Deasemenea, cei doi coloși ai industriei de războ Wickers-Armstrong (Anglia) și Schneider-Creuzot (Franța) se sprijină reciproc. Ei sunt legați prin persoana lui Sir Basil Zaharoff, celebrul președinte al primului concern și în acelaș timp mare acționar la Schneider-Creuzot.

La isbucnirea războiului mondial, Basil Zaharoff, personajul misterios și penibil de influent din arena politică, era interesat la fabricile de munițiuni rusești, englezești, franțuzești și germane. In chipul acesta, el beneficia de privilegiul fericit de a scoate venituri din ambele părți ale baricadei.

Experiențe cu aparatele „ultra-perfecționate" pentru uciderea oamenilor.

cari le reprezintă. Cine a călătorit cu „România" cu „Europa" „Coasta de Argint", „Realitatea Ilustrată" au devenit turişti convinşi, elemente de propagandă în cercurile lor, călători disciplinaţi la drum, buni camarazi, totdeauna bucuroşi de a întreprinde o excursie care constitue suprema satisfacţie a vacanţei.

Călătoriile în grup formează sufletul, îmbogăţeşte intelectul, cizelează caracterul. Ele dau prilejul de a ne cunoaşte ţara şi vecinii, de a ne deplasa în condiţii eftine şi confortabile pe o zi, o săptămână sau o lună. In noţiunea de turism se cuprind şi curele la staţiunile noastre balneare.

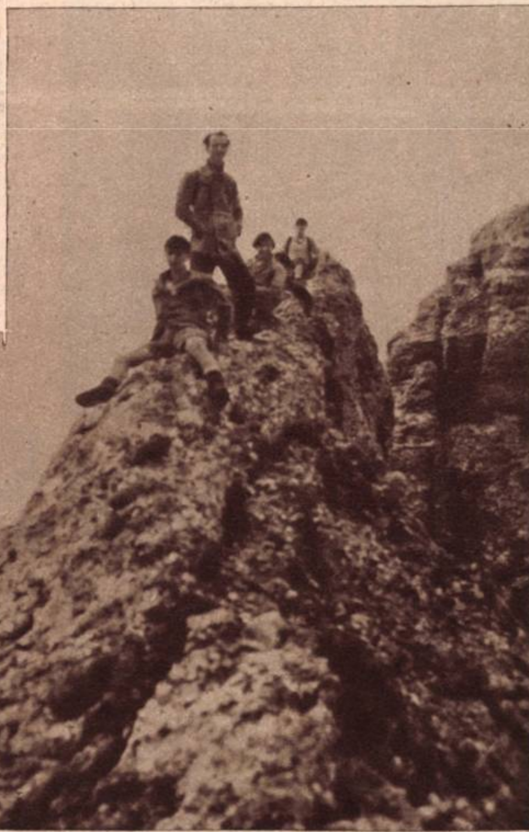
Astă vară, pentru prima oară, am avut la noi aproape o mie de străini, poloni şi cehi, atraşi de plajele noastre. E un debut care ar trebui să ne umple de bucurie dar care este prilej de întristare.

Căci aceşti străini, atraşi de reclama plină de făgădueli a unei societăţi din Constanţa, s'au pomenit găzduiţi în camere infecte, bolnavi de stomac din pricina mâncărei de proastă calitate şi decepţionaţi de a nu găsi în localităţile noastre confortul, parcurile şi sportul anunţate în prospectele scrise anume pentru dânşii în limba lor.

Nici împotriva acestor duşmani ai turismului nu s'au luat măsuri, nici o autoritate de control — credem că mai există pe la ministerul de Externe — nu s'a sesizat. La anul nu vom mai avea picior de străin pe la noi, aceştia îndreptându-se pe coastele

ce experienţă de specialitate şi-au însuşit, care este purtarea lor în faţa neprevăzutului. După cum un bolnav sau un împricinat se duce la oameni de specialitate, cu titlu academic drept garanţie, tot aşa omul care se predă unei societăţi de turism pentru a fi condus de specialişti în materie, îşi încredinţează soarta în mâna lor.

Nume ca *Valeriu Mugur, Octavian Mosescu, Ing. Erdez, I. Brebu* s'au identificat cu societăţile pe

Turiştii la Colţului mă linului.— Un grup de excursionişti gata de îmbarcare.

Adriaticei, unde la preţ egal găsesc confortul occidental. E la fel de important pentru noi ca străinii să ne viziteze ţara şi să ne cunoască bogăţiile, după cum folositor pentru noi este să cunoaştem viaţa din occident, frumuseţile din orient şi ţinuturile noastre pitoreşti pe care avem prilejul să le vizităm prin călătoriile colective.

B. MADELEINE

Actualităţi din ţară

Săptămâna trecută s'au întrunit peste 3000 de învăţători din întreaga ţară cerând să fie incadraţi. In fotografiile noastre vedem un grup de învăţători adunaţi în faţa Colegiului Sf. Sava.

La Sibiu a avut loc o adunare a Romilor. In totografiile noastre îi vedem ascultând discursurile rostite.

REGII TUNULUI SUNT FRAŢI

Inainte de războiul mondial, existau următoarele dinastii în împărăţia industriilor armamentelor: Wickers Armstrong, în Anglia, Schneider Creuzot în Franţa, Krupp în Germania, Putilov în Rusia şi Mitsui în Japonia.
In timpul războiului mondial s'a desvoltat în Statele Unite ale Americei o uriaşă industrie de înarmări, grupată în special în jurul lui „Bethlehem Steel Corp" şi „Dupont de Nemours Co.".
După încheierea păcii, se retrage din circuitul marilor concerne de înarmări, firma Krupp, care înainte de războiu furnizase material de războiu la 52 de state diferite. Aceasta, întrucât după prevederile tratatului de pace, producţia acestor uzine trebuia redusă la un minimum.
Ca să începem cu cea mai tânără industrie de armamente — cea americană — vom spune că aceasta a atins proporţii uriaşe în timpul războiului, iar acum este din nou redusă la satisfacerea nevoilor naţionale, întrucât America n'a reuşit până acum să concureze cu succes concernele europene în afacerile de export.
La fabricele de pulbere şi uzinele chimice ale grupului Dupont, întâlnim o legătură cu Anglia prin „Imperial Chemical Industries", care participă la uzinele Dupont, printr'un mare pachet de acţiuni.
Afacerile comune, care au durat multă vreme în timpul războiului, au dus la o strânsă colaborare între Bethlehem Steel şi Vickers Armstrong. Şi astăzi încă există legături foarte vii între cele două concerne.
Prin uzinele „Dupont-Steel", la care Wickers Armostrong are deasemenea o importantă participare, s'a stabilit legătura cu concernele britanice de arme.
Patriotismul fabricanţilor japonezi de războiu nu se arată cu nimic mai prejos faţă de acel al colegilor europeni.
In Japonia, producţia materialului de războiu se află în mâinile concernului Mitsui, care cuprinde numeroase alte industrii: petrolul, minele, electricitatea şi oţelul.
Nu sunt decât câţiva ani, de când cea mai mare parte din materialul de războiu necesar Chinei a fost furnizat de fabricile japoneze şi aceasta în perioada conflictului între Japonia şi China, pentru Manciuko.

RĂSBOIUL IL INCÂNTĂ PE ZAHAROFF

Uzinele engleze Wickers au o existenţă de peste un veac. Debutând modest, în anul 1790, această întreprindere s'a mărit necontenit, prin fuzionarea cu alte firme similare şi astfel, a ajuns acum să devie acel concern formidabil care, în 1927 — când s'a asociat cu Armstrong — exercită un monopol absolut în imperiul britanic.
S'a spus cu drept cuvânt, că în împărăţia lui Wickers. soarele nu apune niciodată. Şi intr'adevăr, acest concern posedă fabrici şi societăţi afiliate în Italia, Japonia, Canada, Irlanda, Olanda şi Noua Zeelandă.
Câteva din cele mai importante publicaţii engleze sunt sub influenţa concernului.
Injghebarea acestui concern uriaş este într'o mare măsură opera lui Sir Basil Zaharoff.
Acest personaj, al cărui nume adevărat este Basileos Zaharias, emigrase în tinereţe, din Grecia în Anglia şi sosise în această ţară, complet lipsit de orice mijloace materiale, înarmat numai cu câteva recomandaţii ale primului ministrul grec Skuludis.
Graţie acestor recomandaţii, el a putut să se introducă mai târziu la un fabricant de arme din Suedia. Faptul că Zaharoff poseda bogate cunoştinţi de limbi străine, — vorbia curent 14 limbi — l-a ajutat să poată încheia cu această firmă un contract de furnituri pentru ţara sa. Astfel şi-a început ascensiunea în afacerile de armament. Sfârşitul reprezintă un apogeu al ambiţiei omeneşti.
Incă din timpul războiului, averea lui Zaharoff era apreciată la sute de milioane de dolari. Poseda la Paris un adevărat palat, la care se servia pe farfurii aurite. Lloyd George şi Clemenceau erau prietenii săi intimi; în Franţa şi în Anglia i se acordau cele mai mari onoruri.
Cât de mare era pe atunci influenţa lui Zaharoff, asupra politicei mondiale, rezultă, între altele şi din însemnările ambasadorului englez la Paris în momentul când Statele Unite încercaseră, în 1917, o intervenţie pentru pace. Iată cum sună notiţa diplomatului englez:
„Domnul Zaharoff a hotărît însă să continuăm războiul până la ultima limită a posibilităţilor".
Magnatul presei britanice, lordul Beaverbrook spune despre el: „destinele naţiunilor au devenit un sport pentru dânsul, iar mişcările armatelor, un joc care-l distrează".

ACŢIUNILE MINISTRULUI

E evident că afacerile concernului Wickers-Armstrong, prin monopolizarea întreprinderii, au devenit foarte rentabile. Ceeace este mai puţin evident însă e faptul că între beneficiarii acestei întreprinderi se numără în prima linie, nobleţea britanică şi funcţionarii superiori englezi.
Legea engleză, care impune publicarea numelor marilor acţionari la orice societate de acţiuni, ne-a permis să facem descoperiri interesante în această privinţă.
Astfel, între marii acţionari ai concernului Wickers, găsim în anul 1932 pe cancelarul tezaurului britanic, Sir Neville Chamberlain, Sir Austin Chamberlain, laureatul premiului de pace pe 1925, pe secretarul de stat la Externe, Sir John Simon, numeroşi episcopi, ofiţeri superiori, aristocraţi de seamă, etc.
Această situaţie i-a dat prilejul laburistului Philipp Snowden, să exclame în cursul unei desbateri parlamentare: „Nu e posibil să arunci o piatră spre băncile opoziţiei, fără să loveşti un acţionar al lui Wickers!"

In ceeace ce priveşte extensiunea, puterea şi influenţa, Schneider Creuzot întrece toate celelalte forţe din industria armamentului.
Insuş comerţul de export al acestui concern ne dă o imagine impresionantă. Acest export cuprinde, în ultimii ani Mexico, Jugoslavia, Grecia, Japonia, Turcia, Bulgaria, Rusia, Argentina, Spania şi Italia. Totuş, mai impresionantă este poziţia pe care o ocupă concernul Schneider-Creuzot chiar în Franţa.
Această poziţie e caracterizată prin faptul că, fabricanţii francezi de tunuri nu sunt nevoiţi să solicite cu supunere furniturile de stat.
Graţie unei puternice organizaţiuni, care culminează în „Comité des Forges", influenţa concernului asupra vieţii poli[illegible]du-striale şi sociale a Naţiunii e atât de mare, încât exercită o forţă pe deasupra statului şi până la un anumit grad, barca statului trebue, întotdeauna, să navigheze în cursul pe care îl aprobă.
„Comité des Forges", care, în afară de Schneider-Creuzot, reprezintă toate celelalte întreprinderi mai de seamă ale ramurei fierului (în total 250), este un soi de trust al oţelului.
Totuş, producţia şi vânzarea nu cad în atribuţiile acestui „Comité des Forges". Misiunea de căpetenie a acestui comitet o formează propaganda şi politica. Aceste însărcinări le îndeplineşte însă prin aservirea presei franceze, prin bune relaţiuni cu oficiul de externe şi prin captarea politicianilor influenţi.
In fruntea comitetului se găseşte figura misterioasă a d-lui François de Wendel. Familia Wendel a aprovizionat Franţa cu arme, încă din timpul marii revoluţii franceze. Numele acestei familii n'a fost întotdeauna de Wendel, ci la origină e von Wendel, o dovadă că această „dinastie" era întotdeauna gata să servească, fie Parisul, fie Berlinul şi dacă e posibil, amândouă împreună.

CE E PATRIA

Nu e inutil să mai pomenim câteva exemple, care dovedesc la ce conflicte tragice poate conduce obişnuita poziţie internaţională a industriaşilor de armament.
Abd-el-Krim, conducătorul Fifkabililor, a putut opune Francezilor o rezistenţă atât de îndelungată, numai din cauză că trupele lui erau admirabil echipate cu material de război francez.
Soldaţii de războiu germani, au murit în sârmele ghimpate, de fabricaţie germană, furnizate Franţei în epoca dinaintea războiului.
In Dardanele, marile tunuri engleze au fost îndreptate împotriva notei britanice şi în timpul recentului războiu din Manciuria, mulţi soldaţi japonezi şi-au găsit moartea prin proectile de fabricaţie japoneză.
Acestea şi alte experienţe încă au făcut pe mulţi să ceară, ca în viitor industriile armamentului să fie scoase din mâinile particularilor şi organizate sub controlul statului.
In anul 1921, Societatea Naţiunilor s'a ocupat în mod serios cu această problemă şi a ajuns chiar să conceapă un proect în acest sens.
Totuş, realizarea practică a unui asemenea gând, întâmpină dificultăţi insurmontabile.
Intr'adevăr, controlul absolut al producţiei de arme şi muniţiuni ar cere, în acelaş timp o naţionalizare a industriilor conexe ca: rafinăriile de petrol, fabricile de oţel şi de fier, industriile chimice, etc., care alcătuesc bazele războiului modern.
Dar aceste industrii constituesc în acelaş timp şi fundamentele unei desvoltări pacinice ale unei naţiuni, aşa încât controlul lor ar presupune, în cele mai multe ţări, schimbări sociale însemnate.
In practică nu dispunem de altă posibilitate decât de un control mai sever al exportului de arme, aşa cum încearcă să-l realizeze acum Societatea Naţiunilor.

S.

Tezaurul din insula Cocos

Spectrul piratului.—„Fiul soarelui".—Bogățiile incașilor.

INSULA Cocos e o fâșie mică de pământ nelocuit, în Oceanul Pacific, cam la o mie de kilometri departe de coastele Americei de sud. In măruntaele ei ascunde cele mai mari comori despre care s'a vorbit vreodată; comorile piraților spanioli. Se știe în adevăr că o cantitate incalculabilă de obiecte prețioase în aur bijuterii și monede a fost îngropată în insulă fostă pe vremuri cuib de pirați. Aceasta din cauză că vestiții hoți de mare temându-se în orice clipă de un naufragiu și mai ales de probabilitatea unei capturări, se feriau să înmagazineze pe bord avuțiile prădate cari — la urma urmelor — mai puteau să ațâțe și poftele echipajului, alcătuit — cum se știe — numai din drojdia societății. Piratul nu dormia liniștit până când comorile lui nu erau îngropate la loc sigur, știut numai de el și departe de lăcomia... colegilor.

Dar adeseori o moarte survenită pe neașteptate făcea astfel ca nimeni să nu se mai poată bucura de atâtea bogății cari se găsesc și astăzi în cantități considerabile în măruntaele câtorva insule din oceanul Pacific. Ce e drept, locotenenții piratului încercau pe toate căile să pue mâna pe comoară, dar truda lor se dovedia totdeauna zadarnică, date fiind greutățile de atunci pentru procurarea unei corăbii și trebuința de a divulga secretul și unui alt tâlhar. Pe de-asupra, superstiția — adânc înrădăcinată la acești aventurieri — îi făcea să creadă că spectrul piratului veghia necontenit asupra bogățiilor. Prin urmare nu trebue să ne mirăm că mai sunt încă și astăzi atâtea tezaure fabuloase, îngropate precum se spune în regiuni nelocuite, dar configurația lor fiind necunoscută pe de-o parte, iar pe de alta neexistând un indiciu sigur sau cel puțin aproximativ al așa ziselor ascunzători, explorarea lor înseamnă mai totdeauna o utopie.

Fapt neîndoios este că ținuturile răsăritene ale Americei de miază-zi, abundau odinioară în metale prețioase între care aurul avea un loc de căpetenie. Răsfoind, de pildă, istoria Perului, pe vremurile cucerirei spaniole, vedem că „frații de pe coastele mărginașe" înotau în aur, metal pe care Incașii îl apreciau numai fiindcă „strălucea", le servea la împodobirea construcțiilor și fabricarea discurilor care să aibă asemănare cu astrul zilei. „Fiul soarelui", mânca în vase aurite încrustate cu nestemate și folosea orice obiect numai o singură dată. La Gorichanka, cele mai de rând unelte de grădinărit erau de aur, tot așa ca și florile decorative și păsările cari împodobeau ramurile copacilor. Afară de aceasta, o întreagă câmpie fusese umplută cu levănțică de aur. Ca să răscumpere viața împăratului lor, se spune că Incașii au adunat într'o zi unsprezece mii de

Cum se fabrică o barcă dintr'o plută. — Un grup de exploratori.

plăci de aur, în saci, şi au pornit cu ele să le dăruiască năvălitorilor, dar ajunseră prea târziu, după ce masacrul fusese săvârşit. Acel nepreţuit tezaur a fost îngropat în împrejurimile oraşelului Ianja unde mai e căutat şi astăzi...

Corăbierii spanioli plecau încărcaţi până la imposibil cu metalul preţios şi aceasta, nu numai că le îngreuna mersul dar îi mai făcea să fie o pradă foarte lesne de capturat de către corăbiile uşoare şi iuţi ale piraţilor. Vreme de trei secole răscolitorii Pacificului au atacat corăbierii spanioli exercitând nestingheriţi de nimeni sportul îndrăzneţ al pirateriei. Spaniolii îi jefuiau pe Incaşi, iar piraţii îi jefuiau pe spanioli. Printre figurile cele mai vestite ale pirateriei de atunci, este şi aceia a lui Sir Francis Drake care îngrozise Pacificul cu cele şaizeci de corăbii ale lui. In 1683, trei celebri vânători ai oceanului, Cook, Davis şi Dampier, făcură astfel ca insula Cocos să intre în istorie. Pe vremea aceea, un singur drum tăind pădurile tropicale, străbătea istmul între Panama şi Porto Bello. Pe-acolo treceau caravanele cu bogăţiile Incaşilor, îndreptate spre Spania. Nouii cotropitori le transportau apoi mergând de-alungul coastei Perului, Mexicului şi Californiei de miazăzi. Inspirându-se din obiceiurile locale, preoţii ridicaseră în bisericile lor din Lima altare de aur, cu statui ale Madonei şi apostolilor turnate în întregime din acest metal. Şi astăzi se mai văd firidele goale. Statuele au dispărut abia acum 120 de ani când America s'a răsculat împotriva dominaţiei spaniole şi Bolivar mergea victorios asupra oraşului Lima. Autorităţile, preocupate de siguranţa tezaurelor, hotărîră să transporte toate bunurile Bisericei, ale Statului şi ale multor particulari în fortul Callas, la vreo 15 km., departe de acolo. Dar în port socotiră că era mai nimerit ca întreaga încărcătură să fie încredinţată goeletei „Mary Dier" al cărei comandant, scoţianul Thompson, acceptă. Intr'o noapte furtunoasă echipajul masacră sentinelele cari făceau de gardă, după care îndreptă pânzele spre insula Cocos unde au îngropat tezaurele. Dar în călătoria de întoarcere, „Mary Dier" fu capturată de o corabie spaniolă şi echipajul spânzurat. Lui Thompson i se cruţă viaţa, cu condiţia să indice locul ascunzătoarei. Adus înapoi la Cocos, el reuşi să evadeze ascunzându-se în desişul pădurei, de unde aproape mort de foame fu salvat de o balenieră şi transportat la Punta Arenas. La câţiva ani după aceea, muria la St. Jean din Terranova, pe când punea la cale o expediţie al cărei scop era să desgroape comoara „lui" din insula Cocos.

Trebue să se ştie însă că aceasta nu este singura comoară aflătoare în pământul insulei deşerte. Davis îngropase acolo bogăţii fantastice, fructul jafurilor cari pustiise oraşele Guayaquil şi Leone. Bennet Graham, supranumit „spada sângeroasă" ascunsese tot acolo tezaurele lui preţuite la trei sute de milioane. Dar despre Davis se vorbeşte că ar fi avut peste un miliard şi jumătate.

Zeci de expediţii au pornit rând pe rând cu scopul şi nădejdea de a scoate la lumină acele avuţii enorme. Toate încercările lor însă au rămas infructuoase.

Acum, telegraful ne aduce vestea că zilele trecute a plecat din Londra vaporul „Queen of Scots" cu o expediţie pentru întâia oară organizată ştiinţificeşte, bazată în plus pe documente, planuri şi pergamente de care e plin Muzeul lui Foreign Office. Din ea fac parte câţiva ingineri de mine, un geolog, un geofizic şi un aviator. Expediţia e finanţată de „Treasure Recovery Ltd" şi condusă de trei cunoscuţi exploratori: Worsley, Leckie şi Strafford, dintre cari ultimii doi au mai luat parte la câteva expediţii pentru descoperirea aceloraşi fabuloase tezaure din insula Cocos.

Tustrei comandanţii sunt oameni oţeliţi, în aventuri. Colonelul Leckie a explorat în diferite rânduri Alaska şi Ţinuturile Polare. Strafford este ceea ce se chiamă adevăratul lup de mare. La activul lui are o sumedenie de explorări şi, printre ele, câteva chiar în insula Cocos unde s'a dus cu scopul de a da de urma comorilor cu o corăbioară de 250 tone, deci nu tocmai potrivită ca să încarce pe bord faimoasele 700 milioane. Dar poate că el nu considera acea expediţie decât „o încercare". Rămase în insulă aproape un an. A studiat-o palmă cu palmă, reuşind să dea de urmele unei corăbii spaniole scufundată şi acum e convins că va putea să culeagă fructul străduinţelor şi cercetărilor lui. Tocmai în acele împrejurimi, pe când Strafford se afla la Cocos, l-a întâlnit pe Leckie.

Al treilea, Frank Worsley, deşi nu cunoaşte insula-năpastă, a vânturat toate mările. Are 75 de ani. A fost la Polul Nord şi la cel Sud.

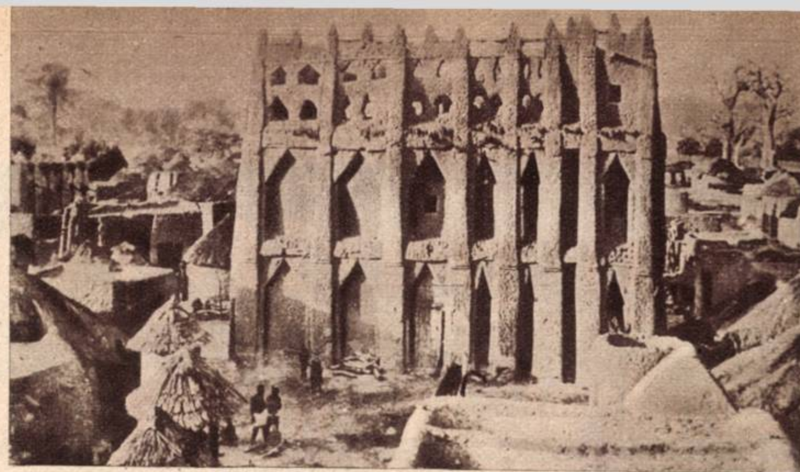

A fost însoţitorul lui Shakleton; în timpul războiului a făcut parte din faimosul serviciu secret englez cu care prilej a reuşit să fure germanilor planuri de mare însemnătate. Apoi, a trecut la comanda unui vapor nu mai puţin misterios şi secret care făcea apariţii fantomatice prin Marea Nordului.

Un editor landonez i-a oferit o comoară pentru exclusivitatea publicării memoriilor lui.

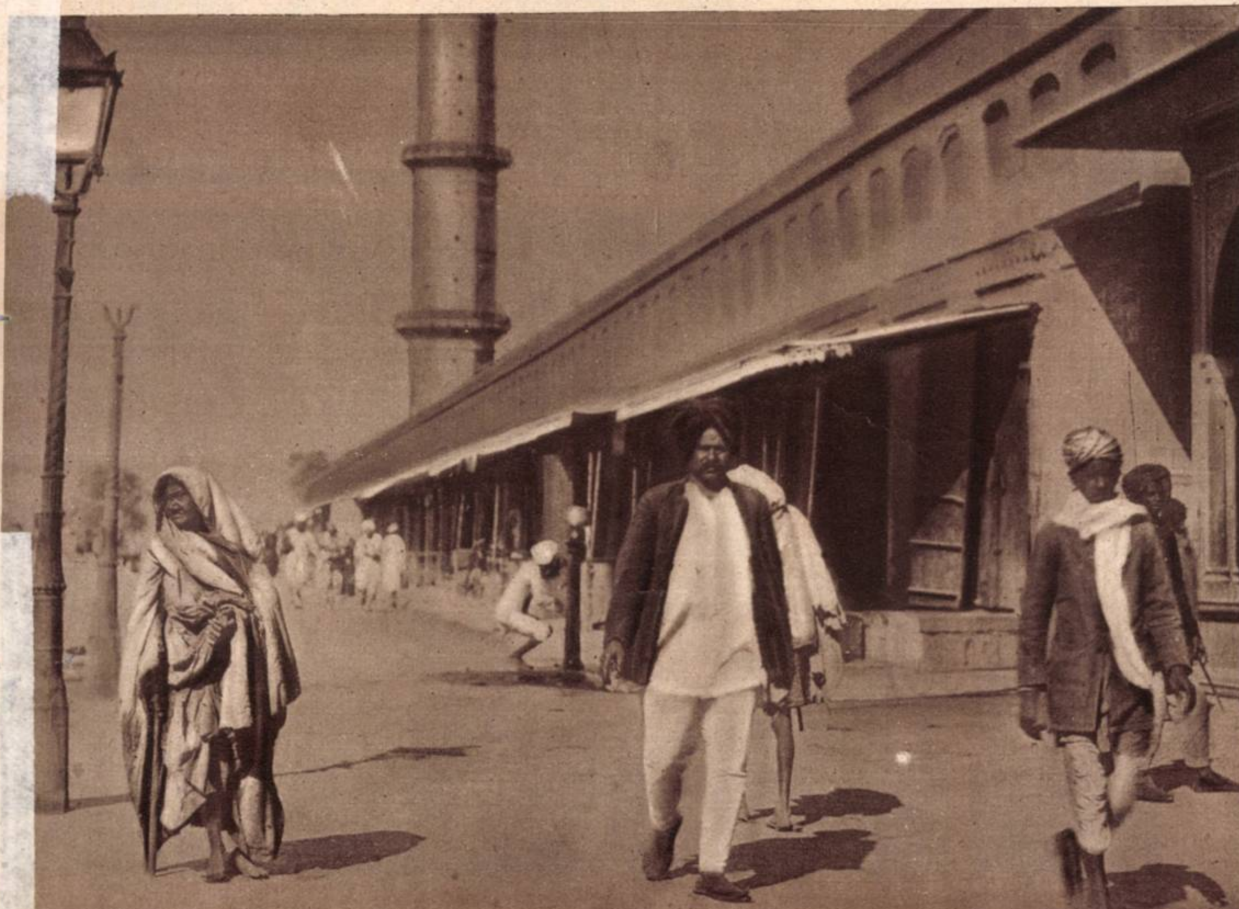
Şi, e foarte probabil că, negăsind-o pe aceea din insula Cocos, să se mulţumească în cele din urmă cu a editorului din Londra....

G. R.

Sus: o locuinţă a unui indigen. — Femei şi copii de prin acele locuri.

Din periferia Londrei la Hollywood

Cariera lui George Arliss

GEORGE Arliss s'a născut în ziua de 10 Aprilie, anul 1886, la Bloomsbury, un cartier din periferia Londrei. Tatăl său a fost tipograf şi editor. Tânărul George a lucrat timp de un an în birourile părinteşti... Teatrul îl atrăgea... Nu obţinu însă după multe peregrinări, decât un angajament de corist, la o companie de operete. La prima probă, trebui să admită, că nu ştie să cânte, nici măcar în cor. Nu-i rămase altceva de făcut decât să renunţe la angajament. Când izbuti să găsească de lucru la o companie dramatică, balanţa norocului înclină repede în favoarea lui Arliss. In scurt timp căpătă cele mai mari roluri.

Făcând cunoştinţă cu artista Florence Montgomery, se îndrăgosti de dânsa cu pasiune. El admira cu nesaţiu „mâinile ei de zeiță" — cum îi spunea cu foc... Intr'o zi, plimbându-se cu artista, fură surprinşi de o ploaie torenţială. Se adăpostiră sub o straşină şi aici tânărul Arliss, o ceru în căsătorie. Florence este aceia care l-a convins să plece în America. Plecară pentru câteva luni şi rămaseră 20 de ani...

George Arliss a înregistrat primul său mare succes în cinematograf în filmul „House of Rotschild" (Casa Rotschild). Dealtfel Arliss este unul dintre marii actori ai Angliei şi Americii... Numele său străluceşte în fruntea listei, care cuprinde pe un John Barrymore, Douglas Fairbanks, Charles Laughton...

JAMES GRAY

Fotografiile noastre reprezintă câteva scene din filmul pe care l-a consacrat pe George Arliss „House of Rotchild".

Intrunirea comitetului, executiv al partidului naţional-ţărănesc

Săptămâna aceasta s'a întrunit în Capitală comitetul executiv al partidului naţional-ţărănesc.

Fotografiile noastre reprezintă: Sus: D. dr. Lupu, d. Maniu, d-na Popp, d. Vaida-Voevod, d. Ion Mihalache şi d. D. R. Ioaniţescu. — D. Iuliu Maniu sosind la clubul naţional-ţărănist. — D. Mihalache vorbind la întrunirea organizaţiilor din vechiul regat.

Regele la Hunedoara

După serbările de la Sarmisegetusa, Suveranul a fost la Hunedoara. Fotografiile noastre reprezintă:
Sus: Castelul Huniazilor.
Mijloc: Regele vizitând castelul.
Jos: Un grup de sătence din Hunedoara care ţin în mână flori şi portretul Voevodului Mihai.

REALITATEA
ilustrată

LEI 10.—

ANUL VIII No. 400
23 SEPTEMBRIE 1934

MAGDA SCHNEIDER

vedeta filmului „Povestiri din pădurea vieneză"

NU ASASINAȚI COPIII

de F. ADERCA

NOUA generație de copiii care se'ndreaptă spre școală, odată cu desprinderea ciorchinilor copți din vie și căderea cu ecou a nucii din copacul stufos, are drept la mai multă înțelegere decât generațiile trecute.

— *Nu vrem să mai fim asasinați!...* rostesc anul acesta ochii băeților și fetițelor privind în ochii profesorului și profesoarei.

De cincisprezece ani, fiecare sfârșit de an școlar se încunună cu câte o ghirlandă de fragede cadavre copilărești iar școlile, odată cu năpădirea căldurilor de vară, începeau să miroase a abatoare.

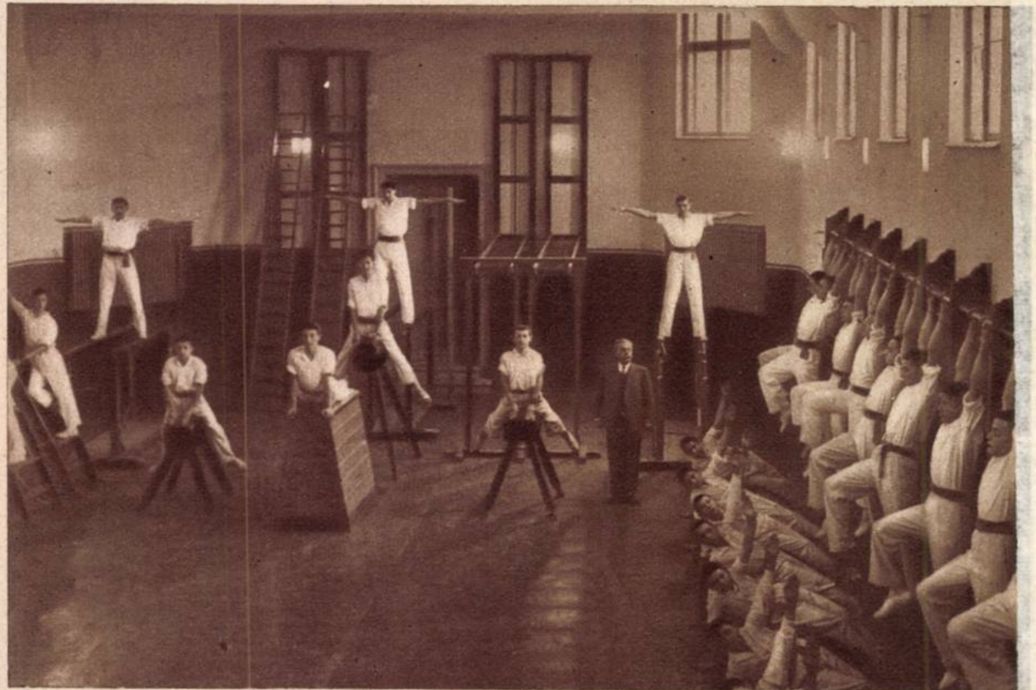
Deschiderea anului școlar nu trebue să mai însemne pregătirea pe'ncetul, după ultimile metode pedagogice, a viitorilor sinucigași și sinucigașe care abia au împlinit 13 și 15 ani. Pe părinți și pe copii nu-i mai interesează acum amănuntul programului analitic și specialitatea ediției revăzute a cărții de școală; ne-am încredințat cu toții că materialul literar și științific al învățământului e în timp mai nesigur ca un joc la cărți măsluite și mai ireal ca o formulă algebrică — *vrem păstrarea vieții copiilor noștri*, cari sunt mai de preț decât toate adevărurile scrise cu creta pe tabela școlii.

Cuvântul de ordine, parola acestui an școlar trebue să fie :

Nici un copil sinucigaș !

Dacă fiecare profesor și profesoară, cu începerea noului an, își vor pune această lozincă dinainte, însemnătatea anului va fi, pentru școală epocală și se va băga de seamă că, dincolo de circulări, de orarii, de cataloage și de note, un duh nou a suflat prin încăperile largi ale caselor iar copiii și profesorii au început — însfârșit — să se înțeleagă.

Nu ne ascundem greutățile pe care le întâmpină un profesor cu conștiință întru împlinirea datoriei lui. Nu-i cerem să închidă ochii la reaua-voință a multora dintre elevi, la influența periculoasă a celor nesupraveghiați acasă asupra moralului delicat al celorlalți. Dar tocmai pentrucă ne dăm seama de aceste uriașe greutăți, nu vom înceta de a cere omului în mâinile căruia încredințăm sufletul și viața copiilor noștri, o chibzuire, o veghe, o blândețe și o măsurată severitate, tot timpul, de fiecare dată când intră în clasă și se află între elevi — precum nu-i e îngăduit să fumeze ofițerului de serviciu pe vasul care străbate prăpăstiile perpetue ale oceanelor și să adoarmă lângă manivelă, mecanicului depe acceleratul care se aruncă cu 90 de km. pe oră, în pantă.

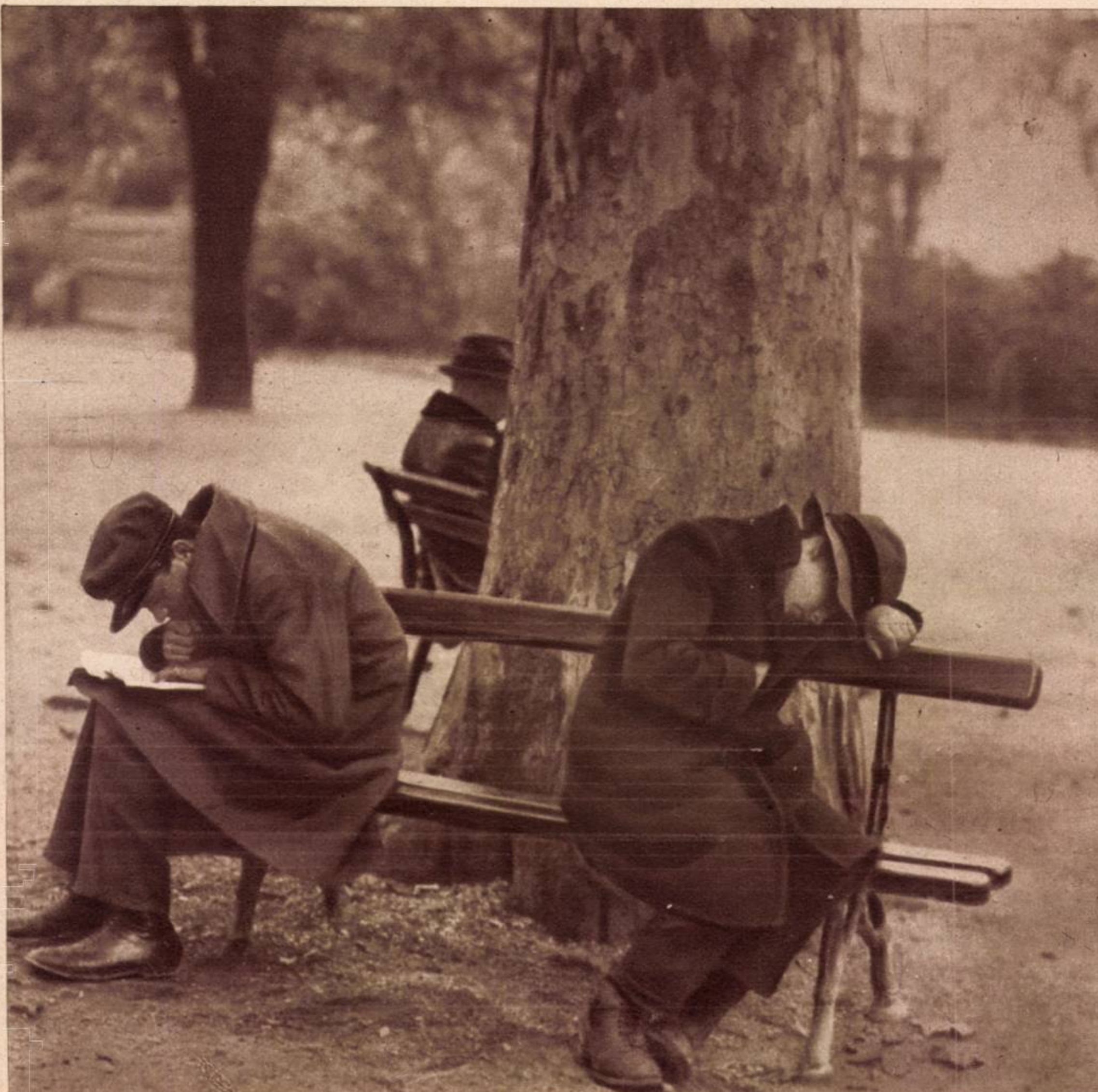
Știm că sunt în clase 50 și mai mulți elevi, număr disproporționat cu posibilitatea de supraveghere a unui bun profesor, cu mijloacele de cunoaștere a copiilor, cu împrietenirea matură și absolut necesară. Nu ne facem prea mari iluzii și nu cerem nimănui ceeace nu e cu putință. Dar o dezertare totală a profesorului, în fața acestei dificultăți — cum se întâmplă de cele mai adeseori — părăsirea copilului în voia camarazilor răi, a maculatorului, a manualului și a catalogului, nu înseamnă oare pregătirea sigură a unei generații de idioți, de criminali sau — în cazul cel mai bun — de morfinomani ?...

Până la o împărțire rațională a numărului elevilor, când profesorului i se vor da atâți elevi cât va putea educa într'adevăr, e de datoria profesorului conștiincios — care e altceva decât un simplu funcționar public înscris la o leafă, la o gradație și la o pensie — să caute și să afle cel mai bun mijloc de a fi într'adevăr educatorul celor 50 de elevi, și dacă nu-i va cunoaște el pe toți bine, toți să-l cunoască pe el, precum mii de soldați risipiți în cuprinsul unei țări își cunosc generalul care-i însuflețește.

Nu avem calitatea să ne amestecăm în ideile pedagogice ale nimănui, dar există câteva mijloace simple, care s'ar potrivi credem, oricărei pedagogii, oricât de personală și care au meritul că ar putea veni în minte oricui, și ar putea avea deci o aplicare generală, fără a jigni originalitatea cuiva.

Nu sunt toți copiii la fel de harnici și inteligenți, de sigur; nu se poate cere profesorului să se preschimbe în meditator și pentru greutatea de cap a 3 elevi, să lase în părăsire 47, mai isteți, cari adastă explicații. Urmează ca cei oarecum imbâcsiți să fie lăsați în părăsire?.. De loc!... Profesorul ar putea sistematiza o metodă pe care copiii înșiși, cari sunt prieteni între ei și țin unii la alții cordial (indiferent de notele din catalog!) o practică în taină: *Să dea în seama elevilor mai înzestrați pe cei cari pricep greu* și care au, desigur, alte însușiri (de simțire sau de caracter). Elevii excelenți să fie notați cu două feluri de note : una pentru priceperea lor personală, alta pentru gradul până la care au izbutit să ridice un camarad mai slab.

Această metodă, bazată pe o camaraderie certă, n'are numai valoarea pedagogică, ci

Ce diferență între buna dispoziție a orei de gimnastică (sus) și tragica stare sufletească a acelor eliminați (jos).

şi o valoare socială, de creare unui *spirit colectiv*, care merită să fie susţinut şi încurajat.
Nu toţi copiii se înhamă la fel de bine la regulamentul bunelor purtări. Mulţi — şi nu din cei mai răi — îşi cheltuesc un extraordinar spirit de iniţiativă, în fapte rele. A-i pedepsi grosolan, înseamnă a anula pedagogia şi a distruge în copii un germen vital mai de preţ de cât toate „bunele purtări". Şi mai cu seamă profesorul, el care are nevoe de toată dragostea şi preţuirea elevilor, *să se ferească de a da pedepse.*
Copiii dintr'o clasă se cunosc mai bine între ei şi îşi dau mai exact seama de natura adevărată a greşelilor de purtare: După o tabelă de pedepse, stabilită de un consiliu profesoral, *elevii înşişi să aplice şi să supravegheze pedepsele acordate camarazilor vinovaţi.*
Pedeapsa ar deveni abstractă, profesorul ar ieşi din cercul vicios al propriei lui psihologii, elevii şi-ar face singuri — cu acel cavalerism pe care oamenii îl pierd cu vârsta — educaţia caracterului lor precum şi a simţului de răspundere.
Cunoaştem cazuri de cruzimi neînchipuite mai cu seamă în şcolile de fete, unde profesoarele au o simţire mai iritată decât a bărbaţilor iar elevele o nesiguranţă de temperament mai greu de fixat... Ce s'a făcut pentru asanarea unei asemenea pedagogii nebune ?...
Ştim că există un vast sistem de inspecţie a învăţământului. Nu ne îndoim că programul analitic se execută matematic — şi e uneori depăşit. Dar programul *vital* — de relaţie între profesoară şi elevă, între profesor şi elev — pe seama cui a rămas ?
Există oare vreun mijloc de a stabili dacă toţi indivizii cari au îndevăr calităţile *sufleteşti* ale unui trat în învăţământ posedă într'a-educator sau educatoare?... *Niciunul!...* Pedagogii amarnici sunt socotiţi cei mai buni. Avem încredinţarea că odraslele noastre vor privi încă instituţia şcolii ca un lăcaş diavolesc iscodit pentru pedeapsa copiilor de părinţii vitregi, atâta vreme cât nu vom selecţiona

profesori şi profesoare cu suflet de mamă şi de tată.
Numărul copiilor care se sinucid în fiecare an, la sfârşitul examenelor, e atât de mare, uimirea şi spaima părinţilor atât de groaznică, încât o alegere în corpul profesoral e urgent necesară, cu tot numărul insuficient al profesioniştilor pedagogiei. Am cerut odată ca şcoala în care se va sinucide fie şi un singur băiat sau fetiţă, să fie incendiată.
E puţin şi inutil: Cerem ca numirea directorului şi dirigintelui de clasă, a directoarei şi a dirigintei să nu se mai facă de la minister şi din cancelarie, *ci din clasă, de elevi şi eleve.*
Copiii nu se înşală, în privinţa valorii morale a profesorilor, niciodată!...
Directorul iubit de elevi al liceului la care am învăţat, preda psihologia în cursul superior — şi n'a avut nevoe să pedepsească niciodată pe nimeni. Directorul detestat de elevi, a avut un dosar de delapidare la parchet.

F. ADERCA

In această pagină: şcoala şi clasa se pregătesc curate să primească elevii care încep noul an.

Examene

O sală mare cu ferestre largi pe care lumina dimineţei năvăleşte argintie, de un calm ce mă enervează. Cu inima pumn şi dinţii încleştaţi mă uit în juru-mi pentru a vedea figuri tinere contractate în aceeaş tensiune ce mă tortură...

„Dar bine dragă", mă adresez unei colege căutând să creez o diversiune, să scap crispărei ce mă gâtue, *„nu înţeleg cum poţi fi aşa de îngrijată, tocmai tu care te-ai preparat atâta?*

„Aşa gândiam şi eu până ieri. Am citit şi am răscitit, dar acum îmi pare că nu mai ştiu nimic. Mă mir cum de mai pot lega două vorbe".

O înţeleg prea bine. Cu creerii obosiţi, supraîncărcaţi, vedem ridicându-ni-se înainte spectrul funestului, catastrofalului faliment al memoriei...

Dar... ce-i asta ? Mă pomenesc brusc în întunerec, sunt întinsă într'un pat, respir cu greu şi fruntea mi-e lac de sudoare. Imi trebuesc mai bine de cinci minute spre a-mi da seama că totul n'a fost decât un vis, că de scena aceasta adânc îngropată undeva în subconştient şi care, readusă la suprafaţă de capriciul vreunei asociaţii de idei, a avut darul să creeze un coşmar — mă despart ani. Acum când mă uit înapoi mă întreb: *Pentru ce tot acest supliciu ? Pentruca elevul să aibe o vedere de ansamblu asupra cunoştinţelor luate în silă cu linguriţa, vreme de un an? In acest caz scopul nu e atins fiindcă uitarea, această admirabilă higienă a minţii descarcă curând creerul de noţiunile care, sub impresia de spaimă a examenelor se imprimă într'un mod extrem de superficial, pierzându-şi aproape sensul: în marea majoritate a cazurilor copilul devine temporar un fonograf. Raţiunea, deducţia şi celelalte atribute ale inteligenţei cad pe un plan secund, marele său capital e memoria.*

Studenţii şi studentele Londrei poartă uniforme destul de ciudate. Ilustraţiile pe care le publicăm în această pagină sunt edificatoare în această privinţă.

Dar dacă uitarea îl scapă de balastul inutil al unor cunoştinţe pe care le poate găsi oricând într'o enciclopedie, nu tot astfel se întâmplă cu complexul de reacţii descrise la începutul acestui articol. Ele devin un reflex ce reapare apoi mereu handicapând individul în cele mai decisive clipe din viaţa sa.

Recunoaştem că examenele sunt de folos în cazul copiilor leneşi cari sunt astfel siliţi să rămână cu ceva din cele predate în cursul anului. Dar în cariera mea de şcolăriţă, am avut ocazia să cunosc profesoare la care nu existau elevi slabi şi altele la cursurile cărora adormeau chiar cele mai bune elemente ale clasei.

Școala, dacă e bine înțeleasă, trebue să stimuleze în copil dorința unui cât mai larg orizont de cunoștințe, pentrucă profesoratul nu e un simplu mijloc de existență ci o carieră care cere talent, vocație și o adâncă cunoaștere a firei omenești.

Sub regimul actual însă, cu câteva rare excepții, elevii nu urmăresc decât obținerea unei diplome. Iar examenele, care n'au nici ele alt scop decât eliberarea acestei diplome pe baza căreia posesorul se socotește îndreptățit la un post într'un birou sau la intrarea în universitate, nu sunt decât niște probe de memorie.

Dar, o memorie bună, este un capriciu de structură intelectuală mult prea apreciat. Ea e actualmente singurul scop și obiect al examenelor școlare trecându-se cu vederea faptul că o persoană mediocru înzestrată intelectualicește, poate poseda o memorie remarcabilă în vreme ce o alta realmente inteligentă poate, sub tensiunea nervoasă determinată de torturanta solemnitate a examenelor să aibe o criză de completă sau parțială paralizie a memoriei și să marcheze un eșec acolo unde colegul său mai puțin sensibil repurtează o victorie.

Lăsând pentru moment deoparte chestiunea birocrației și privind examenele doar ca pe o probă a capacităților candidatului, mărturisim că nu prea vedem ce se realizează printr'o examinare care are de obiect cele câteva manuale fixate de comisiunea respectivă. Situația devine mai cu seamă ridiculă atunci când obiectul e o limbă. Imi vedeam colegele traducând curent în clasă din *„Lettres de mon Moulin,* pentruca mai apoi să nu fie capabile să înțeleagă o pagină dintr'un autor francez modern. Și cine nu cunoaște clasica scuză: O, cartea asta n'am făcut-o! sau: Aici n'am ajuns încă.

Și dacă trecem acum la birocrație, vedem elemente tinere ce vin încrezătoare, cu certificate sau diplome strălucite, eliberate de școli cu renume, spre a se remarca în prima epocă printr'o serie întreagă de stângăcii, prin lipsa oricărui sistem și inițiative, prin desordine atât materială cât și intelectuală...

Ce vină să le găsești? In școli n'au făcut decât să absoarbă o anumită cantitate de noțiuni servite în mod mecanic.

Și, cel mai sinistru rezultat al educației moderne, este după mine raritatea cu care întâlnești la un elev în ultimii ani o hotărire definitivă cu privire la calea pe care trebue s'o apuce în viață.

Citez un caz tipic:

Era prin 1927, către mijlocul lui Septembrie. Ieșisem pe calea Victoriei în tovărășia unei prietene care-și luase în vara aceea bacalaureatul.

„Ei, și acum ce ai de gând să faci?" o întrebai eu la un moment dat, *„Urmezi mai departe?"* Ea făcu din cap un semn afirmativ. *„La ce ai de gând să te inscrii?"* o întrebai eu din nou. *„Drept să-ți spun, nu știu încă"*, mărturisi ea. In clipa aceea trecu pe lângă noi, ieșind dela Fundație un grup de studenți dela drept cari arboraseră niște șepci noui nouțe de culoarea cerului cu o balanță de argint în față.

„Ce-ar fi să te înscrii la drept?" sugerai eu ca să fac un spirit. *„Cum ești blondă, ți-ar sta admirabil cu o șepculiță din acestea".*

După două săptămâni, prietena era înscrisă la drept.

Atunci am făcut haz de această întâmplare, dar astăzi, o privesc ca pe o consecință naturală. Ce poți aștepta dela un copil căruia nu i s'a pretins decât să promoveze, căruia nimeni nu i-a insuflat dorința sau ambiția de a-și desvolta presonalitatea și de a-și da seama de ce e și de ce nu e capabil?

E. ACHILE

S'A LOGODIT OTTO DE HABSBURG?

Arhiducele Otto de Habsburg și principesa Maria a Italiei despre care ziarele au scris că s'au logodit recent.

Anchetele noastre

Se deschid şcolile

de ALEX. F. MIHAIL

Cu prilejul inaugurării noului an şcolar, se pun diferite probleme vitale.

INCEPE un nou an de muncă pentru copii, tineret şi profesori; o nouă generaţie de şcolari va intra sfioasă prin sălile senine pline de bănci...

O micuţă elevă a adormit făcându-şi lecţiile.

PROBLEME ŞCOLARE

Se pregăteşte România de mâine!
Cu acest prilej, se pun fel de fel de probleme în lumea dascălilor, profesorilor şi elevilor. Fiecare are de spus câteceva Am crezut nimerit să facem o anchetă notând diferitele idei şi doleanţe, exprimate de unii şi de alţii — printre cari se vor găsi sugestii foarte interesante în vederea rezolvării unor chestiuni de interes general.

In clasa unei şcoale de fete din Capitală.

AVEM PREA MULTE ŞCOLI?

Una dintre cele mai grave probleme, care se pune, este chestia şomajului intelectualilor:
— *Sunt prea mulţi, cari învaţă carte. Avem prea multe şcoli. Trebue pus stavilă acelor cari se îngrămădesc la porţile culturii...*" — am auzit spunând pe unii.
De fapt, este adevărat, că mulţi intelectuali şomează. Sunt licenţiaţi şi doctori, foşti excelenţi studenţi, cari nu-şi pot câştiga existenţa. Cunosc, de pildă, licenţiaţi în chimie, cari s'au angajat corectori de ziare; doctori în medicină, cari au devenit agenţi comerciali de plasare pentru specialităţi farmaceutice; doctori în drept, cari devin mici funcţionari la casa grădinilor publice; absolvenţi ai şcolii de agricultură, cari se fac anticari şi vând cărţi pe gardurile Capitalei.
Alţii, mai puţin curagioşi, n'au nici măcar atât.

Intr'o şcoală primară din China.

Viaţa e într'adevăr grea pentru cei ce şi-au sacrificat anii pe băncile şcolii.
Acum au început să se pună fel de fel de piedici şcolarilor.
In bacalaureat se pun întrebări descurajatoare — am putea spune chiar, de şicană — numai pentru a mai stăvili năvala tineretului dornic de învăţătură.
Un examen de bacalaureat implică sacrificii materiale penibile, găzduirea în oraşul unde se depune examenul, cheltueli de tren, hrană... şi toate acestea suportate de multe ori, fără nici un rezultat mulţumitor, de către părinţi, pe cari îi apasă penibil nevoile vieţii.
Rezultatul acestei prigoane a şi început să se simtă.
Dacă judecăm după afişele de la şcoli şi anunciurile ce se publică prin ziare, tânăra generaţie se cam abţine — în acest an — de a păşi pragurile templelor culturii.
Prin gazetele din ultimile zile, liceele şi diferite şcoli speciale îşi repetă invitaţiile lor arătând că „s'a mai prelungit data înscrierii", că mai sunt „atâtea şi atâtea locuri", că „mai e loc prin divizionare"...
Iar, prin cancelariile diferitelor şcoli chiar dacă a trecut ultimul termen, prelungit pentru înscrieri, ţi se şopteşte la ureche:
— Mai e timp... Se mai primesc petiţii..."
Iată deci că începe să se simtă criza şcolarilor!
Un succes neaşteptat de prompt!!
— *Totuş problema rezolvată în chipul acesta, adică tinzând să îndepărteze generaţiile noui de la şcoală şi chiar să se reducă numărul şcolilor e pusă în mod canibalic"* — ne-a spus un distins gânditor.
„Nu şcoala este vinovată de creşterea şomajului intelectual, după cum nici ştiinţa nu este vinovată că gazele sufocante, că bacilii ciumei, holerii şi altor boli contagioase... că aripile avioanelor sunt întrebuinţate în războı la uciderea fiinţelor nevinovate.
„Ar fi o absurditate ca cineva să condamne la moarte pe toţi oamenii de ştiinţă, aducându-le vina că ei ar fi pricina răsboaelor.
„Există desigur o problemă a şomajului intelectual. Dar pe acesta nu-l putem remedia desfiinţând şcolile. Şcoala îndeplineşte un oficiu, care stă deasupra oricărei dispoziţiuni limitative sau prohibitive. Nevoia de cultură şi sentimentul de aşteptare al isbânzilor superioare pe care ea le întreţine în suflete, sunt valori, care ţin de esenţa profundă a simţirii omeneşti. Ele sunt forme fireşti ale libertăţii, aceea prin care avem dreptul să dispunem de soarta noastră".

ANALFABEŢII

In orice caz este sigur că salvarea nu ne va veni de la analfabeţi.
In ajunul „României Mari" satele noastre aveau 8000 de învăţători faţă de cei 16.000 ai Bulgariei. Intre Carpaţi şi Dunăre erau 60% de analfabeţi faţă de cei 20% ai Bulgariei.

— *Certificatul de osândă al clasei care ne-a guvernat* — spune d. I. Mihalache, învăţătorul ajuns ministru — *este că densitatea maximă a analfabetismului european se află pe pământul României.*
„Un ţăran analfabet nu poate fi stâlpul unui stat modern. Impotriva analfabetismului trebuesc mobilizate toate disponibilităţile intelectuale ale ţării".

LOCALURILE DE ŞCOALĂ

Sunt prin ţară multe localuri de şcoală neterminate, clădiri frumoase, pentru care s'au cheltuit bani mulţi — adunaţi cu sacrificii — şi care sunt lăsate în părăsire.
Ne-ar trebui coloane întregi, numai să le înşirăm pe toate — ceea ce ar fi o dureroasă dovadă de nepriceperea gospodărească a celor ce au căderea de a rezolva asemenea chestiuni.
Să cităm azi, ca exemplu, cel puţin una dintre aceste ruine.
E vorba de o frumoasă şcoală primară, ridicată, dar neterminată în cartierul Vitan; s'ar putea spune un mic palat, destinat să servească de şcoală primară pentru băeţi şi fete. Sunt acolo 14 săli spaţioase de curs, adică şapte pentru băeţi şi şapte pentru fete, cu intrări separate.
Mai e o sală mare, comună, un „Ateneu" la mijloc.
Am mai văzut săli de bae etc. Clădirea impunătoare, cu etaj, e acoperită cu ţiglă; s'au aşezat până şi caloriferele, ţevile de apă, canal, instalaţia de lumină electrică...

Elevii eşind de la prima zi de cursuri.

— Atunci, e gata totul!" — ar exclama vre-un cititor, mirat de insistenţa mea.
— N'are uşi şi ferestre"—voiu lămuri pe cititorul nerăbdător.
In vreme ce şcolarii din cartierul Vitanului se îngrămădesc într'un vechi local de cramă, al unei fost vii de prin partea locului, vagabonzii s'au instalat în clădirea copiilor!
Nu insistăm asupra felului cum sunt profanate încăperile şi renunţăm să povestim ce se petrece zilnic, şi în fiecare noapte prin diferite clase. Dar notăm că au cam început să dispară ţevile de calorifer, robinetele de apă, porţiuni din instalaţia electrică, şi chiar unele cărămizi...
Această clădire, care ar putea fi socotită ca o mândrie pentru Bucureşti, un model de şcoală primară, e lăsată să cadă în ruină din pricina câtorva uşi şi ferestre, „pentru care nu s'au mai găsit bani!"
Nu s'a pus nici măcar nişte sârmă ghimpată în jur.
Şi cam la fel se petrec lucrurile prin diferite alte comune urbane şi rurale.

O DECLARAŢIE RECENTĂ A MINISTRULUI DE INSTRUCŢIE

Cu titlu de documentare şi informare imparţială a cititorului, care urmăreşte prezenta expunere a problemelor de învăţământ, puse în discuţie cu prilejul deschiderii noului an şcolar,

credem necesar să înregistrăm şi următoarea declaraţie, pe care d. dr. Angelescu, ministrul instrucţiunii, a făcut-o, acum câteva zile, la congresul învăţătorilor din judeţul Gorj:

„Am început opera de construcţiuni şcolare, căci în vechiul regat o bună parte dintre şcoale au fost distruse de răsboi. De aceea, am construit după răsboi peste 7000 de şcoli, care au costat peste 4 miliarde lei — din care sumă cu jumătate a contribuit statul, iar cu cealaltă jumătate, cetăţenii conştienţi de însemnătatea şcoalei.

„Opera de construcţii şcolare a fost din nenorocire întreruptă — dar în curând o vom reîncepe, întrucât am obţinut un buget de 200 milioane în acest scop".

Problema clădirilor de şcoli din întreaga ţară, începute şi neterminate, trebue negreşit soluţionată.

In lumea şcolară se pun mari speranţe pe promisiunile d-lui ministru dr. Angelescu.

COMITETELE ŞCOLARE

S'a vorbit şi se vorbeşte mult despre comitetele şcolare, în sarcina cărora ar cădea — cel puţin în parte — chestiunea de mai sus.

Aceste comitete au avut desigur o lăudabilă activitate în numeroase cazuri. Totuşi de multe ori ele sunt cu mâinile legate.

Comitetele şcolare au fost înfiinţate încă pe vremea, când d. Simionescu-Mehedinţi era ministru al instrucţiunii. Pentru a se creea venituri şcolii, s'a pus — prin lege — la dispoziţia comitetelor şcolare: 14% din venitul comunelor şi o treime din venitul cârciumelor rurale.

Dar dacă preşedintele comitetului şcolar, sau primarul comunei, nu este de „aceeaş culoare politică" cu învăţătorul director, atunci şcoala nu vede nici odată aceşti bani. Mai sunt şi alte piedeci, cam tot de aceeaş natură.

Unii învăţători propun următorul paliativ; această cotă de 14 la sută din venitul comunei şi treimea din venitul cârciumilor să se verse comitetului şcolar judeţean, la care prefectul este preşedinte, autoritate superioară primarului şi de care acesta din urmă trebue să asculte.

Să se creeze deci venituri reale, nu numai pe hârtie, pentru şcoale, venituri, care să fie centralizate la comitetul şcolar judeţean. Iar directorul şcolii să fie însărcinat cu mânuirea fondurilor.

TAXELE UNIVERSITARE

Studenţii au şi ei doleanţele lor. Sunt mulţi cari nu-şi pot termina studiile din cauza taxelor universitare prea urcate.

Unii mai au de dat cele din urmă examene din ultimul an şi nu o pot face din pricină că nu sunt în stare să achite taxele, ce li se cer.

La unele universităţi şi şcoli speciale din streinătate — chiar la şcoli neîntreţinute de stat — li se face credit studenţilor *pe cuvânt de onoare.*

Ei rămân datori taxele, pe care nu le pot plăti, şi semnează o declaraţie, că se obligă a achita datoria după terminarea studiilor. Să adăugăm că acest procedeu este adoptat în ţările cele mai culte, cu cei mai mulţi cărturari, artişti etc.

Cu atât mai mult s'ar putea adopta acest sistem la noi. Studenţii s'ar obliga să achite — de pildă lunar 5% sau 10% din prima leafă, sau din primul câştig, ce ar avea după terminarea studiilor. Cei necinstiţi ar putea fi urmăriţi prin percepţii. *Cunosc români, cari au studiat la Paris şi cărora li s'a făcut această înlesnire în Capitala Franţei.*

Nu este o măsură înţeleaptă ca, la noi în ţară, să respingem pe proprii noştri studenţi, şi să-i aruncăm cu brutalitate în fundul prăpastiei, cum făceau odinioară luptătorii, paznici ai cetăţuei cari tăiau mânile răsboinicului ce ajunseseră — după mari sforţări — să se caţere până aproape de marginea de sus a parapetului.

Sugestia de mai sus, care ne vine din cercurile studenţeşti, credem că merită să fie luată în consideraţie de d. ministru al instrucţiei publice.

Ne oprim deocamdată aci, urmând să ne ocupăm, cu alt prilej, de diferite alte importante chestiuni care agită lumea şcolară.

ALEX F. MIHAIL

D. PIERRE COT LA BUCUREŞTI

D. Pierre Cot ministrul aerului în Franţa a trecut săptămâna aceasta prin Bucureşti venind de la Istanbul. In fotografia noastră îl vedem alături de principele Bibescu pe aerodromul Băneasa înainte de a-şi continua raidul spre Paris.

RAIDUL BUCUREŞTI-PARIS

Fotografia noastră reprezintă decolarea avionului cu care d. comandor Bănciulescu a întreprins raidul Bucureşti-Paris şi de unde (cu vaporul) va pleca la New-York unde are loc congresul F.A.I. al cărei secretar este.

Şcoala în U.R.S.S.

ALEXANDRU al III-lea — tatăl lui Niculae al II-lea ultimul țar al Rusiei — scria odată pe un raport al ministrului său, următoarele cuvinte:
„Nenorocirea este că țăranii își trimit copiii la școală” și în altă parte: *„Trebue să suprimăm instrucțiunea”.*
In schimb, Lenin a spus: *„Avem nevoie de trei lucruri: învățătură, învățătură și iar învățătură”.*
Poporul rus de astăzi urmează programul lui Lenin. Cu o grabă înfrigurată, el încearcă să recâștige timpul pierdut. El crede în știință, cu acelaș misticism cu care odinioară credea în religie.
Cu toate sumele enorme, pe care guvernul sovietic trebue să le cheltuiască pentru înfăptuirea planului de cinci ani, el nu face nici o economie în bugetul instrucției publice: 20% din veniturile naționale sunt întrebuințate pentru cheltueli de educație, pe când bugetul din 1913 nu prevedea decât 4% pentru acest scop.
Bugetul primului plan quinquinal a destinat patru miliarde de ruble pentru realizarea învățământului primar obligatoriu. Regimul țarist număra 73% analfabeți, iar răsboiul mondial și cel civil au mărit încă și mai mult acest procent.
Din anul 1924 însă, conducătorii sovietici s'au consacrat cu toată energia acestei datorii mărețe.

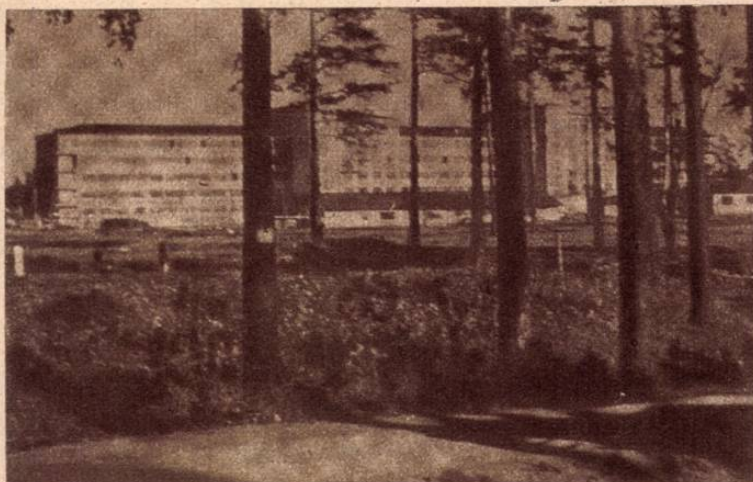
Nijni Novgorod: lecția de anatomie într'un parc

Iată câteva cifre publicate de comisariatul instrucției publice:
In 1914 existau în Rusia 8 milioane de copii, cari frecventau școlile, în 1928, 9.800.000, în 1931, 13.500.000; în 1932, 17 milioane și în 1933, 24 milioane.
Odinioară, 2% din femei știau carte, actualmente numai 8% din ele mai sunt analfabete. In 1930 s'a introdus în Rusia sovietică învățământul obligatoriu, de patru ani.
In 1931, durata acestui învățământ a fost ridicată la șapte ani.
Din cauza marilor greutăți, prilejuite de lipsa de localuri și pedagogi, instrucția obligatorie la țară nu exista câtăva vreme decât în teorie. S'au construit însă școli și s'au format cadrele nouilor pedagogi. In 1933 existau deja o jumătate milion pedagogi.
Cele patru principii care domină sistemul de educație sovietică sunt:
1) Instrucția generală, nu numai în gradele elementare, ci și în gradul superior, trebue să fie accesibilă întregei populații.
2) Școlile trebue să fie „politechnizate”, adică învățământul intelectual să fie asociat cu cel manual, pentruca elevul să priceapă deopotrivă de bine practica și teoria. Nici una din ele nu e inferioară sau superioară celeilalte, ambele fiind necesare comunității.
3) Inlăturarea contrastelor între sat și oraș și prin aceasta apropierea celor două elemente.
4) Posibilitatea pentru toate naționalitățile din U. R. S. S. să-și urmeze instrucția în propriile lor școli și în propria lor limbă, spre deosebire de ceeace se petrecea în regimul țarist, când era impus învățământului în limba rusă.
Adevărata deosebire între educația clasică din Europa și aceea din Rusia constă în faptul că la noi copiii studiază multe lucruri de care n'au câtuș de puțin nevoie în viață, pe când în Rusia învățământul este strâns legat de viitorul lor.
Tinerii, ieșind din școli, nu vor ști desigur să recite pe de rost discursurile lui Cicero, sau să înșire datele domniei împăraților romani. In schimb, ei pot să-ți spună cu exactitate, lățimea și numărul turbinelor instalate la centrala hidroelectrică din Dnieprostoi. Ei vor cunoaște temeinic noua plantă de cauciuc, care crește în Rusia sovietică, precum și numărul de stațiuni de tractoare necesare după prevederile planului cincinal.
Sistemul de învățământ este cu atât mai complicat, cu cât el cuprinde nu numai instrucția copiilor, ci și pe aceea a adulților. E locul deci să facem o despărțire între aceste două categorii.
Să ne ocupăm pentru moment de educația tineretului.
Avem astfel *leagănele de copii,* în care, cu consimțământul mamei, pruncul e ținut până la vârsta de trei ani.
Grădinițele pentru copii de 3-4 ani, care nu sunt obligatoare ca leagănele de mai sus.
Școala care ține 4-7 ani, pentru copiii în vârstă dela 8-12 sau 8-15 ani.
Guvernul intenționează acum să prelungească durata cursurilor acestor școli dela șapte la nouă ani și mai târziu, chiar până la zece ani. In chipul acesta, toți copiii vor avea o instrucție de școală unică până la vârsta de 18 ani, așa cum în școlile din occident, o au copiii din clasele avute.
In plus, guvernul sovietic se străduește să transforme „Semiletka” (școala de 7 ani), corespunzătoare școalei primare și secundare dela noi, într'un fel de „școală de fabrică”, încorporând-o uzinei la orașe, sau vreunui kolhoz (gospodărie colectivă) la țară.
Actualmente, la vârsta de 16 ani și mai târziu, la 18 ani, elevii se vor putea specializa ca lucrători calificați de uzină, în școlile de lucrători, F. S. V. care sunt întotdeauna anexate unei uzine.
Cei mai buni elevi pot să-și continue studiile în colegiile superioare sau la „Technicum”, prin absolvirea cărora devin ingineri technici, sau în școlile de studii superioare (corespunzătoare universităților noastre), unde obțin gradul de inginer diplomat.
Intregul sistem e bazat pe posibilitatea de a forma în timpul cel mai scurt, numeroase cadre de specialiști. Chiar în cursul primilor doi ani, din primul plan cincinal, s'a executat totalitatea măsurilor proectate pentru formarea cadrelor de specialiști. Planul prevedea mărirea numărului elevilor din școalele superioare până la un sfert de milion.
Pentru institutele technice, planul prevedea 324.000 de elevi; în 1932—933 și existau deja 317.000 la 1930.
Așa dar, prevederile planului au fost larg depășite în ceeace privește formațiunea cadrelor de specialiști.
Școlile superioare, institutele technice și facultățile de lucrători dau o recoltă din cele mai îmbelșugate. O „Semiletka” școală primară rusă, care durează șapte ani — e instalată întotdeauna într'o clădire spațioasă, mare, cu ferestre enorme și situată în mijlocul unei grădini.
Fiecare clasă numără vreo 40 de elevi. Pentru cursurile primare se folosesc vechii pedagogi; în învățământul secundar însă se preferă profesori tineri. S'a adoptat sistemul profesorului unic, care urmărește aceiași copii în timp de trei sau patru ani.
Aspectul școalei sovietice este foarte deosebit de acel al școalelor noastre. In anumite momente, te crezi pierdut într'o fabrică. Aproape că nu există obicinuitele săli cu băncile lungi și pupitre. In locul lor vezi mașini model, cu unelte de tot felul, cu piese detașate de tractoare sau de automobile, strunguri, scule de atelier, etc.
Laboratoarele chimice ale școalelor sunt instalate, după ultimul cuvânt al științei. Se pare că în această privință, instalațiunile sunt mai complete chiar decât în școlile americane.
Așa de exemplu, o lampă Bunsen e fixată pe fiecare masă a unui elev. In sala de geografie atârnă o enormă hartă a Rusiei, în care bogățiile solului sunt reprezentate prin materii adevărate: cărbune, asbest, ulei, aur, bumbac, cauciuc, ceai, petrol, etc., iar stațiile electrice indicate prin mici lămpi aprinse, fac cunoscute elevilor într'un chip plastic și sugestiv, resursele republicei sovietice. Intregul plan cincinal e reprezentat grafic pe pereții sălii.
Invățământul istoriei se face deasemenea într'un chip cu totul diferit decât în celelalte țări. Se neglijează cu desăvârșire numele regilor, răsboaiele și diferitele date. Numai evoluția marilor mișcări populare și urmările logice ale revoluțiilor și transformărilor economice sunt predate elevilor,. Iată de pildă, subiectul unei compuneri pentru un elev de 11 ani: *Deosebirea între forma de stat feudală și forma de stat comercială.*
Intr'o clasă, în care se predau 4700 de ore de cursuri pe an, 400 de ore sunt consacrate studiilor sociale și istorice, 500 literaturei rusești, 500 matematicei, 300 fizicei, 190 chimiei, 190 geografiei, 890 lucrului manual, 330 botanicei, geologiei, 200 desenului și arhitecturei, 330 limbilor străine.
Programul guvernului sovietic este predat în toate amănuntele. Toți elevii citesc discursurile lui Stalin, precum și toate hotăririle comitetului central.
O grije specială e acordată culturii fizice. Fiecare școală are câte o sală mare de gimnastică.
Ceeace alcătuește însă marea mândrie a rușilor, este metoda lor de educație cu totul originală. Nici un fel de pedeapsă, nici un fel de mustrare din partea pedagogilor. Un copil, care ar fi bătut la școală, are dreptul să-și denunțe părinții sau profesorii înaintea unui tribunal. Copiii se judecă ei singuri. In caz că disciplina a fost călcată, consiliul copiilor, aleși de înșiși copiii, trebue să

mustre pe cel vinovat. Consiliile de copii îşi trimit delegaţii lor în consiliile profesorilor şi hotărăsc, de comun acord cu aceştia, în cazul unui delict.
In plus, fiecare şcoală îşi are şi un „Sovrot", adică un comitet alcătuit din părinţi şi profesori, care exista încă înainte de revoluţie. Părinţii au-şi ei dreptul şi datoria să controleze activitatea în şcoală, să-şi dea părerea, şi la nevoie, să efectueze unele schimbări. Elevii lucrează întotdeauna în grupe. Grupul nu poate merge înainte decât în cazul că toţi au înţeles lecţia, spre deosebire de şcolile din occident, în care elevii mai slabi rămân cei de pe urmă în clasa lor.
Şi aci domină — ca pretutindeni în Rusia sovietică — ideia muncii colective. Trebue ca înaintarea să se facă împreună, cei tineri ajutând pe cei slabi, întrucât ceeace contează nu sunt numai câţiva elevi străluciţi, ci media clasei întregi. Emulaţia socialistă joacă acelaş rol ca în uzine. „Brigadele de şoc" dau pilda cea bună. Ele pot înfăptui într'o jumătate de an, ceeace alţii fac în timp de un an întreg. Numele grupelor, care rămân mai la urmă, sunt afişate pe zidurile şcoalei. Profesorii, care-şi cunosc elevii, îi clasează după meritul lor şi fac o selecţiune între ei.
Pentru copiii mai slabi, predispuşi la tuberculoză, şcoalele sunt instalate în împrejurimile oraşelor, în păduri, sau pe înălţimi şi sunt denumite „şcoli forestiere".
Vizitând o asemenea şcoală — foarte numeroase mai ales în împrejurimile Moscovei — treci mai întâi printr'o pădure de brazi, unde te întâmpină o grămadă de copii cu capul ras şi în chiloţi de baie. Tot timpul crezi că te găseşti într'o şcoală de băieţi şi abia

Intrarea în şcoala uzinii Selmastroï la Rostov.

la urmă descoperi că băieţii şi fetiţele au aceeaş uniformă. Vreo 85% dintre elevi sunt copii de lucrători, iar 15% copii de funcţionari, copiii muncitorilor fiind întotdeauna în majoritate.
Asemenea şcoli sunt deschise tot anul. Intr'adevăr, vă închipuiţi ce avantaj au copiii plăpânzi să-şi petreacă iarna la ţară, unde se folosesc de sportul în aer liber, urmându-şi în acelaş timp şi studiile lor!
Să trecem acum la instrucţiunea adulţilor. Acei care n'au putut frecventa şcolile de 4 şi 7 ani, sunt admişi în facultăţile muncitoreşti „Rabfag", după ce-au urmat un curs special elementar, care ţine unul sau doi ani. Aceste facultăţi muncitoreşti sunt întotdeauna anexate unei uzine şi formează pe lucrători prin studiile de trei ani, pentru „technicum" făcându-i specialişti calificaţi, sau îi prepară pentru institutele de înalte studii, ca să obţină diploma de inginer.
Asemenea şcoli sunt frecventate de elevi între 16 şi 48 de ani.
Pe când „Rabfag" este destinată adulţilor, cari intră fără să fi avut o educaţie prealabilă, F.S.U. admite numai elevi tineri de 16—18 ani, care au absolvit şcoala de şapte ani. Ambele aşezăminte îţi permit să treci la institutele de studii superioare şi să devii astfel specialist diplomat. Aceste studii superioare durează patru ani. Lucrătorul are astfel posibilitatea să beneficieze de instituţia cea mai înaltă, fără să aibe nevoie de o educaţie continuă.
Elevii fac aci trei ore de studii teoretice şi trei ore de practică. In anul al doilea, ei lucrează o zi la uzină şi una în şcoală. In tot timpul acesta, ei sunt găzduiţi şi hrăniţi în mod gratuit şi primesc în plus pentru lucrul executat, un salariu de 40—75 de ruble pe lună.
Dacă lucrează la uzină, ei încasează salariul regulat al lucrătorului. Toţi studenţii primesc o bursă, afară de acei ai căror părinţi câştigă suficient.
Institutele de studii superioare, precum şi şcolile technice, devin din ce în ce mai numeroase, dată fiind nevoia urgentă a sovietelor de a forma câţi mai mulţi ingineri.
Lupta împotriva analfabetismului se duce în Rusia cu o admirabilă energie, chiar şi în ţinuturile cele mai îndepărtate, ca în Urali sau în Asia Centrală. Locuitorii îşi clădesc singuri şcolile şi organizează cursuri pentru analfabeţi.
Aşa, de exemplu, în Urali, ei au reuşit, — fără ajutorul guvernului — să lichideze, prin propriile lor mijloace, 72% din analfabetism. La Baku, unul din aspectele cele mai interesante îl constitue clubul femeilor musulmane, a cărui activitate principală constă, să-şi trimeată membrele în satele cele mai înapoiate, ca să înveţe carte pe analfabeţi.
In chipul acesta, în 1931, trei sferturi din populaţia sovietică ştia să scrie şi să citească.
Sforţările comunităţii sunt concentrate asupra reeducării complete a membrilor ei. Cluburile, bibliotecile, sălile de lectură la ţară, jocurile instructive în parcuri de cultură, învăţământul prin corespondenţă (anexat la toate şcolile de 7 ani), numeroasele muzee cu comitetele lor pentru „lichidarea ignoranţei artelor frumoase", cinematografele instructive, radio, teatrul ambulant muncitoresc, totul serveşe în Rusia pentru instrucţiunea generală.

I. S.

SERBAREA POMPIERILOR
D. colonel Pohrib vorbind pompierilor cu prilejul parăzii din Dealul Spirei.

să-şi păstreze comerţul, imensele bogăţii, imperiul colonial, tradiţiile, moravurile antice, pe cari le uneşte cu cea mai nobilă cultură, cu geniul literelor şi artelor.
Aceste lucruri măreţe le celebrează Veronese. Ca tablou ideal al vieţii elegante, nu e altul mai presus ca *Nunta din Cana*. E înflorirea supremă a picturii de „gen", care scuturând ultimele constrângeri ale subiectului, nu conservă decât un pretext, de a slăvi într'un incomparabil imn de desfătare, nobleţea vieţii terestre, gloria rasei umane. Este apoteoza liniştită a vieţii civilizate, armoniosul concert al tuturor graţiilor decente, fructul cel mai delicios pe care planeta l-a dobândit în lungi veacuri de cultură.

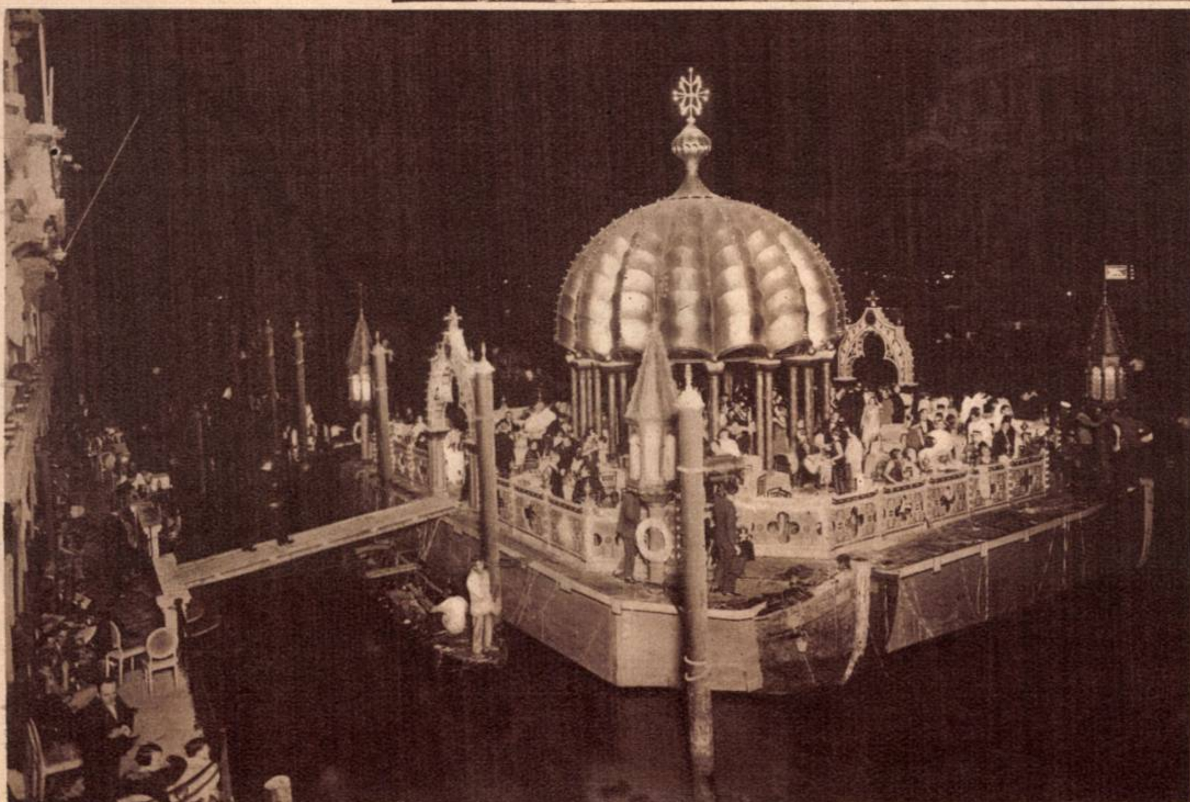
ORAŞUL CARNAVALULUI

Veneţia continuă această superbă sărbătoare, mai mult de o sută de ani încă, pentru a sfârşi ca prin jerba unui foc de artificii, prin scânteierile, norii şi liricele elanuri ale lui Tiepolo. In palatele şi surâzătoarele biserici veneţiene, acest minunat virtuos îşi face un joc de a multiplica încântătoarele iluzii ale pirotechniei sale, dând picturii o aparenţă de meteor.
Dar pe când cu Tiepolo şcoala Veneţiei sfârşeşte prin operă şi cânt, pentru a spune astfel, ultima din marile arii, o mulţime de pictoraşi, incapabili de aceleaşi eforturi şi vocalize se răspândesc prin cetate şi fără a-şi pune la osteneală imaginaţia, se ocupă de ceeace se vede.
Alături de marea tradiţie patriciană şi decorativă, a celor din urmă descendenţi ai şcolii plafonante, iată o legiune de fermecători artişti burghezi, ataşată numai realităţii şi cari scriu pur şi simplu, jurnalul anecdotic şi gazeta Veneţiei.
Nu mai e vremea gândurilor mari şi depărtatelor aventuri. Ce mai rămâne din imperiul Veneţiei şi puterea-i maritimă? Vechea republică a lagunelor adoarme în fundul Adriaticei sale, ca unul din porturile de altădată, Ravena sau Aiquesmortes, a căror viaţă se retrage, odată cu calul marin. Rămâne eşuată ca o epavă a trecutului, cu toate formele istoriei sale, Senat, Doge, faimosul consiliu de zece, instituţii odinioară grandioase, care astăzi amuză şi te fac să zâmbeşti. Este deja marea curiozitate a Europei, prodigiosul bibelou făurit timp de secole din spuma mării şi pe care toţi turiştii se grăbesc să-l vadă înainte de a dispare.
S'a isprăvit de-acum cu visurile eroice, cuceririle, virtuţile severe ale fondatorilor patriei. Nu mai rămâne în oraş, decât un popor de pigmei, dar cât sunt de spirituali şi cum ştiu să se distreze! Rasă veselă, ciripitoare, râzând în fiecare clipă, a cărei întreagă ocupaţie pare să fie plăcerea, precum oraşul tot, din fildeş, marmură şi apă, nu e decât un imens decor destinat bucuriilor! Sunt în Veneţia şaisprezece teatre de muzică, un număr foarte mare de cafenele, săli de joc, *„ridotti"*, acele locuri de plăcere ce au dat numele lor a tot ceeace se cheamă „redută", în toate limbile.
Când Carnavalul începe, nu se mai întrerupe: serbări şi concerte, baluri în saloane, până şi în mânăstiri, pentru ca bietele călugăriţe, închise în dosul zăbrelelor, să se poată şi ele bucura de spectacolul vieţii mondene. Oraş uluitor, al distracţiei şi al fanteziei, asemănător el însuş unei fantezii, unui miraculos capriciu al oamenilor şi mării, oraşul deliciilor şi leneviei, hanul de popas al lumii întregi, unde vine oricine caută uitarea — regi în exil, Veneţia supeului lui Candide, cetatea nebună a lui Goldoni şi Casanova!
Ei bine, Veneţia acestor timpu-

Trei vederi din Veneţia care apune...

ri, îşi are pictorii cari îi seamănă. Şi mai întâi, inventează o pictură nouă. Pastelul, această pulbere a delicatelor surâsuri, culoare vaporoasă şi tandră ce pare scuturată de pe aripa strălucitoare a unui fluture, este datorit unei Veneţiene, gentilei zâne, amica lui Watteau, buna Rozalba. Şi îndată, înarmat cu creioanele sale magice, vedem apărând cel mai amabil pierde-vară, gazetierul oraşului, veselul Pietro Longhi.
Acesta nu e un artist de mari ambiţii: priveşte ceeace se petrece şi pune pe hârtie, în culori. Opera lui, este jurnalul ilustrat al Veneţiei. Trece prin cetate o menajerie ambulantă? Iată-l pe Longhi printre curioşi, arătându-ne pe frumoasele Veneţiene în tête-à-tête cu rinocerul. Este azi un spectacol de teatru de păpuşi? Vedem pe Longhi în numărul spectatorilor. Tot el ne prezintă astrologul Piazzetei cu haina lui roşie, cântăreţul din cimpoi care vine să dea bună dimineaţa călugăriţelor dela San Zaccaria sau la Ridotto, mulţimea ce se plimbă printre cei ce dansează, măşti, dominouri, damele cu rochii largi, micile cotilioane roze ale buchetierelor, seniorii cu manşon, anteriul unui popă, pielea de şarpe a unui arlequin....

PERLA ADRIATICEI

Apoi Veneţia însăşi, oraşul perlei şi al madreporei, născută ca Venus din valurile mării: surprinzătorul decor, capod'opera inimaginabilă a acestei creaţii a valurilor, plutind ca un vis, între cer şi apă. Pentru a picta Veneţia singură, nu trebue mai puţin de-o jumătate duzină de pictori excelenţi, maeştri savanţi ai perspectivei, iubitori de exactitate şi lumină, bătrânul Carlevaris, Canaletto, cel mai celebru dintre toţi, şi elevii săi Bellotto, Guardi, Marieschi. Pictori desăvârşiţi, având conştiinţa de a trăi în mijlocul celei mai frumoase şi preţioase cetăţi, nu încetează de a-i reproduce aspectele, a căror realitate se luptă prin graţie şi neprevăzut cu cele mai îndrăzneţe himere. Poate că nimic pe lume nu-ţi dă o aşa impresie de lux şi de feerie, în afară de câteva arhitecturi ale Persiei: privind tablourile făcute de aceşti pictori, ai senzaţia a ceva extraordinar, uimitor, făcut din scoici, alge şi juvaeruri.
Dintre aceşti portretişti ai Veneţiei, Canaletto este cel mai precis şi mai viguros, precum Francesco Guardi e cel mai amuzant. Decorul puţin vid şi uşor melancolic al tablourilor maestrului său, el îl însufleţeşte, acest Guradi, de o întreagă populaţie cochetă şi turbulentă: este Veneţia zilelor de paradă şi de sărbătoare, sunt procesiunile şi ceremoniile, plimbările pe lagună, bâlciurile din Piazzetta, forfota sgomotoasă sub frânghia echilibriştilor, majestoasa apariţie în larg a corăbiei ducale — Bucentaurul, vizita dogilor la biserici, solemna recepţie a vre-unui ambasador.
Şi tot acest picant spectacol, aceste frumoase exterioare veneţiene, distracţiile şi colindele risipite pe Piazza, priviţi-le o ultimă dată! Grăbiţi-vă, căci nu le veţi mai vedea! La 15 Mai 1797, armata lui Bonaparte îşi face intrarea în Veneţia, punând punct la paisprezece secole de istorie...

FARMECUL A' CEEACE TRECE

De aci înainte, oraşul acesta nu va mai juca niciun rol istoric. A încetat să mai conteze printre lucrurile vii. Nu mai e decât umbra lui însuş, strălucitorul simulacru al unui trecut grandios.
Astfel nimicită, asemănătoare unui mormânt flotant, unei uluitoare fantome sau ireale apariţii, exercită încă asupra lumei un prestigiu suveran. Intactă şi inutilă, inertă şi depopulată, nu mai există de-acum, decât ca o operă de artă; nu mai e pentru lume decât un obiect de frumuseţe. Poeţii Chateaubriand, Byron, Musset, vin să-şi plimbe aici melancoliile romantice; Théophile Gauthier scrie delicatele sale *„Variaţiuni asupra Carnavalului Veneţiei"*; Maurice Barrès vine să se încânte de artă, în mijlocul acestor frumuseţi.
Veneţia, e adevărat, nu mai naşte artişti: dar Europa întreagă îi trimite pictorii. Toţi vin, mai mult ca la Roma chiar şi recunosc în ea mama nemuritoare a picturii. Din toată Italia, Delacroix nu vrea să recunoască decât perla Adriaticii. Veneţia singură, atrage deasemeni pe Fromentin. In trei rânduri, fermecătorul Corot face voiajul la cetatea magică şi pictează acel motiv incomparabil pe care-l oferă pilierii Piazzettei pe ţărmul lagunei, într'o dimineaţă limpede şi senină, când Veneţia, ca o zeiţă pare că se scaldă şi surâde în frăgezimea matinală a mării.
Cel mai cunoscut dintre aceşti amorezaţi de Veneţia, e pictorul Félix Ziem. Plantându-şi şevaletul la colţul Rivei, în locul unde se înfăţişează zidul de cărămizi semi-maur al Palatului Ducal, ansamblul cupolelor bleu-pal ale San-Marcului şi farul Vămii cu geniul său de aur deasupra, la piciorul consolelor armonioase ale catedralei de la Salute — acolo unde pătrunde în inima lagunei limanul marelui canal, asemenea unui fluviu majestuos — niciodată nu şi-a schimbat locul. Toată viaţa, până la peste 90 de ani, şi-a petrecut-o reproducând acelaş imn de glorie, acelaş splendid peisaj în care soarele apune, mânjeşte de purpură triunghiul ascuţit al unei pânze de corabie pe azurul cerului.
Dar acest efect puţin cam teatral, alţii aveau să-l redea cu un gust mai pur şi cu mai adevărată poezie. La Veneţia, englezul Turner, evocă triumfurile trecute ale Tyrului şi Carthaginei. Apoi Claude Monet o reprezintă deja ca o iluzie nocturnă, o fantasmagorie fragilă, pe jumătate topită în trecut şi umbră: el cântă în acest oraş, amurgul frumuseţii.
Apune, în adevăr, admirabila Veneţie! Se reîntoarce puţin câte puţin, în valurile din care a ieşit. Intr'o zi, generaţiile ce vin, vor asista la naufragiul său. Totul acolo, mucegăieşte, se roade, se cojeşte, se surpă. Ce tristeţe ne cuprinde când întâlnim ruinele vechei splendori, ruine ce ne amintesc că totul moare, că trăim în mijlocul unei lumi în veşnică prefacere, unde lucrurile cele mai preţioase nu rămân totdeauna aceleaşi. Pictura salvează ceea ce mai rămâne din imaginile condamnate. Arta ca şi dragostea, este o sfidare a morţii. Şi ceeace ne impresionează la aceşti pictori ai Veneţiei, e că iubesc şi fac să fie iubită şi de alţii frumuseţea cea mai expusă.

KIVAR

Organizatorii festivalului artistic dat de „Realitatea Ilustrată" la Roşiorii de Vede şi echipa teatrală a Soc. „Prietenii Artei" care a prezentat cu acest prilej piesa d-lui Victor Eftimiu „Omul care a văzut moartea".

Oferim cititorilor noştri 20.000 lei pentru o idee

La începutul toamnei, revista „Realitatea Ilustrată" va îmbrăca o haină nouă; va apărea într'un format mărit, aşa încât aspectul exterior să fie mai plăcut şi fotografiile să se poată aranja mai estetic.

Dar odată cu schimbarea formei dorim să aducem şi îmbunătăţiri de fond, îmbunătăţiri care să satisfacă gustul unui număr cât mai mare de cititori.

Deviza „Realităţii Ilustrate" este că ea aparţine publicului şi că ea trebuie deci să se conformeze dorinţelor lui.

Apelăm deci la cititorii revistei să ne spună care lipsuri ar trebui împlinite în „Realitatea Ilustrată", ce fel de articole ar dori să citească, ce fel de concursuri să instituim, ce fel de fotografii să publicăm, în afară sau în locul celor de azi.

Vom supune părerile, ce se vor putea lua în consideraţie, aprecierii ciitorilor noştri şi vom premia ideile pe care le vom adopta, ideile pe care le vom considera susceptibil să mulţumească pe cititori.

Acordăm cinci premii în valoare totală de 20.000 lei.

Premiul I, 8000 lei
Premiul II, 5000 lei
Premiul III, 3000 lei
Premiul IV, 2000 lei
Premiul V, 2000 lei

Nu se vor lua în consideraţie ideile neserioase şi nici acelea care nu au un caracter de inovaţie pentru revista noastră (n'au mai fost folosite de revistă până aci).

Orice idee nouă pe care o vom publica va fi premiată, iar în cazul că în afară de cele cinci am mai primi şi altele, ne obligăm să recompensăm pe autor cu o sumă echitabilă.

Vom primi părerile cititorilor noştri până la sfârşitul lunei Septembrie, iar decernarea premiilor se va face la 10 Octombrie.

Fiecare scrisoare care ni se va trimite pentru acest concurs va trebui să poarte în colţul de jos, din stânga, citeţ scris, indicaţia: „O idee", iar pe verso numele şi adresa expeditorului.

Noi vom înregistra scrisorile în ordinea primirei lor şi le vom deschide deabia la sfârşitul lunii Sepembrie. In modul acesta, dacă întâmplător doi inşi ne comunică aceeaş idee pe care noi am aplica-o, vom premia pe a aceluia care a fost cel dintâi.

JAMAICA

Banane — Rom — şi... Femei

Vina bananelor. — Rumba! — Venerele Negre. — Eleganţa Feminină tropice.

ATENŢIUNE la banane! La Panama, biuroul de navigaţie ne asigurase că în cel mult o zi şi jumătate, cu vaporul de marfă *Covina*, vom ajunge la Kingston, capitala Jamaicei... Dar, după cele treizecişişase de ore stabilite în itinerar, au mai trecut încă douăzecişipatru pentru ca acum abia să dibuim de jur-împrejurul insulei fără ca faimosul oraş să se ivească la orizont... In aşteptare, ne rumegam necazul, împărtăşind ursita acestui vaporaş hodorogit care ne adăposteşte în cabine îmbâcsite şi încinse de căldura soarelui ca nişte cuptoare, oferindu-ne pe de-asupra mâncăruri care n'ar ispiti pe cineva nici după o lună de post. La drept vorbind, nu prea e o plăcere să te aşezi la masă ca să ţi se servească mereu şi mereu aceleaşi bucate englezeşti, nesărate, în doze minuscule ca otrava şi conservate de pe vremea când vaporul a eşit întâia oară din şantier: acum vreo treizeci de ani!

Şi vina tuturor acestor neajunsuri o poartă numai... bananele! De când am părăsit portul Colon, vreo cincisprezece posturi de radio, cunoscând încărcătura vaporului nostru, au cerut să ne îndreptăm într'acolo, iar comandantul a consimţit rând pe rând, citându-ne o sumedenie de cazuri anterioare ca şi cum ar fi fost vorba de muniţiuni în timp de răsboi. In naufragii, auzi strigându-se: „Intâi femeile!". Dar pe vapoarele care fac legătura cu aceste ţinuturi, cuvântul de ordine e: „Intâi bananele!"...

Ilustraţiunile din aceste două pagini reprezintă câteva minunate aspecte fotografice din Jamaica; ele completează în mod sugestiv reportajul nostru.

ROM, RUMBA ŞI BANANE

Exact cu două zile de întârziere şi după cel puţin unsprezece popasuri, pe semne că s'a îndurat Dumnezeu şi am ajuns la Kingston, cam la ceasurile trei din noapte. Coborîţi în pripă ca nişte cufere, deoarece blestematele de banane trebuiau să-şi urmeze drumul spre Manica, am fost primiţi cu toat de ploaie care, după cum am aflat chiar atunci, e o prieter ţită a insulei... Astăzi, se împlinesc zece zile de când am cu toate că a trecut anotimpul furtunelor, apa refuză cu să ne lase în pace. Plouă dimineaţa, plouă la amiazi, plo uneori plouă zile şi nopţi de-a rândul, fără să înceteze o c Ploaie apăsătoare, ploaie torenţială de film american, car neîntrerupt în acoperişuri şi ciocăneşte în creer în cât bunia... Apoi, când se însenineaza şi soarele s'arată strălu eşi pe stradă în cămaşă sau haină de pânză subţire, aşa nueşte în ţările tropicale şi, după cinci minute, cerul se odată ca să te scalde cu un duş căldicel care însă îţi pă şor în oase. Intoarce-te la hotel, ud leoarcă, şi în vreme haina sau cămaşa făcută otreapă, vezi că soarele se ive

numai decât
ă ceremonia
nă nedespăr-
sosit aci şi
încăpăţânare
uă seara, ba
lipă. Ploaie...
e ciocăneşte
te-apucă ne-
citor pe cer,
cum se obiş-
înorează de-
trunde bini-
ce îţi scoţi
şte din nou.

surizător şi satisfăcut de renghiul ce ţi l-a jucat... Şi asta, în limbajul locuitorilor de-acolo, înseamnă anotimpul cel mai frumos al anului! Inchipuiţi-vă cam ce trebue să fie în lunile Mai, Iunie şi Iulie când cicloanele şi inundaţiile nu mai contenesc!

Totuş, în ciuda timpului neprielnic, cu ajutorul vaporului care m'a silit, vrând-nevrând, să cutreer coasta Jamaicei palmă cu palmă şi apoi cursele în automobil când ar fi fost mai nimerit să îmbrac un simplu costum de bae, am vizitat aproape toată insula. Această fâşie de pământ lungă de 260 km. şi lată de 60, aparţine englezilor încă din anul 1655 şi din peste un milion de locuitori, numai vre-o cincisprezece mii sunt albi. Având un lanţ de munţi — *Blue Mountains* — ce se aşterne pe tot cuprinsul dela răsărit la apus, şi o spuzenie de râuri, mici şi mari, în frunte cu *Great River* care e navigabil pe o lungime de aproape 50 km. — insula se înfăţişează la fel cu toate celelalte semene ale ei presărate prin Marea Caraibilor. Situată mult mai la nord decât surorile-i mici — Trinidad, Bar-

bados şi Curacao — Jamaica se bucură de o climă mai puţin caldă însă priveliştile, ori cât sunt de atrăgătoare, se repetă cu o monotonie exasperantă din cale-afară şi mai ales pentru cine a umblat prin încântătoarele insule ale Mărilor din Miază-zi, întreaga colecţie a Indiilor Occidentale nu prea constitue o noutate. Se spune chiar că o mare parte din vegetaţia de acolo a fost importată din alte câteva arhipelaguri ale Pacificului, prin bunăvoinţa şi munca englezilor, cei dintâi europeni cari au colonizat-o în mod serios.
Cum spuneam, cultura bananelor în Jamaica se face pe o scară foarte întinsă şi *United Fruit Company* — firmă americană — stăpâneşte trei sferturi din pământul ei. Când cicloanele nu pustiesc totul, exportul anual al acestui fruct se urcă în mijlociu la 21 milioane de legături. Fiecare legătură cuprinde aproape 50 banane şi, cu hârtie şi creion, cui îi plac cifrele, îi va fi lesne să facă înmulţirea...
Alte produse sunt: zahărul, cafeaua, tutunul, o varietate completă de mirodenii farmaceutice şi faimosul, prea faimosul rom, extras din trestie de zahăr şi prelucrat în rafineriile de acolo.

VENERELE NEGRE

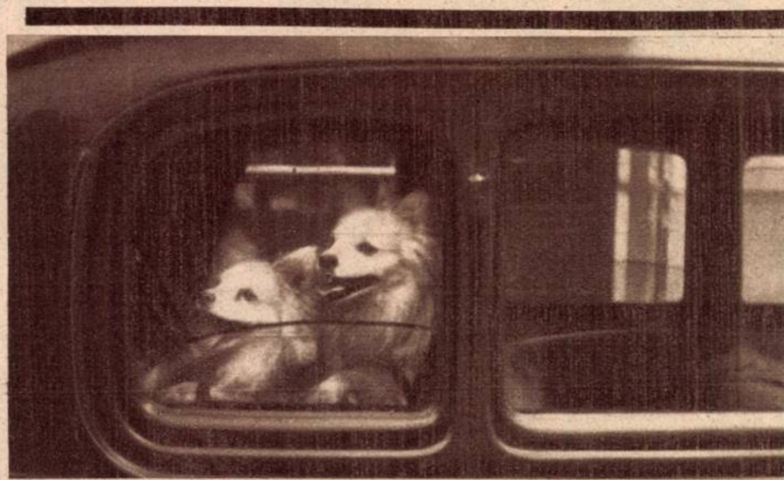
Redusă de un incendiu catastrofal la o mahala dărăpănată şi fără nici o însemnătate, *Spanish Town*, capitala din trecut a insulei, a fost înlocuită pe urmă de Kingston, care e situat de-asupra unui port în formă de inel. Casele din Kingston sunt joase; drumurile când prăfuite, când pline de noroi şi nu întâlneşti decât negri, deoarece englezii locuesc numai în plantaţii, iar palatul guvernatorului se află la câţiva kilometri departe de oraş.
Excepţionala şi neexplicabila libertate ce e dată negrului, ţinut aproape închecat în toate celelalte posesiuni britanice, te nedumireşte din capul locului, iar apucăturile lui agresive şi barbare, cam îndreptăţesc legile aspre, crude uneori, ce s'au făcut pentru el în America. Negrul jamaichian se tutueşte cu altul; e înţelept, gata să-ţi răspundă şi să se certe la orice pas; şi nu arare, blestemă în gura mare şi înjură scăpărând din ochi scântei ameninţătoare, chiar faţă de stăpânul lui, când aude că e considerat servitor. Dacă s'ar fi îngăduit aşa ceva celor 15 milioane de negri cari populează America, în locul lui Franklin Roosevelt am vedea astăzi un preşedinte cu inel în nas, cu o piele de leu în jurul şoldurilor şi epidermă bună de făcut reclamă vreunei fabrici de smoală.
Traficul orăşenesc e slab, chiar şi în port şi, afară de câteva cinematografe în aer liber, singurele distracţii de seară sunt saloanele de dans, de mâna a treia în care locuitorii se întrec în rumbe nebuneşti şi vijelioase *danţon*, întrerupte de chefuri monstre cu rom. Atunci, pe străzile pustii, încep să se grămădească femeile uşoare, de orice vârstă şi dimensiune, negre ca şi negrul nopţii: indescifrabile!
Fără ruşine, ele înfruntă chiar pe trecătorul alb şi, dacă la: — *„Come along darling!* — acesta nu consimte, o ploaie de ocări se abat asupra lui ba uneori cade chiar victima agresiunei cetelor de femei încălzite de băutură pe când, nu departe de acolo, mormăe plictisit poliţistul englez....

ELEGANŢA FEMININĂ LA TROPICE

Atracţia de căpetenie a vieţei monotone din insulă o constitue târgul. De două ori pe săptămână, valurile populaţiei se revarsă acolo şi atunci vezi negri, negri şi numai negri, de parcă şi-au dat întâlnire toţi negrii de pe suprafaţa pământului. Vin din unghiurile cele mai depărtate, la oraş, pentru cumpărături felurite sau pentru desfacerea sumedeniilor de articole, pe tarabe expuse la soare sau bătute de ploaie. Acolo, frumoasele negrese cumpără panglici colorate, parfum, oglinjoare, piepteni: toate gătelile şi fleacurile necesare spre a le face frumoase după care, cu negrul inimei lor, se pierd pentru câteva ceasuri prin trestiile de zahăr şi plantaţiile de cafea.
Bătrânele se îmbracă fără pretenţie şi fumează de obicei cu pipa, dar nu tot astfel fac şi fetele tinere care — slavă Domnului! — au învăţat destule şiretlicuri dela suava Greta Garbo şi dela palidele consoarte ale plantatorilor europeni. Se îmbracă deci în mătase artificială; picioarele chinuite în pantofiori cu tocurile peste măsură de înalte şi, legănându-se pe şolduri, ca oscilaţiile pendulei unui ceasornic, se cred irezistibile.
Cine ar putea să le dea sfaturi? Nu ştiu de ce, dar negresele îmbrăcate, europenizate sau americanizate de magazinele din colonii care vând de toate şi confecţionează de toate, îţi fac impresia unor automate, sperietori de paşări!
Robuste şi cu o carne vârtoasă ca piatra, par că nu se simt nici-odată la largul lor în toaletele care, atât în faţă cât şi la spate, sunt gata să pleşnească din clipă în clipă.
Mult mai pitoreşti sunt însă negresele din Africa cu îmbrăcămintea lor sumară şi pielea lustruită cu grăsime de capră. E drept că au un miros prea puţin plăcut, totuş Venerele din Kingston te fac s'o iei la sănătoasa când începi să simţi parfumul lor cumpărat din târg pe nimica toată.
Pentru noi, toţi negrii au un miros de mucegai, un miros anevoie de suferit. Apoi, şi pielea albă — după spusele lor — produce exhalări neplăcute. Sigur însă este că în materie de miros ar rămâne cam nedumerit orice negru care ar intra prin luna August într'un cinematograf tixit, european sau american.
In orice caz, femeia frumoasă, ori unde ar fi ea, păcătueşte cu nasul şi singura vină a jamaichianelor este aceea că păcătuesc în nasul nostru... Răbdare! In aer liber, le poţi admira fără nici o teamă, şi aci în capitală, sunt cu drept cuvânt adorabile. Din nenorocire, au luat obiceiul să se înfrumuseţeze fără pic de economie şi în loc să folosească praful de cărbune, le vezi umblând de colo-colo cu feţele negre-negre îmbibate cu pudră... albă-albă...
Păcat!

Dacă aş avea o nevastă neagră, aş învăţa-o eu adevărata artă a sulemenitului. In fiecare dimineaţă, aş unge-o pe faţă cu o cutie respectabilă de cremă de ghete şi aş freca-o apoi din răsputeri cu o bucată de pâslă moale. Curată şi lucioasă ea ar fi ca o cismuliţă şi sunt sigur că pe lângă avantajul de-a obţine un rezultat cu mult mai bun, dar mi-aş vedea-o invidiată de orice lustragiu!...

PELERINUL PASIONAT

SPECTACOLELE FESTIVE DELA SALZBURG

Fotografiile pe care le publicăm în această pagină reprezintă câteva instantanee luate la serbările festive care au avut loc în vara aceasta la Salzburg:

1) Bruno Walter arată lui Virgillio Lopari (Leporelo) cum trebue interpretată aria celebră din tabloul II al operei Don Juan.

2) Felix Weingartner, împreună cu soţia lui, tot dirijoare.

3) Interpreţii operei Fidelio (de la dreapta la stânga: Franz Völker, Clemens Krauss (dirijor), Lotte Lehman, Richard Mayo, Luise Hellestgruber, Herman Gallos) mulţumesc publicului pentru aplauze.

4) Egizio Pinza de la Scala din Milano şi Metropolitan House din New-York în rolul lui Don Juan.

5) O scenă din „Cosi tantulte".

6) Celebrul dirijor Wilhelm Mengelbert mulţumind după concert şefului de orhestră.

7) Un grup celebru fotografiat în „Fauststadt". Dela dreapta la stânga: Virgillio Lazari, Karl Etth, Lotte Schöne, Karl Heinz Martin, Dusolina Gianini, Egizo Pinza, Luisa Helletsgruber, Emanuel List, Borjioli.

8) Richard Mayr, Rünger, Any Konetzny, Bruno Walter şi Theo Schack mulţumind publicului după „Tristan şi Isolda".

9) Arturo Toscanini eşind de la repetiţii.

10) Richard Strauss mulţumeşte publicului.

11) Finalul din „Figaro".

12) Scenă din „Rosenkawalier" cu Mayr, Lehmann şi Hadrabora.

CU „Golden-Boy" PRIN EUROPA

Moravsca Ostrava. — Praga. — Trăiască România! — Austria. — Un manifest al lui Dollfuss.

(II)

DECORUL s'a schimbat. Mai ales şoselele.

După îndeplinirea formalităţilor dela graniţă, care au durat cam mult, un veterinar a trebuit să-l examineze pe Boy, şi după controlul paşapoartelor, adică al meu şi al lui Boy, mă aflam pe şoseaua care duce la Moravsca-Ostrava. O şosea minunată, dar foarte puţin favorabilă pentru călărit, bună numai pentru automobile. Era acoperită cu asfalt şi beton şi vehiculele mişunau fără întrerupere în ambele direcţii. Sistemul meu, care se dovedise atât de bun în Polonia, a trebuit să fie înlocuit în Cehoslovacia, după vreo câteva sute de metri. Am încercat să merg pe marginea şoselei; mi-a fost imposibil însă din cauza că fâşia de pământ, foarte îngustă, nu era dreaptă, ci înclinată spre şanţul din ambele părţi. Deci calul trebuia să înainteze, cu partea dreaptă mai aplecată, fapt care-l obosia enorm. După mai multe încercări, m'am decis să călăresc chiar pe beton sau asfalt. Sfătuesc chiar pe oricine ar parcurge vreodată, călărind şoselele Cehoslovaciei, să facă la fel. Desigur c'am înaintat mult mai încet ca în Polonia. Însă în toată Cehoslovacia n'am avut nici un accident sau vreo neplăcere. Şoselele de aci sunt foarte populate. Satele şi oraşele sunt aşezate foarte aproape unele de altele. Călăreşti numai printre case şi grădini, iar populaţia este foarte prietenoasă şi primitoare. Incepi să înţelegi această gentileţe dupăce ai învăţat să cunoşti caracterul poporului şi acel entuziasm pentru tot ce e sport. Dacă pot susţine că abia am simţit oboseala drumului, cu toate c'am trecut prin Sudeţi şi printr'o parte a munţilor uriaşi, se datoreşte numai ospitalităţii oamenilor pe cari i-am întâlnit. Dela Moravsca, unde am petrecut, din păcate, prea puţine zile printre

In această pagină:
Sus: *Frohnleiten (Steiermark).*
Mijloc: *Intrarea prin gang într'o casă din Graz.*

Jos: *Leopoldsteinersee: Pfaffenstein 1871 metri şi Reichenstein 2166 metri*

Finishul unei curse la o vânătoare.

răspuns din toată inima şi cu toată sinceritatea: „Minunat! Sunt încântat de sportivii dv.!"
Intrarea mea în Praga a însemnat un adevărat triumf. Atât radio cât şi presa mi-au ajutat să dobândesc o anumită popularitate. Calul mi-a fost adăpostit într'una din boxele Jockey-Clubului din Praga. Membrii clubului se întreceau în a-mi face primirea mai agreabilă. Mi s'a oferit chiar un supeu la Barandov, unul din cele mai elegante restaurante ale oraşului, la care au luat parte câte un delegat al fiecărui club sportiv, precum şi foarte multe membre ale clubului equestru. Am avut onoarea să cunosc printre alte personalităţi marcante şi pe mult veneratul preşedinte Massaryk, prof. dr. Meixner, un medic tot atât de cunoscut pe cât este un iubitor de animale. N'am pierdut nici o ocazie şi am luat parte la toate manifestaţiile artistice sau sportive. Imi dădeam seama de simpatia şi bunăvoinţa celor cari mă înconjurau şi am avut deosebita onoare, pe lângă c'am fost înscris în toate cluburile equestre cehoslovace, să fiu numit membru în renumitul club equestru din Pardubitz.
Din Praga am plecat în ziua de 2 Iulie. M'am despărţit foarte greu de acest oraş, şi dacă n'ar fi fost vorba de o performanţă sportivă, cine ştie dacă n'aş mai fi rămas acolo.
După ce-am eşit însă din „Baumgarten-ul" din Praga, însoţit de o mulţime de doamne şi domni, toţi călări, mi-am dat seama că nu mai e glumă şi că trebue să-mi reiau serios raidul. Dacă până la Praga mi-am permis să călăresc la pas, de acum încolo trebuia să merg în galop, sau în trap.
In patru zile am parcurs cei treisute de kilometri până la graniţa austriacă. La Kaplize mi-am luat rămas bun dela cehoslovaci. Acolo am zăbovit pentru ultima oară ca oaspe al unui regiment de infanterie. Tot regimentul făcea front în curte, când am plecat, condus de comandant şi ofiţerii călări.
Când am păşit în curte, din sute de piepturi a răsunat un „Slava Romanskaja!" (Trăiască România), iar eu am răspuns în acelaş glas: „Slava Tschechoslovenska respublica!" Ofiţerii m'au condus până la graniţă. Noaptea trebuia să mi-o petrec la Unterhaid; aci am mai stat cu ofiţerii la un pahar cu bere până aproape de miezul nopţii. Dimineaţa următoare la ora 4, călăriam prin

AUSTRIA

In carnetul meu e înscris : „Trecut graniţa la Wullowitz, în ziua de 7 Iulie 1934, ora 4.30". La ora trei după amiază parcursesem cei şaptezeci de kilometri

„Sielska Jizda": un grup din societatea de călărie. Un pod la Gesäuse.

membrii încântători ai clubului equestru local, am parcurs un drum minunat până la graniţa austriacă. Un club equestru mă recomanda celuilalt. Intotdeauna 10-12 kilometri la intrarea într'un oraş şi zecedoisprezece kilometri la plecare, eram întâmpinat sau condus.
Mi-au devenit dragi cehii, cari depun un viu interes pentru sport şi cari fac eforturi pentru desvoltarea şi extinderea lui în masse. M'am împrietenit cu diverşi reprezentanţi ai diferitelor clase sociale. Am cunoscut oameni perfecţi, modeşti, inimoşi, şi cari nu vorbesc niciodată de ceeace lucrează, produc sau au de gând să realizeze. Cele vreo câteva sute de kilometri dela graniţa cehă până la Praga, abia le-am simţit. Şi când la 14 Iunie, la prânz, plecam din Ceski Brod spre Praga, am fost întrebat de către unul din multiplii fotografi şi reporteri cari au venit să mă conducă, cum îmi place Cehoslovacia, am

Vedere din Praga.

până la Linz. Preşedintele clubului equestru din Linz, o filială a clubului „Campagne" din Viena, d. director Angermaier, m'a întâmpinat în automobil. Ne-am întâlnit cam la vreo douăzeci de kilometri înaintea oraşului Linz. Salutul a fost foarte prietenos şi binevoitor. Boy a fost găzduit într'o boxă a grajdului clubului equestru din Linz, iar eu am locuit la hotel „L'Europe". A doua zi la două, am întreprins cea mai grea etapă a raidului meu: Linz-Graz. Am pornit dela Linz spre Steyer, şi cu toate că am făcut un popas de o jumătate de oră la Ems, la ora şapte seara mă găsiam în grajdul cazărmii Heimwehrului din Steyer. In noaptea următoare am pornit de aci spre Altenmarkt, la o distanţă de 70 de kilometri. In noaptea de 11 spre 12 Iulie am pornit dela Altenmarkt spre Vordernberg. Ţin să notez că presa cehă şi austriacă a desemnat etapa dintre Linz şi Vordernberg ca „o ispravă sportivă dintre cele mai îndrăzneţe". In această regiune, care măsoară aproape douăsute de kilometri, nu se văd decât cai mici de munte, iar între Altenmerk şi Vordernberg nu se văd cai aproape deloc. Când treceam pe lângă vreo casă—şi pe acest drum ele sunt foarte rare—oamenii eşiau la uşi privindu-mă ca pe o minune, şi strigând în acelaş timp, în dialectul lor: „Schau a Boss!"
Am călărit prin sgomotul asurzitor dela Hieflau, una dintre cele mai minunate poziţii ale Europei, dealungul văii râului Enz, unde şoseaua mă ducea de multe ori la înălţimi ameţitoare deasupra cursului râului, de multe ori pe lângă râu.
In trecere pe la Leopoldsee, am întrebat pe un ţăran, care păzea vitele la marginea drumului:
— „Spune-mi te rog, aş vrea să trec prin Prebichel spre Vordenberg, unde este oare acest Prebichel?" Nu ştiam precis unde se află această trecătoare în munţi. Atunci ţăranul se întoarse şi-mi arătă cu degetul un punct abia perceptibil la orizont, spunând în acelaş timp cu un accent pe care cu multă greutate l-am înţeles:
— „Segns da oben is er, aber mit dem Ross kimmens da nit auffi. Er is zu gach!" (Iată, colo sus e, dar cu calul n'ai să-l poţi urca. E prea drept).
— „Să vedem!" — i-am răspuns surâzând şi am pornit mai departe în vreme ce băiatul se uita uimit în urma mea. După vreun kilometru de drum începu urcuşul. Dela început, urcuşul era neted. După cum am aflat mai târziu muntele are o înălţime de 2000 de metri.
După fiecare kilometru am trebuit să descalec şi să înaintez prevăzător cu Boy. Pe drumul acesta n'am întâlnit nici un om. Imi făcea impresia că nu se mai sfârşeşte. In mijlocul drumului, mi s'a întâmplat ceva foarte interesant. Boy a refuzat să meargă mai departe, apucând un drum spre stânga, foarte aproape de prăpastie. Foarte depărtat de noi, în jos, curgea un râuleţ. Boy întinse capul privind în jos, apoi se uită la mine, ca şi când ar fi voit să spună: „Aş vrea să ştiu ce căutăm noi colo sus?" Imi aduc aminte c'am răspuns întrebării mute a lui Boy cu o sărutare frăţească pe fruntea-i albă şi pe bot, spunându-i: „Hai, Boy! Aici nu ne putem opri!" Şi el m'a înţeles, a pornit liniştit mai departe, pe drumul drept.
Pe culmea muntelui Prebichel se află un sanatoriu foarte modern. In hall-urile şi pe terasele ultra-moderne, mişunau zeci de oameni eleganţi, cari la orele şapte dimineaţa când am intrat în curtea sanatoriului, sorbeau de vreo două ore ozonul curat al munţilor. Când m'au zărit apropiindu-mă agale, ţinându-mi calul de căpăstru, un strigăt general a isbucnit: „Un călăreţ, un călăreţ!" Mulţi dintre ei aveau cunoştinţă de raidul meu şi m'au înconjurat felicitându-mă, mângânidu-l pe Boy, şi dându-i zahăr. După o scurtă convorbire, am încălecat şi am pornit mai departe, condus de strigătele puternice de „ura, ura!", iar unul a strigat chiar, pe româneşte: „Trăiască România". N'am putut înainta multă vreme călare, căci drumul la coborîre era mai primejdios ca la urcuş. Mi-am dus calul de căpăstru toţi patru kilometri, până la Vordernberg, un mic orăşel şi renumit loc de vilegiatură.
In cinci minute au fost în picioare orăşeni şi străini, înconjurându-mă şi mângâindu-mi calul, în vreme ce îndeplineam formalităţile la jandarmeria locală. Boy a fost găzduit într'un staul de vite, şi am găsit un fost artilerist care mi-a fost de mare folos la îngrijirea calului. După aproape două ore, cât a durat toaleta lui Boy, m'am gândit şi la mine puţin. Am stat la masă înconjurat de notabilităţile din Vordenberg, şi toată vremea am povestit întâmplări din cursul raidului.
Am trecut prin Pernegg, unde am ajuns a doua zi seara şi de unde am plecat a doua zi la trei după amiază, spre Graz. (112 kilometri). Drumul era foarte bun şi pe ambele părţi ale şoselei era pământ moale. Regiunea este minunat de frumoasă, cădea o ploaie călduţă, nu era cald şi drumul era foarte plăcut. Boy mergea ca un automobil. Nici nu se putea ghici oboseala prin care trecuse cu vreo câteva zile înainte. Pe la orele două după amiază, mă întâmpinară vreo doi biciclişti:
— „D-voastră sunteţi călăreţul din România?", m'au întrebat.
La răspunsul meu afirmativ, s'au întors, pedalând grăbiţi, spre Graz. Vreo câţiva kilometri înaintea oraşului, am fost întâmpinat de membrii jockey-clubului din Graz, toţi călări. Am fost primit foarte bine, şi o doamnă mi-a înmânat cu un bun venit foarte călduros, un buchet de flori. Am trecut călări pe strada principală din Graz, unde calul meu a fost foarte bine îngrijit timp de două zile, cât am rămas acolo.
Intrasem în Graz, Vineri 13 Iulie. Sâmbătă apăru în ziarul „Grazer Tagblatt", un manifest al lui Dollfuss, prin care se anunţa că la oricine se va găsi explozibile sau va fi prins că face negustorie cu ele, etc., va fi *condamnat la moarte.*
Sâmbătă seara, luam masa tocmai la Opernbaar, cu o cunoscută din Praga, care în călătoria spre Veneţia se oprise la nişte rude din Graz, când răsunară mai multe bubuituri şi lumina se stinse. După vreo câteva minute, avurăm explicaţia: naziştii au răspuns manifestului, aruncând în aer douăsprezece cabine oficiale telefonice, şi au cauzat pagube însemnate uzinei electrice din Graz.
Duminica următoare era, cu toată vremea frumoasă, o zi tristă, pe care mi-am petrecut-o, aproape în întregime, lângă cal. I-am fricţionat picioarele cu un amestec de alcool, camfor şi iod, l-am supraveghiat în timpul mâncării, al adăpatului, l-am plimbat vreun ceas în manej. Oboseala din ultimele zile nu lăsase nici un fel de urmă.
Ziua următoare am trecut pe la Spielfeld, graniţa austriaco-jugoslavă. La orele 3 după amiază m'am oprit în faţa cazărmii regimentului 32 artilerie din Maribor.

(Va urma)

REPORTAJ DIN STUDIO

O VEDETĂ SE RĂZVRĂTEŞTE

REPORTERII din Hollywood n'au putut afla nici până astăzi — deşi au depus mari stăruinţe — dece nu li se permite niciodată să asiste la turnarea filmelor în care apar vedete noui. Regisorii spun că vedetele se intimidează. Dar asta nu poate fi adevărat. Căci altminteri ar însemna să nu mai asiste la turnare nici unul din numeroşii domnii care îl înconjoară pe regisor. Ori, dacă în faţa lor, vedeta nu se intimidează, dece s'ar intimida când ar mai vedea, alături de ei, încă doi sau trei domni? In definitiv, nu e nevoe să li se spună actriţelor că aceşti domni sunt ziarişti.

Adevărul este însă cu totul altul. Când se descoperă o nouă actriţă, şefii de presă ai societăţii respective încep imediat o vastă campanie, răspândind în jurul vedetei tot felul de legende, menite s'o facă interesantă şi originală. Se inventează anecdote pe socoteala ei, i se creiază fie o aureolă de sfinx, gen Greta Garbo, fie o reputaţie de fată bună şi comunicativă, gen Lupe Velez, şi, de cele mai multe ori, vedeta se comportă, în realitate, exact pe dos. Deaceea reporterii n'au acces în studio până când vedeta nu se obişnueşte să adopte purtarea pe care i-o prescriu domnii şefi de presă.

Dar asta nu se întâmplă totdeauna. Uneori vedetele noui îşi permit câte o mică rebeliune, dar când ai, de pildă, temperamentul şi talentul *Katharinei Hepburn*, nu mai e nici o primejdie. Căci Katharine Hepburn este vedeta care a declarat regisorului că doreşte să se permită tuturor gazetarilor care vor să asiste la turnarea filmelor ei, să intre în studio oricând. „Eu nu mă intimidez" a declarat ea regisorului George Zukor, în timp ce se turna filmul „Litle Women" şi vreau ca lumea să mă cunoască aşa cum sunt în realitate, nu cum vor să mă descrie simpaticii, dar mincinoşii şefi de presă". Aceştia, când au auzit ce s'a întâmplat în studio, au făcut ochii mari, au dat din umeri şi-au lăsat-o pe Katharine Hepburn să facă ce vrea. Erau convinşi că va eşi prost, că reporterii vor scri articole injurioase la adresa nouei vedete, că, până la sfârşit, Katharina tot la serviciile lor va recurge.

Ori, s'a întâmplat exact contrariul. Reporterii au fost cuceriţi de personalitatea şi temperamentul Katharinei Hepburn, care s'a purtat cu ei amabil şi simplu, povestind fiecăruia, fără flori de stil, viaţa şi cariera ei. Umbla îmbrăcată băeţeşte şi când pleca acasă lua totdeauna câte un reporter, pe care-l transporta în micul ei Ford până la domiciliul său. In felul acesta, Katharine Hepburn a revoluţionat Hollywoodul. Zile întregi

Katharine Hepburn cu ziariştii.
(Foto R. K. O. Radio)

nu s'a mai vorbit în cetatea filmului decât de dublul curaj al Katharinei Hepburn: întâi, curajul de a fi înfruntat supărarea şefilor de presă, apoi, curajul de a fi luat contact cu ziariştii, dela început, fără ca aceştia să fi fost preveniţi, în prealabil, cu ce „gen" de vedetă au aface. Astfel, Katharine Hepburn n'a uimit lumea numai prin strania şi puternica ei apariţie pe ecran, ci şi prin purtarea ei în studiourile Radio Pictures, unde nu există astăzi un funcţionar, dela operator până la măturător, care să nu se bucure de prietenia Katharinei şi căruia vedeta să nu-i strângă mâna cu căldură când vine şi când pleacă. Dealtfel, să nu se creadă că răzvrătirea Katharinei Hepburn se reduce numai la atâta. Geniala actriţă s'a răzvrătit şi împotriva metodelor de lucru din studio. Când regisorul a pus-o să repete o scenă de cinci ori, Katharine a refuzat categoric. „Lăsaţi-mă să joc aşa cum ştiu eu" i-a spus ea regisorului, „şi dacă nu veţi fi mulţumit, vom repeta pe urmă". Se înţelege că regisorul era mulţumit. Dar adevărul este că nici o vedetă, până la ea, n'a mai jucat cu atâta spontaneitate şi perfecţie, în faţa obiectivului.

MOARTEA BATE IN RETRAGERE

In anul 1840 din 1000 de oameni muriau 26, în anul 1925 abia 12. Aşa dar moartea bate în retragere, este triumful medicinei. Intre mijloacele de vindecare, care au făcut posibilă această luptă încununată de succes, se află Aspirina-Bayer, celebră în toată lumea. Fiecare zi aduce noui dovezi de eficacitatea Aspirinei contra răcelilor, a gripei, a reumatismului muscular sau articular. Aspirina alină durerile şi le vindecă. Ea produce o mai intensă circulaţie a sângelui în corpul bolnavului şi astfel boala este repede îndepărtată. Deaceea, Aspirina trebue să se găsească în orice casă, în orice familie, ca medicament de credincioasă tradiţie, şi să fie permanent recomandată.

Când mama şi fiica sunt celebre...

Maria Sieber (Heidede), fiica Marlenei Dietrich în „Uraganul"
Foto Paramount

Artistele ascund deobicei cu îngrijire faptul că au copii. Le este vârsta lor... Există totuş la Hollywood o mare vedetă, „vedeta vedetelor", care nu se teme de a-şi trăda vârsta. E vorba de Marlene Dietrich, mândră de fiica ei, mica Maria Sieber, care a împlinit vârsta de 12 ani.

Marlene este mândră de „Heidede", căci aşa îşi numeşte dânsa copila... Ea nu pierde nici o ocazie de a se afişa cu dânsa şi de a se lăsa fotografiată împreună, pentru gazete. Marlene a mers chiar mai departe. A ţinut să apară în acelaş film cu mica „Heidede". Intr'adevăr, în „Uraganul", mama şi fiica apar pe ecran.

Maria Şieber-„Heidede" joacă rolul prinţesei când e copilă, iar când eroina e înfăţişată în toată splendoarea frumuseţii feminine, rolul este interpretat de Marlene. Graţie asemănării fireşti dintre mamă şi fiică, iluzia este deplină. O soluţiune mai fericită nu putea fi găsită pentru acest rol.

Marlena Dietrich